

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİNLER TARİHİ BİLİM DALI**

**KONYA/BEYŞEHİR İLÇESİNDEKİ MANEVİ HALK
İNANÇLARINA DİNLER TARİHİ VE DİN
FENOMENOLOJİSİ AÇISINDAN BİR YAKLAŞIM**

ZEYNEP ASİYE SAMANCI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
PROF. DR. MEHMET AYDIN**

KONYA – 2008

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
ABSTRACT	II
ÖZET	III
KISALTMALAR	IV
GİRİŞ	1
I. TEZLE İLGİLİ TEKNİK BİLGİLER	1
A. Tez Çalışmasının Amacı	1
B. Tez Çalışmasının Kapsamı	1
C. Tez Çalışmasında Kullanılan Yöntem	1
II. BEYŞEHİR İLÇESİNİN TARİHİ, BEYŞEHİR ADININ MENŞEİ VE BEYŞEHİR GÖLÜ ÜZERİNE ANLATILAN EFSANELER	2
A. Beyşehir İlçesinin Tarihi	2
B. Beyşehir Adının Menşei	5
C. Beyşehir Gölü Üzerine Anlatılan Efsaneler	6

I. BÖLÜM

A- EVLİLİKLE İLGİLİ İNANÇLAR	9
1) EVLİLİK ÖNCESİ HALK İNANÇLARI	9
a. Kısmet Açmak	9
b. Kız İsteme	10
c. Söz Kesme	11
d. Nişan	11
2) EVLİLİK ESNASINDAKİ HALK İNANIŞLARI	12
a. Düğüne Davet	12
b. Kına Gecesi	12
c. Gelin Alma	16
3) EVLİLİK SONRASI HALK İNANÇLARI	20
B) DOĞUMLA İLGİLİ HALK İNANÇLARI	21
1) DOĞUM ÖNCESİ HALK İNANÇLARI	21
a. Doğacak Çocukla İlgili Halk İnançları	21
b. Doğum Yapacak Kadınlı İlgili Halk İnançları	22
2) DOĞUM ESNASINDAKİ HALK İNANÇLARI	23
a. Çocukla İlgili Halk İnançları	23
b. Anneyle İlgili Halk İnançları	24
3) DOĞUM SONRASI HALK İNANÇLARI	25
a. Çocukla İlgili Halk İnançları	25
b. Kadınlı İlgili Halk İnançları	34
C) ÖLÜMLE İLGİLİ HALK İNANÇLARI	36
1) ÖLÜM ÖNCESİ HALK İNANÇLARI	36
2) ÖLÜM SONRASI HALK İNANÇLARI	37
D) NAZARLA İLGİLİ HALK İNANÇLARI	42
E) HASTALIKLARLA İLGİLİ İNANÇLAR	47
1) ARPACIK (İt Dirseği)	47
2) ARI SOKMASI	47
3) AĞRILAR	47
4) ÇARPILMA	48

5) GUATR.....	48
6) KUPA VURMA.....	49
7) KURDEŞEN	49
8) SARILIK.....	49
9) SİĞİL	50
10) SITMA	51
11) SÜLÜK YAPIŞTIRMA.....	51
12) TEMRE.....	51
13) UYUZ	52
14) YARA	52
15) YILANCIK HASTALIĞI.....	52
F) UĞUR VE UĞURSUZLUKLA İLGİLİ İNANÇLAR.....	52
1) İNSANLARLA İLGİLİ İNANÇLAR	52
2) HAYVANLARLA İLGİLİ İNANÇLAR	54
3) GÜNLERLE İLGİLİ İNANÇLAR.....	56
G) MUHTELİF KONULARLA İLGİLİ İNANÇLAR.....	59
H- MÜBAREK GÜNLERLE İLGİLİ MANEVİ HALK İNANÇLARI.....	64
1. HİDİRELLEZ	64
2. MEVLİT.....	67
3. AŞURE.....	67
4. YAĞMUR DÜASI.....	68
5. ASKER UĞURLAMA.....	69
6. HAC	70
I- TEKKE, TÜRBE, OCAK, YATIR VE ZİYARET YERLERİ İLE İLGİLİ İNANÇLAR.....	71
1- TEKKE, TÜRBE, OCAK VE YATIR LARLA İLGİLİ İNANÇLAR.....	71
a. Eşrefoğlu Türbesi	71
b. İsmail Ağa Türbesi (Süt Dede)	72
c. Araplar Türbesi (Yarım veya Anonim Türbe)	72
d. Somut Dede Türbesi (Fasıllar Köyü)	73
e. Vahit Dede Türbesi (Yeşildağ Kasabası)	73
f. Ulukoru ve Uzun Mezarlar (Yenidoğan Kasabası).....	74
g. Dedegül ve Karagöl Efsanesi	74
2) ZİYARET YERLERİYLE İLGİLİ HALK İNANÇLARI.....	76
a. Karagöl (Kurucuova).....	76
b. Yörük İni Mağarası (Çamlık).....	77
c. Ali Pınarı (Karahisar)	77
d. Bada Pınarı (Karahisar).....	77
e. Sevindik Kasabası	77
f. Koca Kaya (Karahisar)	78
g. Köşk Hamamı (Hüyük).....	78
h. Yenidoğan Kasabası.....	78
ı. Doğanbey Kasabası.....	79
i. Yeşildağ Çamurluğu	79
j. Karaardıç (Huğlu Kasabası).....	79

II. BÖLÜM

BEYŞEHİR İLÇESİNDEKİ MANEVİ HALK İNANIŞLARININ DİNLER TARİHİ VE DİN FENOMENOLİJİSİ AÇISINDAN TAHLİLİ	81
--	----

SONUÇ	97
BİBLİYOGRAFYA	99
KİTAPLAR	99
MAKALELER	101
İNTERNET KAYNAKLARI.....	102
KAYNAK ŞAHISLAR.....	103
EK 1:BİLGİ FORMU	104

ÖNSÖZ

Bir milleti millet yapan unsurların başında kültür gelir. Kültür, bir milletin karakteristik özelliklerini simgeler. Aynı zamanda o milleti diğerlerinden ayıran en önemli özelliklerinden birisidir. Gelenek ve inançlar, toplumun hayat tarzları ve dünya görüşleri hakkında bize bilgi veren en sağlam kaynaklardandır. Yaşadığı toplumun tarihini, anlayış şekillerini araştırıp ortaya koymak, insan topluluklarının varlıklarını sürdürebilmeleri için vazgeçilmez bir görevdir.

Beyşehir İlçesindeki mânevî halk inançlarıyla ilgili yaptığımız çalışma da bunun bir parçasıdır. Çalışmamız genel olarak dini-folklor donelerini incelemeye dayanmaktadır. Bu nedenle yazılı kaynaklardan daha ziyade kaynak şahıslar önem arz etmiştir. Onların verdikleri bilgiler çalışmamızın temelini teşkil etmiştir.

Çalışmamıza Beyşehir İlçesinin tarihiyle başladık. İlçe hakkında bilgi verdikten sonra asıl konumuz olan mânevî halk inanışlarını evlilik, düğün ve kına gecesi; doğum, ölüm, çocuklar, nazar, hastalıklar, mübarek günler, uğur-uğursuzluklar, şifa kaynakları, türbe, tekke ve ocakları muhtelif konular başlıkları altında birinci bölümde inceledik. İkinci bölümde ise, Beyşehir İlçesindeki mânevî halk inançlarının Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi açısından tahlilini yapmaya çalıştık. Sonuç, bibliyografya ve kaynak şahıslar ile çalışmam sona ermektedir.

Bu çalışma ile ülkemizin küçük bir birimi Beyşehir İlçesindeki mânevî halk inançlarını ve onların arka planındaki eski inanış kalıntılarını ortaya koymaya çalıştık. Böylece bu çalışma, Türk kültürünün zengin tarihinden küçük bir bilgi tomarı aktararak, kendi kültürümüzün köklerini anlamaya yardım edecektir. Bu açıdan kendimi mutlu hissediyorum. Çalışmam sırasında yardımını esirgemeyen Danışman Hocam Prof. Dr. Mehmet Aydın'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca çalışma sürecinde katkılarını esirgemeyen Doğanbey, Hatuniye, Bayındır Kız Kur'an Kursu öğrencilerine ve ilçe halkına teşekkür ederim.

ABSTRACT

Culture symbolizes characteristic specialities of a nation. Traditions and beliefs are some of the strongest sources that give information about society's life styles and world view. People are some, geography is some but some values, customs and beliefs are different. We have a wealthy culture that contains many strong differences even in two 1-2 kilometres far villages.

Also in Beyşehir country, country people live closely in some spiritual public beliefs. The main beliefs about family, birth and children take care of our attention. Again it shows it self in a wealthy way among country people in youths' participation to military and holy rooted religious beliefs like "had, to Mekke", "Hidrellez", "Aşure", "Mevlit". In addition to this it is seen that there is an important place of applications like "Nazar değmesi", "Kurşun dökme", "aydaş olma" and "charm" in country people life.

It is seen that many spiritual public beliefs background seen in Beyşehir country show their self by changing some beliefs of old times religious history. The analysis of these beliefs live in country, from the perspective of religious history and religious phenomenology can be evaluated as a result of relations between human and holy. In this perspective the applications like Kına night ceremonies that is applied in marriage ceremonies which is a repetition of making peace between the spirits of two enemy family's spirits application that is seen in too many old times of the history.

It is seen that it is possible to determine the presence of a wealthy religious phenomena rank in Beyşehir country. In this work we tried to evaluate wealthy phenomena in perspective of religious history and religious phenomenology as much as we can.

ÖZET

Kültür, bir milletin karakteristik özelliklerini simgeler. Aynı zamanda o milleti diğerlerinden ayırır. Gelenek ve inançlar, toplumun hayat tarzları ve dünya görüşleri hakkında bize bilgi veren en sağlam kaynaklardır. İnsanlar aynı, coğrafya aynı ama bazı değerler, âdet ve inanışlar farklıdır. Aralarında 1-2 kilometre olan köyler arasında bile belirgin farklılıklar olan zengin bir kültüre sahibiz.

Beyşehir İlçesinde de ilçe halkı bir takım mânevî halk inançlarıyla iç içe yaşamaktadır. Bu inançların başında aile, doğum ve çocuklarla ilgili inançlar dikkatimizi çekmektedir. Yine gençlerin vatani görevini yapmak üzere askere gitmeleri, ayrıca halkın çok önem verdiği Hacca gitme, Hidrellez, Aşure, Mevlit gibi kutsal kökenli bir takım uygulamalarda ilçe halkında zengin bir şekilde kendini gösterir. Bunun yanı sıra Anadolu’da yaygın olan “Nazar Değmesi”, “Kurşun Dökme”, Aydaş Olma” ve “Büyü” gibi işlemlerde ilçe halkının hayatında önemli bir yer tuttuğu görülmektedir.

Beyşehir İlçesinde görülen mânevî halk inançlarının bir çoğunun gerisinde dini tarihin çok eski dönemlerinden kalma bir takım inançların şekil değişiklikleriyle kendini gösterdikleri görülmektedir. Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi açısından ilçede yaşayan bu inançların tahlili, tarihin en eski dönemlerinden bu yana insanlarla kutsal arasındaki ilişkilerin bir tezahürü olarak değerlendirilebilir. Bu açıdan düğün törenlerinde tatbik edilen kına gecesi törenleri gibi işlemlerde tarihin çok eski dönemlerinde görülen birbirine düşman olan aile ruhlarının barıştırılması işleminin bir tekrarıdır.

Beyşehir İlçesi’nde çok zengin bir dini fenomenler dizisinin varlığını tespit etmek mümkün görülmektedir. Bizde bu çalışmamızda zengin fenomenleri elimizden geldiği kadarıyla Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi açısından değerlendirmeye çalıştık.

KISALTMALAR

A. Ü.	: Ankara Üniversitesi
Atatürk Ü	: Atatürk Üniversitesi
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.tz.	: Adı geçen tez
c.	: Cilt
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
s.	: sayfa
S.	: Sıra
S.Ü.	: Selçuk Üniversitesi
T.D.V.	: Türkiye Diyanet Vakfı
v.b.	: Ve benzeri
v.d.	: Ve diğerleri
v.s.	: Vesaire
y.y.	: Yüzyıl

GİRİŞ

I. TEZLE İLGİLİ TEKNİK BİLGİLER

A. Tez Çalışmasının Amacı

“Konya/Beyşehir İlçesindeki Mânevî Halk İnançlarına Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi Açısından Bir Yaklaşım” adlı çalışmamızda öncelikle Beyşehir İlçesindeki halkın İslâm inancı yanında yaşattığı mânevî halk inançları hakkında bilgi vererek, Beyşehir yöresinde bulunan türbe, yatır ve ocakları tespit edip buralara yapılan ziyaretlerin arka planını ve halk inançlarının temelindeki kültürel izleri ortaya koymaya çalışacağız.

B. Tez Çalışmasının Kapsamı

Tezimiz Beyşehir Merkez ve merkeze bağlı 36 köy ve 18 kasabayı içine almaktadır. İlk üç bölümde halk inançları hakkında bilgi vereceğiz. Dördüncü bölümde ise mânevî halk inançları ve türbeler, ocaklar hakkında elde edilen bilgileri Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi açısından tahlil etmeye çalışacağız.

C. Tez Çalışmasında Kullanılan Yöntem

Tez çalışmamızda gözlem, anket, soru – cevap metotlarını kullanarak materyal toplayacağız. Çalışmamızda Deskriptif metoda da başvuracağız. Bu metotlarla elde ettiğimiz bilgileri Fenomenolojik metotla tahlil etmeye çalışacağız.

II. BEYŞEHİR İLÇESİNİN TARİHİ, BEYŞEHİR ADININ MENŞEİ VE BEYŞEHİR GÖLÜ ÜZERİNE ANLATILAN EFSANELER

A. Beyşehir İlçesinin Tarihi

Konya İline 95 kilometrelik bir yolla bağlı olan Beyşehir, güney ve batıda Toros Dağları, doğuda Erenler, kuzeyde Sultan Dağları ile çevrili bir kapalı havza durumundadır.¹

Beyşehir ve çevresinin bilinen tarihi M.Ö. 7000-6000’li yıllara kadar uzanmaktadır. Bölgede Eski ve Orta Taş Devrine ait buluntuların varlığı söz konusudur. Daha çok Cilalı Taş Devrine ait buluntular yoğunlaşır. M.Ö. 5700 – 5300 arasında tarihlenen Erbaba Höyüğü kalıntıları bunun en somut göstergesidir. Yaklaşık 80 metre çapındaki Erbaba’da dört kat saptanmıştır. Önemli eskiçağ yollarının geçiş noktası olan bu çevrede araştırmaya muhtaç daha başka höyük ve örenler de vardır.

Beyşehir ve çevresindeki yerleşim birimlerini içine alan geniş bölgeye eskiçağda Pisidia (Pisidya)² denilmiştir. Eskiçağda Anadolu’nun en önemli ticaret yollarından bazıları bu yöreden geçmiştir. Anadolu ve Mezopotamya arasında Akad’lı Sargon zamanından beri işleyen ve Kültepe devrinde son derece faal hale gelen karayollarının Hititler devrinde de kullanıldığına şüphe yoktur. Örneğin Beyşehir Gölü civarında bulunan Fasıllar, Eflatunpınar, Köylüoğlu Abideleri de İzmir’i Konya’ya bağlayan bir yolun mevcut olduğunu gösterir. Beyşehir ve çevresinde etkin olduğu bilinen ilk toplum Hititlerdir. Etiler adıyla da tanınan Hititler, çok eski çağlarda Anadolu’da yaşamışlardır. (M.Ö. 2000 – M.Ö. 750) Beyşehir’deki Eflatunpınar ve Fasıllar kalıntıları Hititler döneminden kalmış büyük anıtlardır. Eflatunpınar dini vasıflı bir anıt olup su kenarında bulunması da dikkat çekicidir. Fasıllar Köyü yakınlarındaki diğer kalıntılar ise; Beşiktaş, Lukyanus Anıtı, Bereket Anıtı, Çift Süvariler ve Kaya Lahitleri şeklinde sıralanabilir. Yöre zaman zaman Sümer, Asur ve hatta Mısır akınlardan da nasibini almıştır. M.Ö. 1993’lerde Asurlar ve M.Ö. 1450’de de Mısır Firavunu Sisostri’sin bu bölgeye akımlar yaptığına dair bilgiler vardır. Hititler sonrası M.Ö. 1200 yıllarında

¹ *Konya İl Yıllığı, 1973, s. 88.*

² **Pisidia:** İlk çağın klasik döneminde (İ.Ö. 479-334) ve daha sonraki dönemlerinde aşağı yukarı bugünkü Burdur ve Isparta illeriyle, Antalya ilinin kuzeybatı parçasını kapsayan Anadolu bölgesine Hellen’lerce verilen ad. Sözcüğün Hellen dilinde anlamı yoktur. Hitit belgelerindeki Pitassa olarak anılan yörenin Pisidia olduğu da söylenmiştir. Bir görüşe göre “Reçineli Orman” (Çam Ormanı) anlamı taşımaktadır. (Bilal Bülent Alperen, *Beyşehir ve Tarihi*, Büyük Sistem Dershanesi Matbaası, Konya, 2001, s. 18)

Frigyalılar bölgeye hâkim olmuşlardır. Bu dönemde Kibele (Sibel) dini ön plana çıkmıştır. Frigya krallığının yıkılışından sonra, Kimmerler'in saldırısına uğrayan bölge M.Ö. VII. Y.y. da Lidya hakimiyetine girmiştir. Büyük İskender M.Ö. IV. yüzyılda Pisidya ve Likonya bölgesini ele geçirir. Büyük İskender'in ölümünden sonra bölgeye Romalılar hâkim olmuştur.³

Pisidya m.s. 395'e kadar Roma Devletine tabi olarak kaldı. Bu dönemdeki dini anlayışla ilgili olarak, "Pisidya'nın yerli Sibel diniyle, İyon'ların getirdikleri putlar dininin izdivacından din anlayışları doğmuştur. Roma hâkimiyeti sonrası, m.s. II. y.y. da Pisidya'da Hıristiyanlık geniş ölçüde yayılmıştır;" şeklinde bir tespitte mevcuttur.⁴

Bizans'ın zayıf düştüğü dönemlerde Emevi ve Abbasi orduları Anadolu'ya yönelik olarak düzenledikleri seferler çerçevesinde Konya ve Beyşehir'e de hâkim olmuşlardır. Ancak bölge uzun süre Arapların elinde kalmamıştır. Bu gelişmelerden bir süre sonrada Alparslan'ın 1071'de kazandığı "Malazgirt Zaferiyle" Anadolu kesin Türkler tarafından kontrol altına alınmıştır. Türkiye Selçuklu Sultanı II. Mesud, 1124'te yöremize yönelik fetih hareketlerini yoğunlaştırmıştır. Beyşehir Gölü ile Hoyran Gölü arasına yerleşen Eymür Türkmenleri bugünkü kasaba ve köyleri kurarak buralarda yeniden Türklüğü ihya etmişlerdir. Selçukluların 1176'da Bizans Ordusu karşısında elde ettiği Miryakefalon Zaferi sonrası Beyşehir çevresine de Türkmenler hâkim olmuştur. XIII. yy.'da ise bu hâkimiyet kesinleşme aşamasına gelmiştir. Sultan Alaaddin Keykubad döneminde gölün kenarında "Kubadabat Sarayı" yapılır.⁵ Beyşehir Anadolu Selçuklular devrinde önem kazanmıştır. Alâeddin Keykubad, Kubadabat şehrini II. Başkent olarak kullanmıştır.⁶ Sultan, her sene Akdeniz sahillerine gider ve oradan dönerken bir müddet burada yaşar; eğlenir ve dinlenirdi.

1240'da Baba İshak İsyanı sırasında II. Gıyaseddin Keyhüsrev, Kubadabad'a kaçmış ve orada bir adada kalmıştır. Bu arada XIII. yy.da yaşamış tıp âlimi BEY HEKİM'in de Beyşehirli olduğu yönündeki iddiaları da hatırlatmakta fayda vardır. Eşrefoğulları Beyliği XIII. yy.ın ikinci yarısında kurulmuş ve ilk merkezi Gorgorum

³ Alperen; *a.g.e.*, s. 16-24.

⁴ İbrahim Hakkı Konyalı, *Abide ve Kitabeleriyle Beyşehir Tarihi*, Neşre Hazırlayan: Ahmet Savran, Atatürk Üniversitesi Matbaası, Erzurum, 1991, s. 10 – 20.

⁵ Alperen; *a.g.e.*, s. 25 – 27.

⁶ *Konya İl Yıllığı*, 1973, s. 38.

olmuştur. Beyliğin merkezi, Seyfettin Süleyman Halil Bey tarafından gölün hemen ağzındaki Karallia şehrine taşınmıştır. Karallia zaman içinde Süleymanşehri ve nihayet Beyşehir adını almıştır.⁷ Eşrefoğlu yönetimi zamanında Beyşehir kenti, kültür ve medeniyet bakımından en yüksek seviyesine ulaşmıştır.⁸

Beyliğin temelini Eşref Bey atmış, sonra yerine oğlu Seyfettin Süleyman Halil Bey geçmiştir. Bu dönemde Türkiye Selçuklu Devleti, Moğol baskısı altında çözülmüştür. Beyşehir'in bulunduğu bölge Eşrefoğlu Süleyman Beyin idaresine girmiştir. Süleyman Şah'ın Timurtaş tarafından katledilmesi üzerine Eşrefoğulları Beyliği de yıkılmıştır. Moğol beylerinden olduğu rivayet edilen İsmail Ağa bölgeye hâkim olmuştur. İsmail Ağa daha sonra Karamanoğullarına bağlılığını bildirmiş olmalıdır. Zaman zaman; Hamitoğulları, Germiyanogulları ve Karamanoğullarının da hâkim olduğu şehir, Sultan I. Murat döneminde ilk defa Osmanlı topraklarına dâhil olmuştur. I. Murat'ın Rumeli'de fetihle meşgul olduğu bir sırada Karamanoğlu Alaeddin Bey, Beyşehir'i ele geçirir, (1386.) Beyşehir bir müddet Osmanlı ve Karamanoğulları arasında sürekli el değiştirmiştir. Karamanoğullarının Osmanlı Devletinin eyaletlerinden biri konumuna gelmesiyle Beyşehir de el değiştirmekten kurtulup, Osmanlı Devletine dâhil olmuştur.⁹

Selçuklu ve Eşrefoğulları döneminin bu önemli şehri Osmanlılar zamanında da kıymetli bir yerleşim birimi olarak kalmıştır. Uzun süre sancak merkezi olan Beyşehir, bu özelliğini 1864'teki İdare-i Vilayet Islahat'ı neticesinde kaybetmiş ve Liva-ı Konya'ya bağlı bir kaza olmuştur. Beyşehir, Osmanlı Devletinin son dönemlerinde bir ölçüde ihmale uğramıştır. Ama her şeye rağmen, önemli bir yerleşim birimi olma özelliğini hiç kaybetmemiştir.¹⁰ Katip Çelebi XVII. Yy. ortalarında Beyşehir'i kaza ve kasaba olarak zikreder. Şehirde bir kale, iki cami, bir hamam ve pazaryeri olduğunu belirtir.¹¹ İbn-i Batuta Seyahatnamesi'nde Beyşehir'i şöyle anlatır: “Nüfusu çok, sokakları güzel, çayları, ağaçları ve bostanları pek çok büyük bir şehirdir. Suyu tatlı bir gölü olup bu göl yoluyla gemiler iki günde Akşehir ve Beyşehir başka beldelere ve

⁷ Alperen, *a.g.e.*, s. 27 – 28.

⁸ Mehmet Akif Eroğlu, *Osmanlı Yönetiminde Beyşehir Sancağı (1522- 1584)*, Anadolu Matbaacılık, İzmir, 1998, s. 12.

⁹ Alperen, *a.g.e.*, s. 29-41.

¹⁰ Alperen, *a.g.e.*, s. 46-50.

¹¹ Mehmet Akif Eroğlu, “*Beyşehir Maddesi*”, T.D.V.İslam Ansiklopedisi, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul, 1992, C. 6, s. 68-69

köylere gider.” Seyyah Beyşehir’i Bakşehir gibi yazmıştır. Buraya gelemediği için şehirden, gölünden ve Bey’inden hiç bahsetmemiştir.¹²

Beyşehir, 1928’deki idari yapılanma çerçevesinde, ilçe merkezi statüsünde kalmıştır. Beyşehir son dönemde her açıdan hızla gelişmektedir. Tarihi çizgisi, birikim ve mevcut potansiyeli ile il olma yolundadır. İl olma talebi ise 15/12/1988 tarih ve 1258 sayılı İç İşleri Bakanlığı yazısıyla gündeme alınmıştır.¹³

B. Beyşehir Adının Menşei

İlkçağda Beyşehir Gölü’nün de içinde olduğu bölge Pisidya adıyla anılırdı. Pisidya’da Karallia olarak bilinen bir şehir vardı. Ramsay’a göre Karallia, Bizanslılar zamanında Skleros adını almıştır. Daha sonra harap olan Karallia, Viranşehir adını almıştır. XIII. Yy ın ilk yarısında Türkmenler tarafından tekrar kurulmuştur. Eşrefoğulları döneminde Viranşehir’in adı Süleymanşehir olmuştur. Beyliğin merkezi olmasından dolayı geçen zamanla beraber “Beyin Şehri” olarak anılır. Bundan dolayı da Beyşehir adını alır¹⁴ ve günümüze kadar bu isimle kalır.

Beyşehir adının iki tane de efsanevî hikayesi vardır. Bunlardan birincisine göre; Seydişehir’in kurucusu olan Seyid Harun Veli, Velvelit Örenlerinden de yararlanarak bugün adıyla anılan camiyi yaptırmıştı. Ancak ziftleme için katran ve pise gerekmiş. Eşrefoğlu Mehmet Bey bunu öğrenince Seydişehir’e bir katar pise ve katran göndermiş. Karşılık olarak, Seyit Harun, tulumların içlerine birer tükürmü; “Beye selam edin” demiş. Katar, Beyşehir’e döndüğünde birde bakmışlar ki, tulumların kimi yağ, kimi de balla dolmuş. Mehmet Bey; hem bölgenin beyi ve hem de bir mânevî çelebisi olarak, böyle bir eren kişi ile tanışmak isteyip bir aslana binmiş, yılanı kamçı olarak eline dolamış, o zamanki adı Trogitis olan Seydişehir’e doğru yola çıkmış. Seyit Harun, bunu öğrenince, yerdeki bir kaya parçasına tekmesini vurmuş, kaya ayağa kalkıp deve olmuş, üstüne binip beyi karşılamaya çıkmış. Yolda karşılaşmışlar. Seyit Harun’un taştan deveye bindiğini gören Mehmet Bey: “*Keramet cansız yürütmede*” diyerek velinin elini öpmüş, dost olmuşlar. Eşrefoğlu, anılan caminin yapımına yardımlarda bulunmuş.

¹² Konyalı; *a.g.e.*, s. 66.

¹³ Alperen, *a.g.e.*, s. 68-69.

¹⁴ Alperen, *a.g.e.*, s. 3.

Dostlukları o derece ilerlemiş ki, Mehmet Bey, Trogitis'e Seyyidişehir, Seyit Harun'da Süleymanşehir'e Beğşehir adını koymuş. Bu devetaşı efsanesi olarak günümüze kadar gelmiştir.¹⁵

Yerleşim yerlerinin bugünkü adlarından önce var olan adlarına göz atacak olursak Beyşehir İlçesinin adı ikinci efsanemize göre Mistia'dır. I. Alaeddin Keykubat ve ordusu Anadolu'nun en eski yerleşim birimlerinden biri olan Mistia'yı fetheder. Fetihle yararlılıkları dokunan komutan Eşref Bey'e Alaeddin Keykubat Mistia'yı hediye eder, kendisi de gölün batısındaki küçük bir tepeye saray yaptırır. Eşref Bey'in oğlu Seyfettin Süleyman Bey, şehri yeniden kurarak kalesini yeniler, büyük bir cami, medrese, han ve hamam yaptırır. Zamanla Mistia adı unutulur ve şehre Süleymaniye denmeye başlar. İlerleyen zamanlarda ise şehre beylerin şehri anlamında Beyşehir denir.¹⁶

C. Beyşehir Gölü Üzerine Anlatılan Efsaneler

Anadolu, efsaneleriyle, masallarıyla, halk hikayeleriyle, destanları, türküleri ve mânileriyle halk kültürünün en güzel mahsullerinin doğduğu ve bu kültürün yaşandığı topraklardır. Ağızdan ağza, nesilden nesle aktararak gelen sözlü kültür mahsullerimiz bu toprakların vatanlaşması yolunda bir mühür özelliği arz etmektedir. Bu mühürlere birisi de göllerin oluşumu ve göllerde meydana gelen olağan üstü olaylarla ilgili olarak anlatılan efsanelerdir.

Beyşehir Gölü'nün oluşumu ile ilgili anlatılan efsaneler, aynı motif üzerine iki ayrı varyant hâlinde karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan birisi de bölgede yaşayan bir beyin kızı vardı ve bu kız, arkadaşlarıyla birlikte Anamas Dağı'ndan inen suların yeşerttiği ovadaki bir su kıyısında eğlenirken kendisini düdene kaptırır ve kaybolur. Diğerinde ise bir av sırasında yaraladığı geyiğin peşinden suların içine giren beyin oğlu yine kız varyantında olduğu gibi düdene kapılır ve kaybolur. Bu duruma çok üzülen bey, halkı kül ve yün vergisine tabi tutar. Etraftan herkes bu emre uyararak, evlerinden getirdikleri yün ve külleri düdene döker. Düdenin ağzı tıkanır fakat coşkusuyla akan

¹⁵ Bilal Eyüpoğlu, *Dünden Bugüne Beyşehir*, Kuşak Ofset, Konya, 1979, s. 161.

¹⁶ Sinan Göner, "Efsanelere Göre İnsan Adlarından Kaynaklanan Yerleşim Yerleri Adları ve Beyşehir Adı", *Beyşehir ve Yöresi Sempozyumu Bildiriler Kitabı (11 – 13 Mayıs 2006)*, Beyşehir/Konya/Türkiye, s. 705–709.

dereler ve pınarların suyu artık gidecek yer bulamaz, dolmaya başlar ve büyük bir göl oluşur. İşte oluşan bu göle Beyşehir Gölü adı verilir. Bu ad gölün kıyısında kurulan yerleşim yerine de ad olur. Beyşehir gölüyle ilgili anlatılan efsanede geyiğe atılan bir ok sonucu bey'in oğlunun ölmesi, bey'in düdeni kapatmasıyla gidecek yer bulamayan suyun verimli ovayı göl haline getirmesi bir tür felaketi getirmiştir. Halk kültürümüz, geyik-evliya ilişkisi içerisinde, geyik şeklinde dolaşan evliyaların varlığı, geyik avı yapanların başlarına gelen felaketlerin anlatıldığı hikâyelerle doludur.¹⁷

Anadolu göl efsanelerinde de göle ve göl iyelerine kurban sunmayla ilgili çeşitli inanç kalıntıları görülür. Beyşehir ve civarında hâlâ anlatılan “göl üzerinden yürüyerek geçme” motifi efsanesi şöyledir:

Beyşehir Gölü, kışın çok şiddetli ve uzun sürdüğü bir yılda tamamen donup bir buz tabakasıyla örtülmüş. Kalın buz tabakası üzerine bir de kar yağınca, göl adeta beyaz bir çöl görünümünü almış. Durumdan habersiz olan bir Yörük kervanı develerle Anamas'lardan Beyşehir'e doğru yola çıkmış. Dağı indikten sonra çöle girdiklerini sanan kervancılar, gölü bir baştan bir başa geçerek Beyşehir'e gelmişler. Beyşehirliiler şaşkınlıkla gölün üzerinden nasıl ve ne cesaretle geçtiğini sorunca bu sefer kervancıbaşı şaşırılmış ve “*Ne! Burası çöl değil de göl müydü?*” demiş. Gerçeği öğrenince de kazasız belasız gelebildikleri için Allah'a dua etmiş, şükretmiş ve oracıkta develerden birini kurban etmiş. Sünni ve Alevi-Bektaşî menakıpnamelerinde de gördüğümüz bu motifin, tespit ettiğimiz bir şaman efsanesiyle Türk kaynaklı olduğu açık bir şekilde ortaya konulmuştur.¹⁸

Diğer bir efsane ise şöyledir: Gölyazı, diğer adıyla Abolyont oldukça geniş ve enli bir göle sahiptir. Gölyazı Köyü'nün kenarında bulunan göl, köy halkının geçim kaynağıdır. Köy halkı, kışları oldukça çetin, yazları ise fevkalade sefalı geçirmektedir. Gölyazı Köyü'ne, asırlar önce yine bir kış günü devesinden başka hiçbir şeyi olmayan bir ihtiyar, buz tutan göl üzerinden devesiyle birlikte yürüyerek geçmiş köye geldiğinde, kendisini hayretler içinde karşılayan köy büyüklerinin ilk sözleri şu olmuş: “*Ne*

¹⁷ Halil Altay Göde, “Beyşehir ve Isparta Civarında Anlatılan Göl Efsaneleri”, *Beyşehir ve Yöresi Sempozyumu Bildiriler Kitabı (11 – 13 Mayıs 2006)*, Beyşehir/Konya/Türkiye, s. 243–245.

¹⁸ Aziz Ayva, “Beyşehir Gölü Üzerine Anlatılan (Göl Üzerinden Yürüyerek Geçme) Motifi Üzerine”, *Beyşehir ve Yöresi Sempozyumu Bildiriler Kitabı (11 – 13 Mayıs 2006)*, Beyşehir/Konya/Türkiye, s. 705–709.

şaşılacak şeydir ki, şimdiye kadar hiç kimsenin cesaret edip geçmediği buz tutmuş göl üzerinden beraberinde deve ile geçebildin!.. Bu sana Allah'ın bir lütfüdür, karşılığında bu deveyi kurban etmen ve köylüye dağıtman gerekir. Bu senin için bir borçtur” diyerek, adamın devesini kestirip köylüye yedirtmek için bir sürü laf etmişler. Bu sözleri duyan zavallı ihtiyar, çaresizlik içinde, tek sahibi olduğu deveyi kurban etmiş,

Bu olayın üzerinden beş sene geçtiğinde, devenin kurban edildiği yerde köy halkından beş kişi ölmüş. Daha sonraki her beş sene de beş kişiden az olmamak üzere aralarında köy halkının da bulunduğu kişiler boğularak ölmüşler.¹⁹ Şimdilerde uygulanan göle kurban kesme âdetinin altında bu efsanenin yattığını düşünüyoruz. Her sene göle kesilen kurban etleri pişirilerek pilavla birlikte Beyşehir halkına dağıtılır. Bunların dışında balıkçılar av mevsimi geldiğinde balık bol olsun, başımızın sadakası olsun diyerek göle kurban keserler. Burada dikkatimizi çeken şey kozmik bir dini inancın yaşatılmasıdır. Denize, Göle tapınmanın bir çeşit değişik bir versiyonunun da hala Beyşehir’de yaşatılması dini figürlerin yüzyıllar geçse de yok olmayacağını göstermektedir.

¹⁹ Ayva, *a.g.m.*, s. 81.

I. BÖLÜM

A- EVLİLİKLE İLGİLİ İNANÇLAR

Bütün topluluklarda olduğu gibi bizim toplumumuzda da toplumun çekirdeğini aile oluşturmaktadır. Aile, yakın akrabalık ilişkileriyle birbirine bağlanan kişilerin meydana getirdiği sosyal bir gruptur. Bu kurumun tanzim ve sürdürülmesinde taraflar tamamıyla serbest değildir. Kanun, din ve törenin şekillendirdiği toplumda, burada taraftır ve evlilik akdinde söz sahibidir. Kontrol hakkı ve yetkisi vardır.²⁰

1) EVLİLİK ÖNCESİ HALK İNANÇLARI

a. Kısmet Açmak

Beyşehir'de yaygın olarak uygulanan inançlardan birisi de kısmet açmaktır. Kısmet, kendi kendine açıldığı gibi, kısmetin açılmasını çabuklaştıracak pratikler, halkımız arasında uygulanmaktadır. Bu uygulamalar daha çok kızlarla ilgilidir. Bu uygulamalardan bazıları şunlardır.

1. Gelinin ayakkabısının altına evlenmek isteyen kızların isimlerini yazarlar. Özellikle kısmeti kapalı olduğuna inandıklarının ismini öne yazarlar. Kimin ismi silinirse önce onun evleneceğine inanılır.

2. Söz takılan kızın veya erkeğin kurdelesinden bir miktar kesilerek bekârlara verilir. Kurdele uzun kesilirse uzun zaman sonra evleneceğine, kısa kesilirse çabuk evleneceğine inanılır. Kısmetin çabuk açılması için bazıları bu kurdeleyi kıza suyla yuttururlar.²¹

3. Bekâr kızlar, kısmetlerinin açılması için gelin başına takılan simlerden alarak kendi saçlarına bağlarlar.²²

²⁰ Zeynep Asiye Samancı, *Beyşehir İlçesinde Kurban Adet ve Görenekleri*, (Basılmamış Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Kayseri, 2004, s. 14.

²¹ Hatice Akteke, *Derebucak İlçesi*, D. 1934, Ev Hanımı.

²² Fatma Şen, *Selki Kasabası*, D.1966, Ev Hanımı.

4. Genç kız, aynaya bakarsa kısmetinin kapanacağına inanılır.

5. Genç kız, ayna kırarsa yedi yıl evlenmeyeceğine inanılır.²³

b. Kız İsteme

Beyşehir’de Oğullarının evlenmek istediğini anlayan aile büyükleri hemen kız aramaya koyulurlar. Uygun görülen kıza dünürcü gönderilir. Beyşehir ilçesinde evlilik görücü usulüyle olabildiği gibi modern şekilde de olmaktadır.

1. Doğanbey kasabasında gelin seçilirken kıza halının üstünde su kattırılır, nadas tarlada koşturulur. Bunları iyi yaparsa gelin olarak alınır.²⁴

2. Doğanbey kasabasında evlenmek isteyen kız dama çıkıp “ermiyav”der böylece kısmetinin açılacağına inanılır.²⁵ Evlenmek isteyen kız ölecem der.²⁶

3. Evlenmek isteyen delikanlı babasının ayakkabısına buğday, nohut koyar veya çivi çıkar.

4. Kız istemeye giderken çiçek ve çikolata getirilir. Kız tarafı teklifi kabul etmezse sabah çiçek ve çikolatayı geri gönderirler.

5. Kız istemeye gidildiğinde kız evinde su içilmez, içilirse oraya soğukluk gireceğine inanılır.²⁷

6. Sakız çiğneyen erkeğe kız verilmez, böyle birinin çocuğunun dudağının yarık olacağına inanılır.

7. Kız istemeye gidildiğinde damadın kahvesine tuz katılır. Damat bu kahveyi içerse geçim ehli olduğu kabul edilir.

²³ Nefise Samancı, Derebucak İlçesi, D. 1947, Ev Hanımı.

²⁴ Bedriye Hatipoğlu, Doğanbey Kasabası, D. 1926, Ev Hanımı.

²⁵ Ayşe Öpöz, , Doğanbey Kasabası, D. 1973, Ev Hanımı.

²⁶ Ayşe Kınık, Doğanbey Kasabası, D. 1926, Ev Hanımı.

²⁷ Nefise Samancı

8. Kız, d n rc leri kabul etmezse ayakkabılarına su veya kum doldurulur veya ayakkabıları ters çevirir.

c. Söz Kesme

Beyşehir'de kız tarafından olumlu bir cevap gelirse kız evine söz kesmeye gidilir, kahveler içilir. Daha sonraki dönemde geniş davetli katılımıyla ikinci bir söz daha yapılır. Söze gidilirken lokum, bisküvi,  okolata, Şeker, kolonya, kahve vs. Şeyler g t r l r. Beyşehir'e bağlı Karaali beldesinde bir hafta sonra yapılan ikinci s ze "büyük dua" deniliyor.

d. Nişan

Sözden sonraki aşama niŐandır. Nişan merasiminden önce kıza ve oğlana takım elbise alınır. Kızın mehri olan altın ve kızın aile fertlerine giysi alınır.

Beyşehir merkezde nişandan önce kart bastırılarak tanıdıklar davet edilirken, kasaba ve köylerde evleri tek tek dolaşarak davetler yapılmaktadır. Doğanbey Kasabası'nda sarı bürgü örtünen gençler kasaba halkını, lokum sarılmış mendil vererek niŐana davet ederler.²⁸

1. Nişan ve düğün arasında bayram varsa kız tarafı erkek tarafına sinilerle baklava götürür. Bayram için gelin kıza yeni giysiler alınır. Erkek tarafının durumu müsaitse Kurban Bayramı'nda kıza ko  götürür. Koç süslenir, alnına cumhuriyet altını veya bilezik takılır.

2. Düğünden kısa bir süre önce kız evi ve erkek evi birbirilerine **sini (d r )** g t r rlere. D r de de taraflar birbirlerine ve yakın akrabalarına giysi (gömlek, etek, havlu, yazma, örme yelek vs.) koyarlar. Kız istenirken aracı konulmuŐsa bu kişiye de d r  konulur.

²⁸ Fadime Söğütlü, Doğanbey Kasabası, D. 1974, Ev Hanımı.

3. Nişan sırasında el işi, örgü vs. işlerin yapılmasına izin verilmez. Düğüm atılırsa gençlerin bahtlarının bağlanacağına inanılır.

4. Nişandan sonra kız evi ağız tadı olarak erkek evine baklava götürür.

5. Bayındır Kasabası'nda nişanlıyken yarım kalan su bardağın üzerine su dökülünce nişanlısının öleceğine inanılır.²⁹

6. Bayındır Kasabası'nda kız nişanlanınca kız evinden çivi sökerler ve oğlan evine çıkarlar.³⁰

7. Bayındır Kasabası'nda evlilikte gelinin uysal olması için koyun derisinin üzerinden atlatılır. Gelinin kayın validesine bağlı olması için damadın eski ceketi giydirilirmiş.³¹

2) EVLİLİK ESNASINDAKİ HALK İNANIŞLARI

a. Düğüne Davet

Beyşehir İlçesinde düğüne gelecek olan kimselerin müsait olabilmesi için düğünden bir hafta önce davetiyeler dağıtılır. Doğanbey Kasabası'nda düğün üç gün sürer. İlk gün “veleci” adı verilen ve sarı bürgü örtünen genç kızlar gruplara ayrılarak kasabayı düğüne sözlü olarak davet ederler. Kasaba dışından gelecekler için kart bastırılır. Bu günün akşamı hayırlı olsun, mübarek olsun diye düğün evine “mübareğe” gidilir.³²

b. Kına Gecesi

Düğün yapılmadan bir gün önceki akşam, bayanlar kız evinde toplanarak kına gecesi yaparlar. Erkekler ise oğlan evinde toplanıp eğlenirler. Sekli Kasabası'nda kınada damat ortaya oturtulur, çenesinin altına oklava dayarlar ve etraftaki gençler damada iğne

²⁹ Ayşe Duvarcı, Bayındır Köyü, D. 1950, Ev Hanımı.

³⁰ Nezehat Kalaycı, Bayındır Köyü, D. 1958, Ev Hanımı.

³¹ Nezehat Kalaycı

³² Ayşe Öpöz

batırırlar sağdıç ise damadı korumaya çalışır. Bundan sonra herkes damada harçlık olarak bir miktar para verir.³³

Doğanbey Kasabası'nda bayanların kınada toplandığı yere “**konserve**” deniliyor.³⁴ Kasabada kınaya giden genç kız, nişanlıysa veya yeni evliyse “**kırmızı krap**” örter. Evlendikten birkaç sene sonra gelin düğüne giderken “Üsküdar” denilen örtüyü örter.

Geline kına yakarken al (kırmızı üzeri pul işlemeli tül) örtülür. Gelinin eline kına yakarken altın veya metal para konur. Dumanlı Kasabası'nda ise kına yakıldıktan sonra geline seccade katlandırılır. Kınada gençler sabaha kadar eğlenir, yemek yer, çeşitli oyunlar oynarlar. Aralarında uyuyan olursa o kişinin yüzü karaya boyanır, elbisesi yatağa dikilir veya tükenmez kalemle yüzü karalanır. Gelinden arta kalan kına, kına gecesine gelenlerin ellerine azar azar konulur. Bunun bolluk ve bereket getireceğine inanılır.

Kınanın üzerine mum yakılır ve mumu eline alan genç kızlar gelinin etrafında gelinin yolunun aydınlık olması için dolaşır ve gelini ağlatmak için türkü söyler, ağıt yakarlar bazı kasabalarda buna “**gelin okşama**” denir. Doğanbey Kasabası'nda kına tepsisi kimin elindeyse o kişiden tepsiyi almak için damat para öder.³⁵ Damatlığı erkek evine götürüne para verilir.³⁶ Kınada gelin veya önceden evlenmiş kişiler oynarken kaynanalar onlara sesli olarak mâni söyler överler:

“Makine dikişli,
Keklik yürüyüşlü
Yoğurduğu yapılır,
Doğurduğu öpülür
Gelinler yaşan”³⁷

³³ Fatma Şen

³⁴ Hilmiye Adanar, Emen Kasabası, D. 1962, Ev Hanımı.

³⁵ Rahime Ayık, Doğanbey Kasabası, D. 1970, Ev Hanımı.

³⁶ Ayşe Kınık, Doğanbey Kasabası, D. 1955, Ev Hanımı.

³⁷ Fadime Söğütü

Beyşehir'e uzaklığı 40 km olan Karaali beldesindeki düğün töreninde Türkmen kültürünün güzel bir örneğini görürüz. Karaali de gelin bir başlangıcı andırmaktadır. Düğün töreni dokuz gün sürer ve kız evinde çorap giyilmesiyle başlar. Çarşamba günü çorap giymede yemek yenir sonra sini üzerine para atılarak gelin kıza harçlık toplanır. Perşembe günü oğlan evinden kadınlar sabah **“okuntuya”** giderler. **“okuntu”** davet demektir. Tüm akrabaların evine giderek onları astar biçmeye davet ederler. Gelin kız, görenek gereği **“astar günü”** üzgün durur. Bugünden sonraki üç günde erkek evinde yemek verilir, tüm köylü **“ihtiyar ekmeğine”** ne davet edilir. Altıncı gün davul zurna eşliğinden gezdirilen tuğ ve sancak yedinci gün kız evinin damına dikilir. Sekizinci gün kına günüdür. Gündüz oğlan evi kız evine sandık getirir, sandıktan çıkan nevalelerin (şeker, çerez, meyve) saçılması, damada hediye gönderilmesi gibi âdetler tekrarlanır. Geline sağdıçlık yapan kız başı o gün gelinin giysilerini giyinir. Kına, gelinin ayaklarına iki'nin üstüne üç nokta hâlinde ve parmaklarının bitiştiği yere zig-zag şeklinde sürülür. Aynısı damada da yakılır. Kınadan sonra **“gelin oğşama”** denilen bir tören yaparlar. Son gün gelin alma günüdür. Bu günde en önemli olaylardan biri gelin başı düzenlenmesidir. Kızın saçından **“kekil zülûf”** kesilerek saç örülür. (aynı âdet Doğanbey Kasabası'nda da görülür). Yüz kapanacak şekilde al örtülür. Çeşitli materyallerle gelin başı yapılır. Bu materyaller 45–50 cm yükseklik oluşturur. Horozun kuyruk tüylerinden hazırlanan tuğ gelinin başına bağlanır. Bunların hepsinin üzerine yeşil güllak örtülür. Kız, gelin olduktan sonraki ilk yıl kaşlarının ortasına üç benek, daha sonraki yıllar ise bir benek koyar.³⁸ Gelinin başına **“çığa”** denilen bir başlık takılır. Bu âdet Çiçekler, Emen, Selki, Kavaklar Köyü gibi birçok yerleşim yerinde görülür. Beyşehir ve çevresinde yapılan düğün törenleri sırasında söylenen mânilerden örnekler verecek olursak:

“Bir koyundan iki post çıkmaz
Seven sevilen birbirinden bıkmaz
Hayatta hiç kimseyi incitmeyin
Kendini bilen hatır gönül yıkmaz
Daima dost canlısı olsun çocuklar.”

³⁸ Yüksel Şahin, “Konya Beyşehir İlçesi Karaali Beldesi Kadın Kıyafetleri”, *V. Milletler Arası Halk Kültürü Kongresi*, Ankara, 1997, s. 12 – 16.

“Aptal ata binince bey oldum sanır
Şalgam aşā girince yağ oldum sanır
Karanfıl büyür sanki dağ oldum sanır
Her zaman haddini bilenlerden olun çocuklar.”

“Ne keser gibi olun, hep bana hep bana
Nede rende gibi olun, hep sana hep sana
Doğruluktan hiçbir zaman şaşmayın
Olursanız testere gibi olun, bir sana bir bana
Adâletten ayrılmayın çocuklar.”

“Kelebek çiçeği, çalgıcı köçeği, insanlar gerçeği sever
Açık sözlü olun çocuklar
Ocak közü, kirpik gözü, aşık sözü sever
Tatlı dilli olun çocuklar
Pazarcı satmayı, geveze atmayı, tembel yatmayı sever
Arı gibi çalışkan olun çocuklar.”

* * * * *

“Kızımız has Reşat altını gibi
Oğlumuz kara üzüm salkımı gibi
Kızımız ışıktā parlayan burç gibi
Oğlumuz kınalı sürmeli koç gibi
Kızımız cevizli bayram baklavası gibi
Oğlumuz merdaneli yufka gibi
Kızımız dalında Napolyon kiraz gibi
Oğlumuz maşallah Denizli horozu gibi
Kızımız püsküllü mısır saçağı gibi
Oğlumuz bilenmiş Bursa bıçağı gibi”

* * * * *

“Üzüm ermem diyor
Sepete girmem diyor
Kızın gönlü var ama
Anası vermem diyor.”

* * * * *

“Bahçelerde bal kabak
Açılır tabak tabak
Sen beni beğenmedin
Aldığın mataha bak.”

“Koca çay akıp gider
Kıbleye bakıp gider
Kör olasın oğlanda vay
Hatice’yi yakar da gider”³⁹

c. Gelin Alma

Düğünün başladığını haber vermek için Emen Kasabası’nda yüksek bir yere bayrak ve yazma asarlar. Selki Kasabası’nda ise bayrak ve balon asılır, yüksek bir yere elma konur.⁴⁰ Elma ağız tatlılığı için konulur. Türk kültürlü halklar arasında elma zürriyeti, hâkimiyeti nesillerin devamını temsil etmektedir.

Beyşehir yöresinde gelinin, baba evinden alınıp, kayın babasının evine getirilmesi eskiden atla olurken günümüzde gelin baba evinden taksilerle alınır. Arabalar konvoy hâlinde ilçe merkezinde gezdirilerek kayın babasının evine getiriliyor. Eskiden gelin Perşembe günü alınırdı. Cuma gecesi gerdeğe girilirse hayırlı evlatlar yetiştireceği inancı vardır.

Gelin hazırlandıktan sonra aile fertleri gelinle vedalaşır ve babası gelinin beline kırmızı kurdele bağlarlar. Bazı yerlerde kurdele üç kere dolandır. Bu uygulama ilk defa

³⁹ Alperen, *a.g.e.*, s. 122-124.

⁴⁰ Fatma Şen

evlenen kızlar için yapılır. Kuşak; temizliğin, saflığın, bekâretin simgesidir. Diğer bir uygulama ise “**kapı kilitleme**”dir. Gelinin bulunduğu odanın kapısı kilitlenir açılması için para alınır. Bir de “**sandığa oturma**” vardır. Gelin almadan önce sandık bir miktar para verilerek üzerine oturan gençlerden alınır. Dualarla arabaya bindirilir. Gezildikten sonra Kayın baba’nın evinin önüne gelindiğinde yine dua edilir. “*hayırlı gelin olsun yuvasına çevresine hayırlar getirsin sağlıklı ve mesut yaşasın. Yeni evine duvağı ile geldi kefeni ile çıksın, Allah geçim ehli versin.*” denir. Duadan sonra gelin arabadan inmez. Gelinin refakatçisine para verilerek razı edilir. Gelin arabadan inerken yumuşak huylu olsun diye keçe serilir, ilk ona basar.

1. Bayavşar Köyü’nde gelin evden çıkarken bir daha baba evine dönmek için yedi baca sayar ve arkasına dönüp bakmaz.⁴¹

2. Bayavşar Köyü’nde gelin traktöre bindirilip köyde dolaştırılır. Traktörden inerken gelin hoplatılır eğer düşerse iyi olmayacağına düşmezse iyi olacağına inanılır.⁴²

3. Beyşehir bölgesindeki düğün merasimlerinin çoğunda sıkça karşılaştığımız “**davul çalma**” eylemi şeytanı uzaklaştırmak içindir. Gölkaşı Köyü’ndeki âdetlerden biri de gelin arabasını uğur getirir inancıyla camii etrafında dolaştırmaktır. Buradaki amaç gelinin dinine düşkün bir insan olmasını sağlamaktır.⁴³

4. Bazı yerlerde ise gelin mezarlığın etrafında dolaştırılır. Amacı ise burada yatanlar gelin ve damat oldular şimdi beyaz gelinlik giydin kefen de beyazdır diyerek hatırlatma yapılır. Üstünler Kasabası’nda Yenidoğan Kasabası’nda ve Hüseyinler Köyü’nde de karşılaştığımız ve aynı zamanda halk inancına dönüşen düğünle ilgili birkaç uygulama da şöyledir; yeni gelen olan kız gittiği eve 150–200 metre uzaklıkta gelin arabasından indirilip yürüyerek götürülür.⁴⁴

5. Dumanlı Kasabasında gelin eve girerken ipten atlatılır.⁴⁵

⁴¹ Zehra Civan, Bayavşar Köyü, D. 1976, Ev Hanımı.

⁴² Zehra Civan

⁴³ Sami Baybal, “Beyşehir Yöresinde Yaşayan Bazı Halk İnançları Üzerine”, *Beyşehir ve Yöresi Sempozyumu Bildiriler Kitabı (11 – 13 Mayıs 2006)*, Beyşehir/Konya/Türkiye, s. 705-709.

⁴⁴ Baybal, *a.g.m.*, s. 669.

⁴⁵ Fatma Yaşar, Emen Kasabası, D. 1965, Ev Hanımı.

6. Beyşehir yöresinde gelin eve girerken içi su dolu testi kırar. Eski Türklerde kırılmak suretiyle çıkarılan sesin kara iyelerin gitmesini sağladığına inanılır. Bu arada gelinin üstünden saçı dediğimiz buğday, şeker, leblebi, para vb. şeyler atılır. Yeni evlenen çiftin bolluk bereket içinde yaşaması için yapılır. Bir de döllü döşlü olsun diye eve doğru buğday atılır. Gelin eve girerken dili tatlı olsun diye ağzına bal, lokum gibi tatlı verilir. İnançlı bir yuva kurmaları için Kuran-ı Kerim verilir. Ebedî olarak birbirlerini aynı görmeleri için ayna verilir.⁴⁶

Eve gelen gelini görmeye eş dost, komşular gelir ve tebrikler kabul edilir. Kız evinden bir temsilci gelinle birlikte erkek evine gelir ve akşama kadar orada kalır. Erkek evi gelin aldıktan sonra kız evine teselli ziyaretine gidilir. Kız tarafı da oğlan evine tavuk, katmer, baklava götürür. Götürene para verilir.

Doğanbey Kasabasında gelin kayın babanın evine geldiğinde şu sözler söylenir:

“Hoş geldin gelin hoş geldin
Güveyiye eş geldin
Atladı çıktı eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Hoş geldin gelin hoş geldin”⁴⁷

7. Kasabada gelin arabadan indirilirken, evliliklerinin uzun sürmesi için gelin ve damat, evli birisi tarafından el ele tutuşturulur.⁴⁸

8. Resmi nikâh kıyılması sırasında damat, gelinin veya gelin damadın ayağına basar. Hangisi önce basarsa diğerinin ona itaat edeceğine, sözünden çıkmayacağına inanılır.

9. Beyşehir ve çevresinde dini nikâh yapılırken damadın cinsel kudretini bağlamak ve cinsel yaklaşıma engel olmak için düşmanları tarafından yapılan bir takım şeylere “**güveyi bağlamak**” denir. Düğünde damat özellikle de nikâh anında iyi

⁴⁶ Nefise Samancı

⁴⁷ Hilmiye Adanar

⁴⁸ Fadime Söğütlü

korunur. Güvey bağlamak için yapılan bazı uygulamalarda şöyledir. Nikâh anında parmaktaki yüzükle oynamak, nikâh anında parmakları birbirine kenetlemek, kilit kilitlemek, ip düğümlemek, açık bir makas veya bıçağı kapatmaktır.⁴⁹ Nikâhta bulunan kişilerin ellerinin diz üzerinde durması gerekir, koymaz da salıverirse veya ellerini bağlarsa büyü yapılabileceğine inanılır.⁵⁰ Damada bunlar yapılırsa yaparı bulup çözdürmek gerekir. Bunlara engel olmak için dini nikâh gece geç saatlerde ve kimsenin haberi olmadan yapılır.

10. Nazardan korunmak amacıyla düğün günü damadın cebine üzerlik otu, iğne, gök boncuk konur.

11. Gelin alanların ardından ev süpürülmez, çok ağlanmaz, çünkü iyilik getirmediğine inanılır.

12. Sağdıca dürü ve tavuk gönderilir.

13. İki bayram arasında nikâh kıyılmaz. Evlenilirse çiftin geçinmelerinin mümkün olmayacağı ve boşanmak zorunda kalacakları inanılır.

14. Yemek tenceresinin sonunu yiyen kişi bekâr ise düğününün kışın olacağına, tabağını iyice temizleyen de nişanlısının yakışıklı veya güzel olacağına inanılır.⁵¹

15. Dolaşan ipliğin düğümünü veya dolaşıklığını açan kızın kaynanası ile iyi geçineceğine inanılır.⁵²

16. Gelin evden çıkarken ayaklarını sürür. Böylece evdeki diğer bekarların kısmetinin açılacağına inanılır.

17. Evlenen çiftin çocuğunun erkek olması için yatağında erkek çocuk yuvarlanır.

⁴⁹ Hamide Ocak, Eylükler Köyü, D. 1933, Ev Hanımı.

⁵⁰ Baybal, *a.g.m.*, s. 670.

⁵¹ Hamide Ocak

⁵² Ayşe Samancı, Derebucak İlçesi, D. 1952, Ev Hanımı.

18. Gelin eve geldiğinde eğer eline kız çocuğu alırsa ilk çocuğu kız, erkek çocuğu alırsa erkek olacağına inanılır.⁵³

3) EVLİLİK SONRASI HALK İNANÇLARI

Beyşehir’de düğünden bir hafta sonra yeni evli çift kız ve oğlanın yakın akrabalarına el öpmeye gider. Yakın akrabalar evlilik hayırlı uğurlu olsun diye hediye verir. Kız evi düğünden sonraki hafta oğlan evini yemeğe davet eder. Karşı taraf bu davete tatlıyla gelir. Bu davet, yeni akraba olan iki aileyi birbirine yakışlaştırmak ve yeni evlenen gençlerin daha iyi kaynaşmasını sağlamak için yapılır.

1. Selki Kasabası’nda gelin gerdek sabahı kayın babanın abdest alırken suyunu döker. O gün gelin evin her türlü işini tek başına yapar.

2. “**Gelin sabahı**” diye bir kutlama yapılır. Akraba ve komşular toplanır oynarlar. Selki Kasabasında ise gelin oynayanlara bozuk para verir.⁵⁴

3. Doğanbey Kasabası’nda da “**gelin sabahı**” gelinin saçları desenli bir şekil oluşturularak altına sabunla yapıştırılır. Saçların kalan kısmı kesilir, bereket versin diye sandığın altına konulur.⁵⁵

4. Yeşildağ Kasaba’sında konumuzu ilgilendiren ve gine Gülsüm Demir adlı kaynak şahıstan öğrendiğimiz bir inanç oldukça ilginçtir. Bir erkeğin hanımı öldükten sonra o erkek yeniden evlenirse, evlendiği gece ilk hanımının kabrine su dökülür. Bu su, ölen kadının kabrine yakınları tarafından ciğeri yanmasın diye dökülmektedir. Dul kadın ikinci defa evlenirken gelinlik giyerse, yaşadığı köyde çeşitli hastalıklar peydah olur.⁵⁶

5. Bayındır Kasabası’nda evlilikte ayrılmalar olmasın diye muska yazılır.⁵⁷

⁵³ Ayşe Kınık, D.1926.

⁵⁴ Fatma Şen

⁵⁵ Şerife Erişkin, Doğanbey Kasabası, D. 1928, Ev Hanımı.

⁵⁶ Baybal, *a.g.m.*, s. 669-670.

⁵⁷ Ayşe Duvarcı

B) DOĞUMLA İLGİLİ HALK İNANÇLARI

1) DOĞUM ÖNCESİ HALK İNANÇLARI

İnsan doğumla hayata ilk adımını atar. Bu olay çok önemli olduğundan gerek doğumdan önce gereksiz doğumdan sonra bir takım işlemlerin yapıldığı tespit edilmiştir.

a. Doğacak Çocukla İlgili Halk İnançları

Çocuk Allah (c.c)'ın insana bahşettiği bir nimet, paha biçilmeyecek kadar kıymetli ve değerli bir emanettir. Bu emanete sahip çıkmak ona hem en iyi şekilde değer vermekle hem de millî, manevî ve dinî değerlere bağlı yetiştirmekle mümkündür.

Çocuklar geleceğin umudu, neslimizin sürmesi için bir teminattır. Çocuklarını çeşitli tehlikelere karşı korumakta âciz kalan bir toplum, yeryüzünde yok olmaya mahkûm durumdadır. Bu yüzden onları beden ve ruh sağlığı yönünden yetiştirerek en büyük sorumluluğumuzu yerine getirebiliriz. Beyşehir'de doğacak çocukla ilgili halk inançlarını şöyle sıralayabiliriz.

1. Doğacak çocuğun bir yerinin eksik olmaması için hamile kadına her istediği yedirilir.
2. Hamile kadın ayva yerse çocuğunun gamzeli ve güzel olacağına inanılır.
3. Hamile kadın çilek, gül, ciğer, dut, nar, kiraz gibi gıdalar tüketirken vücudunun her hangi bir yerine dokunursa çocuğunun o yerinde iz olacağına inanılır.
4. Hamile kadının kötü ve çirkin şeylere bakmasına izin verilmez. Bakarsa çocuğunun çirkin olacağına inanılır.
5. Hamile kadının çocuğunun huyunun ona benzeyeceğine inanıldığı için iyi ve güzel ahlâklı kişilerle arkadaşlık etmesi sağlanır.

6. Hamile kadını, kapı eşiğine oturtmazlar oturursa yoksulluğa sebep olacağına inanılır. Bu inancın temelinde, hamile kadının ceryanda kalıp üşütüp hastalanacağı için kapı eşiğinde durmaması yatmaktadır.

7. Hamile kadın, kapı eşiğinde oturursa kötülük geleceğine inanılır.

8. Hamile kadın, çocuğu olmadan önce sütünü sağır ve suya damlatır. Süt suyun içinde dağılırsa kız çocuğu, dağılmazsa erkek çocuğu olacağına inanılır.⁵⁸

9. Hamile kadının ölüye bakmasını iyi saymazlar, mezarlığa gitmesine izin verilmez.

10. Hamile kadının çocuğunu düşürmemesi için korku verici şeylere bakmasına izin verilmez.

b. Doğum Yapacak Kadınla İlgili Halk İnançları

Toplum içerisinde doğum yapacak olan kadınla ilgili doğum esnasına kadar olan surede uygulana gelen bazı inançlar bulunmaktadır. Bunları şu şekilde sayabiliriz.

1. Kadının hamile olduğu anlaşıldıktan sonra daha özen gösterilir. Kendisi, annesi ve kayınvalidesi hemen hazırlığa başlar, gerekli olan eşyalar alınmaya başlanır.

2. Hamile kadının sancısı çok olduğu zaman söylenmez, eğer sancısının olduğu duyulursa kadının doğumunun uzayacağına ve sancının artacağına inanılır.⁵⁹

3. Hamile kadının doğumunun kolay olması için “İnşikak Sûresi” okunur veya bir kaptaki suya “Yasin Sûresi” okunur, sûredeki “*mübin*” kelimesine geldiğinde “*ya Şafii ya hu*” diye üç kez tekrarlanır. Bu suyu hamile kadın içince doğumunun kolay olacağına inanılır.⁶⁰

⁵⁸ Şerife Erişkin

⁵⁹ Nefise Samancı

⁶⁰ Sabiha Gürbüz, Bayındır Köyü, D. 1973, Ev Hanımı.

4. Doğumun kolay olması için hamileye zemzem suyu içirilir.

5. Hamile kadın, cenazeye karşılaşırsa kırk gün yüksek (dört katlı bir evde) durur. Eğer bu yapılmazsa doğacak çocuğun aydaş olacağına inanılır.⁶¹

6. Hamile kadın, ayıyı oynarken görürse, çocuğun ayı gibi olacağına inanılır.⁶²

2) DOĞUM ESNASINDAKİ HALK İNANÇLARI

a. Çocukla İlgili Halk İnançları

Doğum yaklaştığı sırada çocuğun kıyafetleri ve beşiği hazırlanır, odası temizlenir. Doğum eski dönemlerde ebe eşliğinde evlerde yaptırılırken şimdilerde hastanelerde yaptırılıyor. Evde yapılan doğumlarda ebe, ebeye doğumda yardımcı olacak, bu işlerde becerikli bir kadın, kızın annesi veya kayınvalidesi bulunur. Doğum odasında kalabalık olunmasını iyi saymazlar.

1. Çocuk doğar doğmaz ileride terleme sorunu yaşamaması için tuzlanır. İki saat sonra bu tuzdan temizlenir. Çocuğun ileride ağzı kokmaması için ağzına tuz sürerler.⁶³

2. Çocuk doğduğunda dinine bağlı olması için Kur'an-ı Kerim'e parmak dokundurulup o çocuğun ağzına sürülür.

3. Çocuk doğduğunda tatlı dilli olması için ağzına şekerli su sürülür.

4. Çocuk doğduktan sonra göbeği kesilir. Göbek bağı koptuğunda erkek çocukları cami bahçesine ya da aile ileride çocuğun ne meslek sahibi olmasını istiyorsa ona uygun mekâna gömülür. Kız çocuğunun ki ise evine bağlı olması için evin bahçesine gömülür.

⁶¹ Hamide Ocak

⁶² Hamide Ocak

⁶³ Ayşe Çakar, Doğanbey Kasabası, D. 1936, Ev Hanımı.

5. Eskiden evlerde su yoktu, köy çeşmelerinden kızların su doldurmaya hevesli olmaları için kızların göbeği suya atılırdı.

6. Çocuk dinine bağlı olsun diye anne çocuğunu abdestli olarak ve besmeleyle emzirmeye gayret eder.

7. Yenidoğan çocuğun ailesi, çocuğu görmeye gelenlere lokum, bisküvi, şeker veya şerbet ikram eder.

8. Yeni doğan bebeğin yanına hayızlı kadının girmesini iyi saymazlar.

b. Anneyle İlgili Halk İnançları

Annenin doğum sırasında rahat etmesi için aldığı kilolara ve yemesine dikkat edilir, özellikle tuzlu, ekşi, turşu gibi yiyecekleri yemesine izin verilmez.

1. Hamile kadın çocuğunu dünyaya getirdiğinde içindeki yarayı bereyi çabuk iyileştirmesi için tuzsuz tereyağı ile bal eritilerek içirilir.⁶⁴

2. Doğum yaptıran ebeye para, havlu, elbiselik kumaş, tülbent vs. gibi hediyeler verilir. Çocuk büyüdüğünde ebesini tanırsa onu önemli günlerde ziyaret eder, öldüğünde mezarını ziyaret edilir.

3. Doğanbey’de çocuk doğunca, kızın annesi eve sini götürür. Kaynana ise sadece ilk çocuğa mahsus olmak üzere anneye çocuğu kız ise altın bilezik erkek ise Cumhuriyet altını takılır.

4. Çocuğun sarılık olmaması için sarı altın veya sarı örtü örtülür.

5. Doğanbey Kasabası’nda yeni doğan çocuğa yanakları al al olması için ciğer sürerler.⁶⁵

⁶⁴ Nefise Samancı

⁶⁵ Ayşe Kınık, D.1926.

6. Doğumdan sonra anneye, sütünün artması için ana maddesi nişasta olan palize tatlısı yedirilir.

3) DOĞUM SONRASI HALK İNANÇLARI

a. Çocukla İlgili Halk İnançları

1. Çocuğa isim verilirken aile büyüklerinden birisi önce sağ kulağına ezan okur, ardından üç kez çocuğun ismi kulağına söyler.

2. Çocuğa isim seçerken aile büyüklerinden birinin ismi veya Kur'an-ı Kerim de geçen isimlerden birisi tercih edilir.

3. Yeni doğan çocuk evden uzaklaştırılmaz.

4. Çocuk, doğumunun 38 veya 40. günü yakın akraba ve komşulardan birine gezmeye götürülür. Kırkinci gün gitmeden önce kırk yumurta kabuğu su ölçülür, leğene konur içine kırk adet taş konulur bu su çoğaltılarak anne ve çocuk yıkanır. Bu olaya "kırklama" denir. Eskiden bu su, kimsenin geçmeyeceği ayakaltı olmayan bir yere dökülürdü. Ziyarete gidilen komşu çocuğa yumurta gibi dolu olması için yumurta verilir. Ayrıca çocuk için kıyafet, havlu vs. hediyeler de verilir.

5. Bazı yerlerde bu ziyarette çocuğun yüzüne un sürülür. Buradaki beyaz renkten kastedilen çocuğun saçları ağarınca kadar yaşaması, uzun ömürlü olması içindir.

6. Çocuk kırklandığı gün zengin birisinin veya hocalarının evine giderler. Bu *zengin* veya dindar olması için yapılır.⁶⁶

7. Bazı yerlerde kırklama kız çocukları için 35. gün erkek çocukları için 40. gün yapılır.⁶⁷

8. Kırk basmaması için iki kırklı çocuğu yan yana getirmezler.

⁶⁶ Hamide Ocak

⁶⁷ Hamide Ocak

9. Çocuğun ilk dişi çıktığında onu gören ilk kişi çocuğa hediye alır. Çocuk için diş bulguru (diş güllesi) yapılır. Eğlenceler yapılır ve Kur'an-ı Kerim okutulur. Eğlence sırasında bir tepsiye kalem, makas, altın, Kur'an-ı Kerim konularak bebeğin önüne getirilir. Bebek bunlardan hangisini seçerse bu şekilde yorumlanır: Kalem; seçmişse okur-yazar olacağı, makas, seçmişse terzi olacağı, altın, seçmişse zengin olacağı, Kur'an-ı Kerim'i seçmişse imam olacağına inanılır. Gelenler bundan sonra tepsiye bebek için getirdikleri hediyeleri bırakılır. Daha sonra bulgur, nohut, mısırdan oluşan ve üzerine dövülmüş haşhaş konulan yemekten yenir.⁶⁸

10. Çocuk emeklerse misafir geleceğine inanılır.

11. Huğlu Kasabası'nda yürümesi geciken çocuk kasabadaki delik ardıc ağacının altından geçirilirse çabuk yürüyeceğine inanılır.⁶⁹

12. Yeni doğan bebeğin yüzüne al basmasın diye kırmızı örtü örterler. Yastığın altına bıçak ve ayna koyarlar.⁷⁰

13. Çocuk yürümekte zorlanıyorsa veya ayakları sürekli dolaşıp düşüyorsa "köstek kırma" diye isimlendirilen bir işlem yapılır. Bu olay şu şekilde olur: çocuğun ayaklarına kırmızı ip bağlanır ve bir yumurta çocuğun önünde yuvarlandırılır çocuktan bu yumurtayı alması istenir. Bu sırada çocuğun yürümesini öğrendiğine inanılır. Bu işlem gerçekleşirken iki kişi evin etrafında koşar hangisi önce çocuğun ayağındaki ipi çözerse çocuğun annesi o kişiye hediye verir. Hep birlikte lokum bisküvi yerler.

14. Yenice Köyü'nün dağında delikli ağaçtan çocuk geçiriliyor, üzerindeki elbiseden bir parça bu ağaca bağlanırsa çocuğun hem aydaşlıktan hem de çok ağlama hastalığından iyileşeceğine inanılır.⁷¹

15. Aydaş olan çocuk pişirilir. Bu iş şu şekilde yapılır: Beyşehir merkezde Hacıakif Mahallesi'nde oturan Fatma teyze (Yörüklerin Fatma) yapar. Çocuk, Fatma

⁶⁸Mustafa Arslan, "Beyşehir Yöresi Yer Adlarının Kültürel Boyutu", *Beyşehir ve Yöresi Sempozyumu Bildiriler Kitabı (11 – 13 Mayıs 2006)*, Beyşehir/Konya/Türkiye, s. 480.

⁶⁹ Neslihan Ceviz, Beyşehir İlçesi, D. 1976, Ev Hanımı.

⁷⁰ Kezban Mumcu, Kısıfın Köyü, D. 1946, Ev Hanımı.

⁷¹ Havva Akusta, Gökçimen Kasabası, D. 1965, Ev Hanımı.

teyzenin evine getirilir. Evin ortasına temsili olarak birkaç çalı çırpı konur üzerine sayacak konup onun da üzerine leğen konur. Çocuk leğenin içine oturtulur. Fatma teyzeye orada olanlar sorar:

— *Ne pişirdin?*

Fatma teyze

— *Aydaş pişirdim*

Oradakiler

— *Neden pişirdin?*

Fatma teyze

— *Etine dolsun, ağlaması kesilsin.* (Bu kelimeyi üç kez tekrarlar)

Çocuğun annesi Fatma teyzeye arılık (bir miktar para) verir. Fatma teyze de çocuğun annesine ekmeç verir. Kadın bu ekmeçi yer ve çocuğu emzirirse aydaşının geçeceğine inanılır.⁷² Aynı işlemi Ağılönü Mahallesi'nde de yaparlar.

16. Aydaş çocukla ilgili 1919 doğumlu Mustafa Tarip'in ulaştırdığı bilgiye göre, aydaş olan çocuklar belli bir yerde belirli bir kişi tarafından kazana oturtulur. Kazanın altına birkaç toprak köz konur. Pişiren kadın çocuğun üzerinde kepeç ile karıştırır gibi yapar. Dışardan bir kişi gelip: “ne yapıyorsun” diye sorar. Kadın da: “bitlensin, butlansın, huyunu amelini alsın diye pişiriyorum” der. Sonrada kazandan çocuk çıkarılır.⁷³

17. Aydaş olan çocuğu biri ebişir ve köyün etrafında dolandırırca aydaşının geçeceğine inanılır.

18. Yunuslar Köyü'nün hemen üstünde bulunan tepenin arkasındaki çam ağacına ve bu ağacın bulunduğu yere “*aydaş çamı*” denir. (Mahmut Akpınar–1978) Köy halkı, çocukları rahatsızlanınca şifa için hasta çocuklarını bu çam ağacına getirmektedir. Eskisi kadar rağbet görmese de tıbbın çaresiz kaldığı durumlarda günümüzde de hâlâ kullanılmaktadır. Burada şifa aramak için gelen halk önce iki rekât namaz kılar. Sonra hasta çocuk çamın etrafında üç defa dolaştırılır. Bunun ardından

⁷² Nefise Samancı

⁷³ Baybal, *a.g.m.*, s. 666.

çamın kovuğuna gönülden kopan bir miktar para koyulur. Daha sonra çocuğun giysisinden alınan bir bez parçası çamın dalına asılır ve çam etrafındaki merasim sona erer. Artık tedavinin köydeki aşamasına geçilir. Çocuk köydeki musalla taşına yatırılır, dereden getirilen su, çocuğun sol başucundan üç defa dökülür. Akan su bir kaptan toplanır ve Mehmet adındaki bir kişinin kapısının önünden alınacak bir odun parçası veya bir çöple toplanan bu su kaynatılır. Kaynatılan bu suyla da hasta olan çocuk yıkanır.⁷⁴ Devamında çocuk geçecek şekilde büyük simit gibi bir halka hamur açılıp pişirilir. Çocuk içinden üç sefer geçirilip, dört yol ağzından da geçirilir. Bu işlem yapıldığında çocuğun zayıflığına faydası olduğuna inanılır. Yine aynı köyde zayıf ve gelişmemiş çocuklara ölmüş köpek kafası üzerinde banyo yaptırılır.⁷⁵

19. Doğanbey Kasabası'nda çocuk zayıf ve çelimsizse şişman birisi kendi bileğine ip bağlar daha sonra aynı ipi çocuğun bileğine bağlarlar. Böylelikle çocuğun çelimsizlikten kurtulacağına inanılır.⁷⁶

20. Doğanbey'de aydaş olan çocuğa Totan'ın karısı dedikleri kişi bir karışım yapar. İçine iğne, tarak, köpek kellesi, taş ve su koyarak hazırlar. Daha sonra elek üstünden bu karışım dökülerek çocuk yıkanır. Yıkanılan bu suyu aydaş olan çocuk yuvak gibi olması için dam yuvağının üzerine dökerler.⁷⁷

21. Mesutlar Köyü'nde yeni doğup arası yakın olan çocukların aydaş olması halinde diğer çocuğun evinin eşiğinden tahta parçası alınarak tütsü yapılır.⁷⁸

22. Doğanbey Kasabası'nda Hacıellez denilen bir yerde aydaş olan çocuk yıkanır. Çocuğun çamaşırları kurutmak için oradaki çalılara asılır, hastalığı oraya bırakmak için giysisinden bir parça, oradaki söğüt ağaçlarına bağlanır. Dileklerin gerçekleşmesi için taşların altına para bırakılır.⁷⁹

⁷⁴ Arslan, *a.g.m.*, s. 480.

⁷⁵ Baybal, *a.g.m.*, s. 667.

⁷⁶ Rahime Ayık

⁷⁷ Şerife Erişkin

⁷⁸ Baybal, *a.g.m.*, s. 666.

⁷⁹ Selma Erten, Doğanbey Kasabası, D. 1934, Ev Hanımı.

23. Doğanbey Kasabası'nda aydaş olan çocuk tezekle tartılır. Bir hafta sonra tekrar tartıldığında çocuk kilo almışsa aydaşlığın geçeceğine inanılır.⁸⁰

24. Doğanbey'in içinden geçen akarsuyun üzerindeki köprü'nün altından akan suyla çocuk yıkanır ve aydaşlığın geçeceğine inanılır.⁸¹

25. Sadıkhacı Kasabası'nda 1935 doğumlu çiftçilikle uğraşan Ali Yeniyl'in anlattığına göre aydaş doğan çocukların mezarlıkta bir mezardan atlatılmasıyla iyileşeceğine inanılır. Ya da aynı çocuğun bir kalbur altına kapatılan kedi veya köpek yavrusunun üzerinde banyo yaptırılarak, banyo suyunun kalbur altındaki bu havyanın ıslatılmasıyla çocuğunun hayvanlara geçeceğine ve çocuğun iyileşeceğine inanılır.⁸²

26. Hasta olan çocuk, çocuk mezarına götürölüp üzerinde banyo yaptırılırsa, hastalığın o suyla birlikte çocuktan akacağına inanılır. Ayrılırken de mezarın üstüne çocuğun eşyalarından bir parça bırakılır.⁸³

27. Ev sahibinin doğum yapacak hayvanı varsa evde de loğusa kadın olursa çocuğun aydaş olacağına inanılır. Bu engellemek için hayvan başka bir yere götürölür.⁸⁴

28. Selki Kasabası'nda aydaş çocuk gelin çıkarılırken gelinin haberi olmadan önünden üç defa geçirilirse aydaşının geçeceğine inanılır.⁸⁵

29. Selki Kasabası'nda çocuklar aktarma (aydaş) olduğu zaman killikteki taşın oraya getirilir, çocuğun annesi ufak bir testinin altına biraz su ve biraz beyaz çırpı karar ve bunu karıştırır. Bu karışımı çocuğun alınına, yanaklarına, çenesine ve sırtına sürerler. O taşın olduğu yere arılık koyar. Geldiğinden farklı bir yoldan geri döner ve dönerken de kimseyle konuşmaz.⁸⁶

⁸⁰ Rahime Ayık

⁸¹ Ayşe Kınık, D.1926

⁸² Baybal, *a.g.m.*, s. 666.

⁸³ Baybal, *a.g.m.*, s. 666.

⁸⁴ Gülsüm Özyurt, Gönyem Köyü, D. 1962, Ev Hanımı.

⁸⁵ Fatma Şen

⁸⁶ Fatma Şen

30. Çok ağlayan çocuğun dört yol ağzında, ağzına pabuç vururlursa o çocuğun ağlamasının duracağına inanılır. (Bu işlem yaşlı ve dindar birisi tarafından yapılır.)

31. Küçük çocuğun üzerinden atlanmasına izin verilmez, atlanıldığı takdirde çocuğun boyunun kısa olacağına inanılır. Atlayan kişi çocuğun üzerinden tekrar atlar.

32. Hırsız olmaması için kız ve oğlan çocuklarının tırnakları 4–5 ay sonra kesilir. İyi ekmek pişirsin diye kız çocuğunun eli un çuvalına sokulur. Çok para kazansın diye erkek çocuğunun eline para konur.

33. Bebeklerin yaşı yetişinceye kadar ömrü kısa olur diye saçını kesmezler.

34. Çocuğun başında iki tane kıvrım varsa iki kez evleneceğine inanılır.

35. Konuşmayan çocukların ağzı camii anahtarıyla açılır.

36. Çocuklar evde taş oyunu oynarlarsa eve fakirlik gelir.

37. Yeni doğan bebeğin yanına cenaze evinden gelmiş kimselerin gelmesini iyi saymazlar.⁸⁷

38. Çocuk elini başkalarının cebine sokmasın diye (hırsız olmaması için) babasının cebinden para aldırırlar.⁸⁸

39. Çocukların aynaya bakmasını iyi saymazlar.

40. Doğanbey’de çocuğa nazar değmemesi için mavi bir kumaşın içine kırk bir tane çörek otu konularak dikilir ve çocuğun üzerinde bir yere asılır.⁸⁹

41. Nazar değmesin diye yeni doğan çocuğa iğde dalı, nazar boncuğu, küçük Kur’an, altın veya dökülmüş kurşun takılır.

⁸⁷ Şerife Erişkin

⁸⁸ Hilmiye Adanar

⁸⁹ Fadime Söğütü

42. Yeni doğan çocuğa nazar değmemesi için kakası naylona sarılarak halının altına konulur.⁹⁰

43. Nazar değdiği inanılan çocuğa kurşun dökülür.

44. Nazar değdiği inanılan çocuklar için üzerlik otu yakılır.

45. Nazar değmemesi için çocuğa gök boncuk, hurma çekirdeği, delikli taş, akik taşı veya kurşun takılır.

46. Çocuğa nazarı değdiği düşünölen kişinin evinden gizlice tuz çalınıp çocuğa yedirilirse iyileşeceğine inanılır.⁹¹

47. Çocuğa nazar değdiği düşünölen kişinin evinden gizlice çaput çalınır, yakılarak tütsü yapıp çocuğa koklatılırsa iyileşeceğine inanılır.

48. Selki Kasabası'nda Fatma Şen isimli kişinin annesi nazar değen çocuklar için kurşun döker, enegilleri batan çocuklar için şu şekilde bir tedavi uygular. Çocuğu ters çevirir sağ eliyle sol bacağına, sol eliyle sağ bacağına birleştirir. Ayaklarından tutup sallar.

49. Çivril Köyü'nde yürümesi geciken çocukların yürüebilmesi için havyan çobanına ekmek veya herhangi bir yiyecek verilir, bunu çoban akşama kadar taşıdıktan sonra akşam çocuğa verilirse iyileşeceğine inanılır.⁹²

51. Uykusunda korkan çocuklar, değirmen çarkından akan su ile banyo yaptırılır. Çiçekler Köyü'nde çocuğun yanına av etiyle birlikte girilmez. Çivril Köyü'nde karnı şişen çocuklar için pınardan su getirilip içirilir ve banyo yaptırılır. Çok ağlayan çocuğun ağzına Cuma günü Cuma saatinde sakinleşmesi için babasının ayakkabısıyla vurulur.

⁹⁰ Rahime Ayık

⁹¹ Baybal, *a.g.m.*, s. 666.

⁹² Baybal, *a.g.m.*, s. 666.

52. Çocuk konuşmuyorsa Cuma günü, Cuma saatinde caminin anahtarıyla (temsili olarak) ağızına anahtar sokularak açıldığında artık konuşacağına inanılır.⁹³

53. Avdancık Köyü'nde bulunan şehitler mezarlığında, çok ağlayan ve uyumayan çocuk mezarın üzerine yatırılır. Çocuk uyursa üç gün içinde öleceğine, ağlarsa iyileşeceğine inanılır.⁹⁴

54. Bekdemir Köyü'nde hırçın ve huysuz olan çocuklar o köydeki Emişe Sopa isimli bayanda bulunan deve kemiğinden üç kere atlatılır. Çocuk iyileşsin diye ocak ekmeği ve ocak suyu verilir.⁹⁵

55. Yenidoğan Kasabası'nda yeni doğan çocuk, hastalanıp iyice zayıf düşerse, ormanın kenarında kök dalı toprak seviyesinden yüksek olan bir çam ağacından oluşan boşluktan üç defa çocuk geçirilir, her defasında Felak, Nas, İhlâs ve Ayete'l Kürsi okunur. Sonra da ağacın altına çocuğun iyileşmesi için bez bağlanır.⁹⁶

56. Doğanbey Kasabası'nda çocuk çok ağladığında nazar olduğuna inanılır. Çocuk (Yavrular Ocağına) ocağa götürülür. Burada çocuğun sırtı üç gün okunarak ölçülür. Eksik fazla hesaplanır, çocuğun ölçüleri olumluysa nazardan kurtulur.⁹⁷

57. Uyumayan bebeği annesi sallarken, yaşlı ve dindar birisi dua okur. Dua okuyan kişi çok esnerse nazar olduğuna inanılır.

58. 1950 doğumlu ve çiftçilikle uğraşan Osman Tezcan adlı kaynak şahsın bizzat gözlemlediğine göre, Üçpınar Köyü'nün çıkışında, Sevindik Kasabası yolunun girişinde Üçpınar'a ait bir asırlık meşe ağacı vardır ki, bu ağacın özelliği şudur; gece veya gündüz uyuduğu zaman korkan çocuklara anneleri tarafından meşe ağacının yanındaki kabir ziyaret ettirilir. Dönüşte meşe ağacına 10 veya 20 cm'lik bir bez bağlanır. Bu bağlanan bez parçasından sonra, çocuğun bir daha kokmayacağına inanılır.⁹⁸

⁹³ Baybal, *a.g.m.*, s. 666.

⁹⁴ Baybal, *a.g.m.*, s. 666.

⁹⁵ Şerife Muştı, Bekdemir Köyü, D. 1980, Ev Hanımı.

⁹⁶ Baybal, *a.g.m.*, s. 666.

⁹⁷ Bedriye Hatipoğlu

⁹⁸ Baybal, *a.g.m.*, s. 666.

59. Huğlu Kasabası'ndaki din görevlisinin aktardığına göre bir ebe veya dedenin torunları çocuk iken uğundukları zaman yani ağlamaktan mosmor kesildiklerinde, çocuğun dedesi veya ninesi o çocuğa kendilerinin kazanıp ta elde ettiği malı değil de, dedeye ve ebeye kendi babalarından kalan bir eşyayı, bir malı verirlerse, o zaman çocuk iyileşirmiş. Çivril Köyü'ndeki din görevlisinden alına bilgiye göre havale geçiren çocuklara iyi olması düşüncesiyle ip bağlanır. Ağaç dibine boncuk gömülür.⁹⁹

60. Çocuğun göbeği kesildiğinde evine bağlı olsun diye evin kirişine sokulur.

61. Kadınlar toplandığında bir müddet sessizlik olursa dünyada bir yerde kız çocuğu olduğuna inanılır.

62. Çocuğu kırklarken ölçülen yumurta kabuğu evin bir yerine asılır ve çocuk kırana kadar orada kalır.¹⁰⁰

63. Hasta olan çocuk keçeye yatırılır. Böylece hastalığının geçeceğine inanılır.

64. Çocuğun çıkan dişlerinin yerine, yeni çıkacak dişlerinin düzgün olması ve çocuğun dindar olması için dişler camii duvarına konulur.

65. Çocuğun dökülen dişleri yerine çıkacak dişlerin düzgün olması için dökülen dişler şu mani söylenerek dama atılır.

“Kuzu dişi gibi sık bit
Köpek dişi gibi ak bit
Eğri bitme doğru bit.”¹⁰¹

66. Bir ailenin kız çocukları olur da arkasında erkek çocuk dünya ya gelirse o hanenin yakınları, dostları tarafından o evin kapısına kütük atılır. Bu kütüğu atana ve arkadaşlarına çocuğun ailesi keçi hediye eder, birlikte yerler.¹⁰²

⁹⁹ Baybal, *a.g.m.*, s. 666-667.

¹⁰⁰ Ayşe Kınık, D. 1926.

¹⁰¹ Nefise Samancı

¹⁰² Hamide Ocak

b. Kadınlı İlgili Halk İnançları

1. Doğum sonrası al basmaması için annenin başına kırmızı bir kurdele veya kırmızı bir yazma bağlanır.
2. Çocuğa yapılan kırklanma işlemi anne için de yapılır.
3. İki kırklı kadının kırk basmaması için, birbiriyle karşılaşmamaları gerekir, karşılaşılırsa iki kadın yanlarında bulunan metal iğne veya tokayı değıştirirler.
4. Kırklı kadının cenazeye gitmesini iyi saymazlar, giderse çocuğunu görmeden yıkanması gerekir.
5. Loğusa kadının yediklerine dikkat edilir, özellikle sütünün gelmesini kolaylaştırıcı süt ve süt ürünlerinden oluşan yiyecekler yedirilir.
6. Loğusa kadının yattığı odaya süpürge ve yastığının altına bıçak konulur.¹⁰³
7. Loğusa kadın, kırk gün kabri açık olur diye dışarıya çıkarılmaz.
8. Loğusa kadının evinde dikiş yapılmaz, yapılırsa çocuğun göbeği düşmez.
9. Ağılönü Köyü'nde doğum olan evden, doğumdan sonra loğusalık döneminde bir şey istenmez.¹⁰⁴
10. Kırklı kadın evde yalnız bırakılmaz.
11. Çocuğu yaşamayıp devamlı ölen aileler, çocuklarının yaşaması için onlara Yaşar, Duran, Durdu, Durmuş gibi isimler koyarlar.

¹⁰³ Nefise Samancı

¹⁰⁴ Baybal, *a.g.m.*, s. 671.

12. Sürekli kız çocuğu olan aileler de bundan sonra çocuklarının erkek olması için Kızdöndü, Kızıyeter gibi isimler koyarlar. Bu âdetlerde öteki âleme mesaj verme amacı vardır.

13. Kız çocuğu olupta erkek çocuğu olmayan kadın armut ağacının altına gider eline taş alır ve şu sözü söyleyerek elindeki taşları atar.

*“Armudu taşlarım
Kızı boşlarım,
Oğlana başlarım,”*¹⁰⁵

14. Çocuğu olmayan kişi kendi ismiyle aynı isimde ve çocuğu olan kırk kişiden para toplar ve altın alır çocuğu olursa ona takar.¹⁰⁶

15. Çocuğu olmayan kişi, hacca giden bir kişiye deve eti ısmarlar. Bu etten yiyen kişinin çocuğu olacağına inanılır.

16. Çocuğu olmayan kişi, beş yüz farklı kişinin okuduğu Yasin Sûresi’yle dua yaptırırsa çocuğunun olacağına inanılır.

17. Selki Kasabası’ndaki Hasan Dede isimli yatıra çocuğu olmayanlar gider dua eder, namaz kılar ve başına yazma bağlarlar. Burada yapılan duaların kabul olacağına inanılır.¹⁰⁷

18. Doğanbey Kasabası’nda hamile kalıp çocuğu düşenin “Ümmü Sübyan” olduğuna inanılır. Bunun üzerinden gitmesi için hocaya gidip okutulur ve muska alınır. Kişi bu muskayı üzerinde taşır, düğüne giderken bu muskayı takmaz tuza gömerler gelince tekrar takarlar.¹⁰⁸

19. Çocuğu olmayan kadın yedi Mehmet isimli kişiden bez toplar, bunlardan çocuk elbisesi diker çocuğu olunca ona giydirir.

¹⁰⁵ Nefise Samancı

¹⁰⁶ Nimet Turan, Doğanbey Kasabası, D. 1975, Ev Hanımı.

¹⁰⁷ Fatma Şen

¹⁰⁸ Nimet Turan

20. Çocuğu olmayan kadın, Mehmet isimli yedi kişiden birer çivi alır ve bu çiviler eritilerek bilezik yapılır. Kadın bileziğı takınca çocuğı olacağı ümit edilir.¹⁰⁹

21. Gölkaşı Köyü'nde çocuğı ölen kadınların arife günleri dikiş dikmeleri ve çamaşır yıkamamaları gerekir.¹¹⁰

22. Hamile kalamayan veya çocukları düşen kadınlar ıstıra ocaklarına (çocuğı olmayan kadınların gittiğı ekmek yiyip su içtikleri ve muska aldıkları ocaklara verdikleri isim) gider, orada hoca tarafından okunur ve pişen ekmeğı yer. Böylece çocuğunun olacağı veya düşmeyeceğı ümit edilir.

C) ÖLÜMLE İLGİLİ HALK İNANÇLARI

Her canlı varlık gibi insan da bir gün ölmek üzere doğar. Kimileri genç yaşta ölüirken kimileri ileri yaşta dünyayı terk eder. Herkes istisnasız ölüme boyun eğmiştir ve bundan sonra da eğmeye devam edecektir. Ölüm, insan hayatının son safhasıdır. Halk inançlarında ölüm önemli bir yer teşkil etmektedir. Özellikle ölülere sayğı duyan milletler ölen kişiyi en iyi şekilde yolcu etmek isterler. Halk arasında ölüme ilgili konuşan bir kişi “şom ağızlı” olarak nitelendirilir ve bu konu “ağızından yel alsın” gibi sözlerle kapatılır. Toplumumuzda bazısı sırf örf, bazısı İslâm'la birlikte ve bazısı da İslâm öncesinden gelmiş birçok halk inançları bulunmaktadır.

1) ÖLÜM ÖNCESİ HALK İNANÇLARI

Ölüm döşesinde yatan birinin haberi ulaşınca akrabaları, komşular ziyaret edip helallik isterler. Hastanın başında yakınları Kur'an-ı Kerim okur. Hastanın istekleri mümkün olduğunca yerine getirilir. Hasta su içebilecek durumdaysa sık sık su verilir, içemeyecek durumdaysa pamuk veya bezle dudakları ıslatılır. Bu suyun zemzem suyu olması tercih edilir. Hem hastalığın, hem de ölüm anının vereceğı sıkıntıdan dolayı çok hararetili olduğuna inanıldığı için bu ihtiyacı yakınları gidermezse şeytanın gidereceğine, bunu sonucu olarak kişinin imansız öleceğine inanılır.

¹⁰⁹ Baybal, a.g.m., s. 671.

¹¹⁰ Baybal, a.g.m., s. 671.

1. Ölümü yaklaşan hastanın başucunda “Yasin Suresi” okunduktan sonra okuyan elleriyle bütün vücudu sıvazlar.

2. Uzak yerlerden gelemeyen hasta yakınları varsa bu kişiler hemen çağrılır. Hasta kişi, sevdiklerini son kez görmeyi ister, eğer göremezse ruhunu teslim edemeyeceğine inanılır. Bu kimseler gelemiyorlarsa bu isteği gidermek için önceden kullandıkları giysiler yatağının üzerine konulur.¹¹¹

3. Doğanbey Kasabası’nda yaşlı kadınlar saçlarını, erkekler ise sakallarını uzatırlar. Dirilirken bunlara tutunarak kalkacaklarına inanıyorlar.¹¹²

2) ÖLÜM SONRASI HALK İNANÇLARI

1. Kişinin öldüğünü haber vermek için “*sala*” verilir.

2. Kişi öldüğünde elleri ve ayakları düzeltilir. Ayak başparmakları ve çenesi bağlanır, üzerine beyaz bir örtü veya battaniye örtülür. Ölünün karnının şişmemesi için karnının üzerine metal konulur. Bu metal genellikle bıçaktır.

3. Selki Kasabası’nda ölünün bulunduğu odaya kedi katılmaz, ölünün üzerinden atarsa goncoloz (hortlak) olacağına inanılır.¹¹³

4. Çiftlik Köyü’nde bir kimse öldüğü zaman sabah erken kalkmaya dikkat edilir kalkılmazsa kalmayan kişinin üzerine ölü toprağı serpilir. Bunun bir benzeri Selki Kasabası’nda şu şekilde görülür. Köyde ölüm olayı yaşandığında ölünün ağırlığı çocukların üzerine dökülmemesi için anneler çocuklarını erkenden uyandırırılar.¹¹⁴

5. Kefenin içine, şeytanın ölüye yaklaşmaması için karaca otu (çörek otu) konulur.¹¹⁵

¹¹¹ Hatice Akteke

¹¹² Şerife Erişkin

¹¹³ Fatma Şen

¹¹⁴ Fatma Şen

¹¹⁵ Hatice Akteke

6. Cenaze yıkanırken acele edilir, yanına çok kimse alınmaz. Cenazeden kalan su yere dökülmez ve suyun üzerinden geçilmez. Bir daha evden ölü çıkmaması için suyun kaynadığı kazan ters çevrilir ve üzerine taş konur.¹¹⁶

7. Cenazeye gelen ilk fakire yağ ve un verilir.¹¹⁷

8. Doğanbey Kasabası'nda cenaze yıkandıktan sonra su kazanı ters çevrilir ve üzerine üç adet kömür konur şayet konulmazsa cenazeye ağırlık verir, şeytanlar cirit atar. Kasabadaki uygulamalardan bir tanesi de cenaze yıkandıktan sonra su kazanı ters çevrilir ve üzerine üç adet kömür közü konur, geriye kalan yarı yanmış odunlar atılır ve bir daha yakılmaz. Bunun sebebi de oraya bundan sonra ölüm ve acının girmemesidir.¹¹⁸

9. Adaköy'de cenaze yıkandıktan sonra evine tekrar getirilip içeriye girip çıkartılır. Cenazeye evin etrafını dolaştırmak suretiyle ev selamlatılır. Cenaze defnedildikten sonra telkin verilirken ayaklar yere vurulur bunun cenazenin kafasını taşlara vururken ses duyulmaması için yapıldığına inanılır.¹¹⁹

10. Mevta gömülürken ölünün baş kısmına gelecek şekilde tahta konulur. Mezarlıktan herkes gidince mevtada gitmek ister ve kalkmaya niyet edince başını bu tahtaya vurunca öldüğünü anlar.

11. Cenaze gömülürken yakınları üzerine toprak atar. Kürek elden ele verilmez verilirse arkasından birinin daha öleceğine inanılır. Bazı yerlerde ise kürek ters kapatılır. Defin işlemi bittikten sonra evden getirilen su mezarın üzerine dökülür.

12. Akçabelen Kasabası İmamı İsa Şimşek'in verdiği bilgiye göre, cenaze defnedildikten sonra en son üzerine bir kova su dökülür ve etrafına yarım çuval saman serpilir.

¹¹⁶ Ayşe Samancı

¹¹⁷ Nefise Samancı

¹¹⁸ Baybal, *a.g.m.*, s. 670.

¹¹⁹ Baybal, *a.g.m.*, s. 670.

13. Yeşildağ Kasabası'nda İmam Mustafa Küşpeci'nin (1958) verdiği bilgiye göre, definden sonra ölünün yanına un, yağ konulur.

14. Doğanbey Kasabası'nda kendi memleketinin dışında ölen bir kimse kendi beldesine getirilirken, öldüğü beldenin herhangi bir yerinden bir avuç toprak alınır ve cenaze arabasına konulur. Sebebi ise, yolculuk sırasında cenaze getirilirken herhangi bir bela ve musibete yol açmamaktadır.¹²⁰

15. Mevtanın elbiseleri yakınları tarafından fakirlere verilir. Eğer birikmiş parası varsa camiye veya fakirlere verilir.

16. Ölen için 40. ve 52. günleri yemek verilir, Kur'an-ı Kerim okutulur. Bunun nedeni ise ölünün etinin kemiğinden bugün ayrılacağı ve bu ayrılmanın ona acı vermemesi için yemek verilir. Sene-i devriyesinde mevlit okutulur.

17. Cenaze yıkanıp bitinceye kadar çeşmeden su alınmaz. Eğer alınırsa ölünün nasibinin alınacağına inanılır.¹²¹

18. Cenaze evine komşular bir hafta boyunca yemek getirirler.

19. Ölen kişi için ilk Cuma günü sadece pişi yapılır, namazdan sonra cemaate, kurslara ve okullara dağıtılır.

20. Kefenin arasına ayet ve dua yazılı kâğıt yerleştirilir.

21. Ağılönü Köyü'nde, ölen bir kişinin ölümünden sonra kabirde yüzüstü düşmesiyle onlarca kişinin öleceği ya da kefene yağmur suyunun damlamasıyla yağmurun durmayacağı inancı vardır. Doğanbey'de ise kefene su sıçratılırsa kırk gün yağmur yağacağına inanılır.¹²²

¹²⁰ Baybal, *a.g.m.*, s. 670.

¹²¹ Hamide Ocak

¹²² Hilmiye Adanar

22. Cenazelerin ıskat ve devri yapılmadan ve arkasından mevlit okutulmadan hakkının ödenmediği, dolayısıyla mevtanın azap çekeceği inancı gerek Beyşehir merkezde gerekse civar kasaba ve köylerde karşımıza çıkmaktadır. Gölkaşı Köyü'nden cenaze konusunda iki farklı inanç karşımıza çıkar, birincisi damadın evinde ölen kadının cenazesi evin kapısından çıkarılırsa kızının (ev sahibi olan kızı) nikâhı düşer. Bunun için cenazenin kapıdan değil de bir başka yerden (pencere vs.) çıkarılması gerekir. İkincisi de kayınbabanın ve kaynananın kabri başına damadın mezar taşı diktirmesinin caiz olmadığıdır.¹²³

23. Karabayat Köyü imamı Özgür Topçu'nun aktardığına göre cenaze sahibi kendisi veya ücretli olarak tutulan bir kimseye kırk gün boyunca ölünün arkasından okur.

24. Mezar ziyaretine gidildiğinde üzerine buğday, şeker gibi şeyler saçılır. Kurtlar kuşlar faydalansın diye yapılan bir uygulamadır.

25. Ölen kişinin arkasından altüst (devir) görülür. Bu para fakirlere dağıtılır.

26. Yeşildağ Kasabası'nda Gülsüm Demir'in anlattıklarına göre, bir evden cenaze çıktığında o gün evi süpürmezler. Şayet ev süpürülürse evden ne kadar aile varsa süpürülür gider, hepsi ölür diye korkarlar. Bir başka uygulama ise, cenaze olan evde ölen kişinin yıkandığı kazandan bir helkeye su koyarlar. Kırk gün o evde kalır ve dolaşır, kırk gün sonra helkedeki suyu evin her köşesine serpip kalanını evin bir köşesine dökerler.¹²⁴

27. Gece yıldız kayması durumunda birinin öleceğine inanılır.

28. Ölen kişi ruhunu rahat bir şekilde teslim eder ve öldükten sonra yüzü güzel bir şekil alırsa, onun iyi amel sahibi ve cennetlik, bunun tersine ruhunu zor teslim eder ve yüz şekli kötü bir şekil almışsa onun kötü bir amel sahibi ve cehennemlik olduğuna inanılır.¹²⁵

¹²³ Baybal, *a.g.m.*, s. 670.

¹²⁴ Baybal, *a.g.m.*, s. 670.

¹²⁵ Bedriye Hatipoğlu

29. Küçük yaşta ölen çocuğun yedi göbek akrabasına şefaata edeceğine inanılır.

30. Ölü evinden ekmek alınmaz.

31. Kişi gözleri açık ölürse kitabının arkasından bakıyor derler.¹²⁶

32. Doğanbey Kasabası'nda ölenin arkasından o evde üç veya yedi gün okunur. Bu günlerde her gün kırk Yasin Sûresi, yetmiş bin tespih (kelime-i tevhit) çekilir.¹²⁷ Her gelene içecek ve bisküvi verilir. Gökçimen Kasabası'nda da ilk hafta ölünün arkasından yetmiş bir tevhit çekerler.¹²⁸

33. Aşağı Esence Kasabası'nda cenaze evinde cenaze sonrası kaşıkla yemek yenmez.

34. Akçabelen Kasabası'nda mezarlıktaki odunların yakılması yahut meyvelerin ölü etiyle sulandığı için yenilmesi haramdır. Ayrıca ölü gömüldükten sonra kabrin etrafı saman tozları ile çevrelenir. Bunun azabı hafifleteceği düşünülür.¹²⁹

35. Doğanbey Kasabası'nda da kabirlerin üzerinden veya mezarlardan hiçbir şey koparılmaz, eve götürülmez. Bunları yiyen veya evine götüren kimsenin ruhlar tarafından rahatsız edileceğine inanılır. Yiyeceklerin ölümlere ait olduğuna inanılıyor.

36. Mezarlıkta ki meyveleri yiyen kimsenin unutkan olacağına inanılır.

37. Ramazan ve Kurban Bayramından bir gün önce mezar ziyareti yapılır. Ölmüşlerin ruhuna “ Yasin, Tebareke, Amme,” Sûreleri (Mülk ve Nebe) bunları bilmeyenler ise Fatiha Sûresini bağışlar. Doğanbey Kasabası'nda bu ziyaret erkekler tarafından yapılır. Kadınların bu ziyareti yapması hoş karşılanmaz.¹³⁰

38. Mezar taşlarını okumanın unutkanlık yaptığına inanılır.

¹²⁶ Ayşe Çakar

¹²⁷ Ayşe Kınık, D. 1926.

¹²⁸ Havva Akusta

¹²⁹ Baybal, *a.g.m.*, s. 670.

¹³⁰ Ayşe Kınık, D. 1926.

38. Bazı mezar taşlarının ayakucu taşlarına selvi veya değişik ağaçların resmini çizdirirler.

40. Mezarlık yanından geçerken üç İhlâs ve bir Fatiha okunur ve oradaki ruhlara bağışlanır. Azap çeken ruhların az da olsa bunların yardımıyla rahatlayacağına inanılır.

41. Bir kimse kötü ise cenazesi giderken yağmur yağar. Evlenmeden ölen erkek çocukları ellerine kına yakılarak defnedilir.¹³¹ İsteyen aileler ölüyü yıkamadan önce saçlarına ve ellerine kına yakarlar.¹³²

42. Rüyada ölü görmek diriye işarettir veya misafir gelir.

43. Rüyasında ölmüş yakınını gören şahıs ölünün ruhu için sadaka verir. En iyi sadaka ise Fatiha ve üç İhlâs okumaktır. Fakirler veya çocuklar sevindirilir. Ölmüş kimse yakınlarının rüyasına girmekle onların hayır işlemleri, dâa edip Kur'an-ı Kerim okuması istediklerine inanılır. Cuma günü Müslümanların bayramıdır. Bu günün gecesinde, ölmüşlerin ruhu için Yasin okunur ve bağışlanır.

D) NAZARLA İLGİLİ HALK İNANÇLARI

Halk arasında göz değmesi, göze gelme anlamında kullanılan nazar değmesi göz değmesi karşılığı olarak nazar değmesi, nazara gelme, nefesi dokunma, kem göz, kem nazar şeklinde kullanılır.

Nazar inancının temelinde belli kimselerde bulunduğu inanılan, insanlara özellikle çocuklara, evcil hayvanlara, eve, mala mülke hatta cansız nesnelere de zarar veren, bakışlardan çıkan çarpıcı kimi zaman da öldürücü güç düşüncesi yatmaktadır.

Günümüzde nazara inanan halk kadar bu konuda araştırma yapan bilim adamları da çeşitli düşünceler ileri sürmüşlerdir. Halk arasında nazarın nedeni; kıskanç, kötü niyetli kişilerin gözlerini ya da sözlerini kiskandıkları nesneye zarar vermesi diye açıklanmaktadır. Bu açıklamaya göre insanların gözlerinde mor ötesi ve kızıl ötesi

¹³¹ Baybal, *a.g.m.*, s. 670.

¹³² Nefise Samancı

ışınları vardır ve bu ışınlar kızgınlık ve kıskançlık duygusuyla karşıdaki kişiye aktarılırsa o kişide ya da varlıkta tahribata neden olmaktadır. Çünkü bu enerji nedeniyle karşıdaki varlığın biyolojik dengesi bozulmaktadır. Bu nedenle bol ürün veren tarla yanmakta ya da ürün bozulmakta, doğal afet gelmekte, çok güzel bir eşya kırılmakta, güzel insanların başına çeşitli hastalıklar, bünyesi zayıfsa da ölüm gelmektedir. Bu olumsuz gücün daha çok mavi gözlü insanlarda olduğuna inanılmaktadır.¹³³

Nedeni çözülmeyen aksilikler, çaresiz kalınan hastalık ya da ölümler, ansızın yaşanan kötü olaylar ve güzel bir şeyin zarara uğraması nedeniyle yaşanan üzüntü başka toplumlarda da bizim inandığımız nazara benzer inançlar doğurmuştur. Nazar önlenmek istendiği için koruma ve önleme pratiklerini de beraber taşımaktadır. Özellikle en savunmasız çocuklar görüldüğü için çocukları nazardan korumak için pek çok uygulama yapılmaktadır.

1. Nazara karşı muska yazdırmak çok yaygındır. Nefesi keskin bir hocaya yazdırılan muska, çocuk ise omzuna, yetişkin biri ise boynuna asılmakta, hayvan için de boynuna, bahçe ürününü korumak içinse toprağa gömülmektedir.

2. Beyşehir yöresine misafiriğe gelen kişilerin küçük çocuklara veya bebeğe nazarın geçmesini önlemek için ev sahipleri misafirler gittikten sonra meydana gelen tozu veya küllüğü çocukların başlarına saçarlar.¹³⁴

3. Nazara karşı diğer bir uygulamada kurşun dökmedir. Bu pratik üç aşamada yapılır. İlk aşama kurşun eritilip başının üstü beyaz bir örtü ile kapatılmış kişinin üzerindeki suya dökülür. Bundan sonra ki aşama sudaki kurşunun şeklinden nazar eden kişinin eşkâli ve nasıl bir ortamda değdiği tespit edilir, kurşun tekrar eritilerek aynı şekilde suya dökülür, bu kötülükleri kovmak içindir ve dua okunur. Üçüncü aşamasında da kurşun dökme işlemi tekrarlanır, bu sefer kötü güçler nazar edene yönlendirilir. Kurşun dökülürken “ *elemtere fiş kem gözlere şiş*” denilir. Kurşun dökme merasimi küçük ve büyük baş hayvanlara da uygulanır.

4. Renkli, özellikle mavi gözlü insanların nazarının degeceğine inanılır.

¹³³ <http://www.hurafeler.com>, 10.03.2008

¹³⁴ Baybal, *a.g.m.*, s. 666.

5. Nazardan korunmak için üzerlik otu taşınır.

6. Adaköy Kasabası'nda bebek, hayvan tersinin atıldığı delikten veya ulu bir ağacın kavuğundan geçirilirse sağlıklı olacağına ve nazar değmeyeceğine inanılır.¹³⁵

7. Evin bereketi için ufak cam şişelere üzerlik otu konup saklanır.

8. Bir şeyi hayırlı etmek, bir şeyi kutlamak ve göz değmesini önlemek için “*Maşallah*”, “*Hayırlı olsun*”, “*güle güle kullan*” “*Allah bağışlasın*” vb. sözler söylenir.

9. Nazarı değdiği düşünülen kişinin evinin eşiğinden -eskiden tahta olurmuş- gizlice bir parça alınıp nazar değen kişinin evinde tütsülenirse geçeceğine inanılır.¹³⁶

10. Nazarı dediği düşünülen kişinin evinden gizlice bir çaput parçası alınır nazar değilen kişinin evinde tütsülenir ve böylelikle nazarın geçeceğine inanılır.¹³⁷

11. Nazar değmemesi için kırk bir adet çörek otu okunarak bir bezin içine sarılır ve bu bez elbiseye iliştilererek vücutta taşınır.¹³⁸

12. Mesutlar Köyü din görevlisinin verdiği bilgiye göre kendisine nazar değmiş kimse, nazar değeceğinden şüphelenilen kişinin basıp geçtiği yerden toprak alıp yalar, böyle yapınca iyileşeceğine inanılır.¹³⁹

13. Nazardan korunmak için yeni yapılan inşaatın temelinde kurban kesip kanı akıtılır.

14. Mahsul hasat edildikten sonra mahsülü bol olan kimse mahsul üzerine iğde dalı koyarak, nazar yoluyla telef edilmesinden koruyacağına inanılır.¹⁴⁰

15. Ayet'el-Kürsi nazardan korumak için evden çıkmadan okunur.

¹³⁵ Baybal, *a.g.m.*, s. 666.

¹³⁶ Hatice Akteke

¹³⁷ Nefise Samancı

¹³⁸ Fadime Söğütlü

¹³⁹ Baybal, *a.g.m.*, s. 665.

¹⁴⁰ Baybal, *a.g.m.*, s. 666.

16. Güzel bir şey karşısında “*Maşallah, Allah esirgesin*” denmezse nazar değeceğine inanılır.

17. Nazardan korunmak için Cevşen duasının kişinin üstünde taşınması gerekir.

18. Kişinin kendi üzerinde, evinde, arabasında, büyük yada küçükbaş hayvanında, evcil ev hayvanının da, nazar değeceğinden korktuğu eşyanın üzerinde nazar boncuğunu bulundurulur.

19. Övücü sözler, iltifatlardan sonra ya da bakışında hasetlik olduğu hissedilen kişilere fark ettirmeden poponun kaşınması durumunda nazar değmeyeceğine inanılır.

20. Kur’an’dan ayetler ve Felak ile Nas sureleri, üç İhlâs ile bir Fatıha Sûresi okunursa nazar değmeyeceğine inanılır.

21. Karahisar Köyü’nde inek, at, köpek gibi hayvanların kafa iskeletlerini ve birkaç deliği olan taş parçalarını, şerit haline getirdikleri renkli bezlerle süslerler. Süsledikleri bu taş ve iskeletleri evlerin girişlerine, üzüm asmalarının yakınına asarlar. Bu şekilde nazardan korunacağına inanılır. Üstünler Kasabası’nda da Hasan Ali Çetirel (1947) ve Musa Biber (1937) tarafından verilen bilgiye göre yörede bağa, bahçeye, eve (kapılarına veya herhangi bir yerine) hayvanlar (öküz, at, eşek)’ın kurumuş kafaları asılıyor. Nazar değdirmek isteyen art niyetli kişiler batkılarında gözleri hemen kuru kafaya ilişirse nazar o mekâna değmezmiş. Aynı kaynak şahısların anlattığına göre, yeni ev veya araba satın alan kişi bir kurban kesip kan akıtıyor. Akıtılan kandan önce kurban kesenin anlına parmakla kan sürülüyor, sonra da arabanın tekerleklerine veya evin duvarlarına o kandan sürülerek bir çeşit nazara karşı koruma işlemi yapılıyor. Gölkaşı Köyü’nde ise bu uygulama ilk alınan vasitanın tekerlekleri akan kanın üzerinden geçiriliyor.¹⁴¹

22. Nazar değmemesi için eve çaydanlık, bardak, kaplumbağa kabuğu, nazar boncuğu, delikli taş ve sığır kafatası asılır.¹⁴²

¹⁴¹ Baybal, *a.g.m.*, s. 665.

¹⁴² Ayşe Kınık, D. 1955.

23. Çiçeğe nazar değmemesi için çiçek saksısına çubuk dikilir. Üstüne yumurta kabuğu geçirilir.¹⁴³

24. Suludere Köyü ile ilgili yapılan bir çalışmada, Hilal Yıldız tarafından çekilmiş bir resimde, evine nazar değmesini istemeyen köy halkından bir bayanın, evinin balkonuna astığı terliğin görüntüsü vardır. Burada da insanlar çok sevdiği nesnelere zarar değmesin diye, evlerinin uygun yerlerine iğde dalı ya da ayakkabı, terlik asıyorlar.¹⁴⁴

25. Beyşehir yöresinde nazar degecek diye ahır ve ağıllara yabancıların bakmasından korkulur. Yine nazara karşı tedbir mahiyetinde besi damlarının kapılarına at kafası iskeletleri, domuzun azı dişli olan iskeleti ve nazar boncuğu asılır.¹⁴⁵

26. Çivril Köyü'nde hayvanlara nazar ve isabet değmemesi için hayvanların üzerine idrar atılır. Yeşildağ Kasabası'nda Gülsüm Demir'in (1951) anlattığına göre nazar değmesin diye hayvanların sırtlarına, evin erkeğine ufak çişini yaptırırlar yahut şüphe edilen adamın bastığı yerden toprak alıp yine hayvanların sırtlarına sürerler.¹⁴⁶

27. Üstünler Kasabası'nda nazardan dolayı süt sağdırtmayan hayvanın sağdırtması için hayvan sürüye ya da sulamaya gidip gelirken yol üzerinde buluna ve gözü geçti diye şüphelenilen kişilerin evlerinin önünden çör çöp toplanarak yakılıp hayvana tütsü verilir ya da bir avuç tuz okutularak hayvana yedirilir. Çiçekler Köyü'nde Hamza Özgül (1955) ise civcivi bol olması için tavuklara nazarlık takıldığını ileri sürmüştür.¹⁴⁷ Köyün imamı Cengiz Sürer'in verdiği bilgiye göre Yazıyurdu köyünde yeni yapılan yerlere veya yeni alınmış mallara renkli bez parçası takılır.

¹⁴³ Bedriye Hatipoğlu

¹⁴⁴ Baybal, *a.g.m.*, s. 665.

¹⁴⁵ Baybal, *a.g.m.*, s. 665.

¹⁴⁶ Baybal, *a.g.m.*, s. 665.

¹⁴⁷ Baybal, *a.g.m.*, s. 665.

E) HASTALIKLARLA İLGİLİ İNANÇLAR

1) ARPACIK (İt Dirseği)

Göz kapağında çıkan sivilceye denir. İyileştirmek için;

1. Köpeğin yemek çanağındaki suyla yüzün yıkandığında arpacığı olan kişi tiksindir ve böylece geçeceğine inanılır.¹⁴⁸

2. Beyşehir çevresindeki birçok köy ve kasabada arpacığın olduğu göze bir elek konarak kapatılır, eleğin üstüne ekmek konulur. Bu ekmek köpeğe kaptırılırsa (korku nedeniyle) arpacığın geçeceğine inanılır.¹⁴⁹

3. Arpacığın üzerine sarımsak sürüldüğünde geçeceğine inanılır.

2) ARI SOKMASI

Arının soktuğu bölge serin tutulur, şişmemesi için metal para konur, çamur veya sarımsak sürülür.

3) AĞRILAR

1. Baş ağrıyan kişi patatesleri halka halinde dilimler ve alnına sararsa geçeceğine inanılır.

2. Baş bir yazma ile sıkıca sarıldığında ağrının geçeceğine inanılır.

3. Doğanbey Kasabası'nda karnı ağrıyan kişi eğir (kara, acı bitki kökü) yiyince karnının ağrısının geçeceğine inanılır.¹⁵⁰

¹⁴⁸ Bedriye Hatipoğlu

¹⁴⁹ Rahime Ayık

¹⁵⁰ Şerife Erişkin

4. Ayakları ağrıyanlar ise tuzlu suda bir mühlet ayaklarını dinlendirirlerse geçeceğine inanılır.

5. Çivril Köyü'nde ayak ve dizlerde ağrısı olanlar kap içindeki suya yedi köyün ismi yazılı yedi iğne bırakılır. Hangi köyün adını taşıyan iğne küflenirse o köyde şifa ararlar.¹⁵¹

4) ÇARPILMA

1. Doğanbey Kasabası'nda çarpılan kişiye suyun içine üzerlik otu, ot süpürgesi dalı, kedi tüyü konur ve ateş koru üzerinde tütürülür. Çarpılan kişi bunu içine çekerse iyileşeceğine inanılır.¹⁵²

2. Çarpılan kişi Kadınhanı'nda ki Yeşil Pabuç denilen yere götürülüp okutulur ve geçeceğine inanılır.

3. Sadıkhacı Kasabası'nda göze çarpan ama yörede yaygın olan inançlardan biri bazı hastalıkların tıbben tedavilerinin mümkün olmadığı dolayısıyla bu tip hastalığa yakalananların mutlaka cinci hocalara götürülmesi gerektiğidir. Kanaate göre, tıbbın âciz kaldığı veya tedavinin çok masraflı olduğu durumlarda bu cinci hocalar özel yetenekleriyle şifa dağıtırlar.¹⁵³

5) GUATR

1. Guatr hastalığı olan kişi öldüğü zaman hayatta olan Guatr hastalığına yakalanmış kişi ölünün hastalık mahallini eliyle sıvazlarsa hastalığın ölenle birlikte mezara gideceğine inanılır.¹⁵⁴

2. Bayındır Kasabası'nda Yukarı Mahalle de bulunan sudan içince guatr hastalığının geçeceğine inanılır.¹⁵⁵

¹⁵¹ Baybal, *a.g.m.*, s. 667.

¹⁵² Şerife Erişkin

¹⁵³ Baybal, *a.g.m.*, s. 667.

¹⁵⁴ Gülsüm Özyurt

¹⁵⁵ İsmihan Bayındır, Bayındır Köyü, D. 1973, Ev Hanımı.

6) KUPA VURMA

Soğuk algınlığı ve üşütme nedeniyle olan sırt ağrılarında bu işlem yapılır. Kupa vurulacak yer, alkolle temizlenir, üzeri hafifçe çizilir. Bardağın havası ateşle alınarak ağrı olan çizilmiş yere yapıştırılır. Biraz bekledikten sonra bardak kaldırılır, bu bölge temizlenir ve masaj yapılır. Bazı yerlerde bu işlem ağrıyan yer çizilmeden de yapılır.

7) KURDEŞEN

Cilt hastalıklarındandır. Daha çok çocuklarda görülür. Bu kelimenin anlamı tam olarak bilinmemektedir. Kurdeşendeki “deşen” mânâsında alınırsa “mikrop deşen” demek. Vücutta çıkan sivilcelerin fazla kaşınması sebebiyle hastalığa bu adın verilmiş olması muhtemeldir.¹⁵⁶

Kurdeşen olan kimse ayva ağacının dibinde, çay kenarında veya dört yol ağzında yıkanırsa bu hastalığın geçeceğine inanılır. Bu yıkanma işlemi sırasında aniden soğuk su dökülür kişi bir anda irkilir işte bu irkilemeyle hastalığın geçeceğine inanılır.¹⁵⁷

8) SARILIK

1. Yeni doğan çocuğun sarılık olmaması için üzerine sarı örtü örter ve altın takarlar.

2. Doğanbey Kasabası’nda sarılık olanın idrarıyla kayısı suyu karıştırılarak içilince sarılığının geçeceğine inanılıyor.¹⁵⁸

3. Doğanbey Kasabası’nda kara sarılık denilen türe yakalanan hastalara karatavuk kesilir ve yedirilirse geçeceğine inanılır.¹⁵⁹

¹⁵⁶ Mehmet Aydın_ Galip Atasagun_ Mehmet Aras_ Nermin Öztürk_Sami Baybal, *Konya Merkezdeki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi Açısından Değerlendirilmesi*, Konya, 2006, s. 104.

¹⁵⁷ Ayşe Samancı

¹⁵⁸ Rahime Ayık

¹⁵⁹ Hilmiye Adanar

4. Sarılık olan kişinin alnı çizilir, buradan hastalığa sebep olan mikrobu çıkaracağına ve iyileşeceğine inanılır.

9) SİĞİL

1. Siğiller okunarak siğil sayısı kadar bulgur tanesi dizilir. Bunlar kurudukça siğilinde kuruyacağına inanılır.¹⁶⁰

2. Doğanbey Kasabası'nda çam dalı kırılır ama koparılmıyor. Bu dalı kırınca arkasına bakmadan uzaklaşıyor, dal kurudukça siğil de kuruyor.¹⁶¹

3. Selki Kasabası'nda elinde siğil bulunan kişi, birisi öldüğünde mezara gider ve ellerini küçük bir süpürgeyle temsili olarak süpürür, böylece siğillerin ölüyle birlikte gideceğine inanılıyor.¹⁶² Bazı kasabalarda ise bu uygulama cenaze götürülürken yapılır.

4. Selki Kasabası'nda siğil için körsü (köstebek) hayvanın çıktığı taze toprak ellere sürülürse geçeceğine inanılır.¹⁶³

5. Doğanbey Kasabası'nda yılan kabuğu ekmeğe dürülerek siğili olan kişiye yedirilir. Kişinin bu tiksintiyle siğili atacağına inanılır.¹⁶⁴

6. Bacanın üstüne siğil sayısı kadar bulgur dizilir. Bacanın buharıyla bu bulgurlar kurudukça siğilin de kuruyacağına inanılır.¹⁶⁵

7. Komşudan tuz çalınca siğilinin geçeceğine inanılır.

8. Üstünler Kasabası'nda siğillerin geçmesi için tanıdık birinin evinden tuz çalınıp okunarak suyunu gömülürse iyileşeceğine inanılır.¹⁶⁶

¹⁶⁰ Selma Erten

¹⁶¹ Gülsüm Özyurt

¹⁶² Fatma Şen

¹⁶³ Fatma Şen

¹⁶⁴ Selma Erten

¹⁶⁵ Nefise Samancı

¹⁶⁶ Baybal, *a.g.m.*, s. 667.

9. Beyşehir ve çevresinde yaygın olan bir tedavi şeklide büyüklerinden el almış kimseler veya camii hocaları siğili okurlar ve etrafını kalemle çizerler, kişiye bir hafta boyunca çok tuzlu ve ekşi yememesi tavsiye edilir. Mümkün olduğunca tek sayıda Ayet’el-Kürsi okuyup siğile üflemesini isterler. Böylece siğilin geçeceğine inanılır.

10) SITMA

Sadıkacı Kasabası’ndan Ali Yeniyl’ın anlattığına göre sıtma hastalığına tutulan insanların “ Eflatun” adı verilen mevkideki bir ağaca bez bağlayıp bir miktar da bozuk para bıraktıklarında iyileşecekleri inancı vardır.¹⁶⁷

11) SÜLÜK YAPIŞTIRMA

Sülük adı verilen hayvan sulak ve sazlık yerlerden toplanır. Ağrıyan yere bu hayvan konur, vücuttaki pis kanı emer ve kendini bırakır. Böylece ağrının geçeceğine inanılır.

12) TEMRE

Beyşehir’in genelinde belirli bir soydan gelen insanların okuyup üflemesi veya tükürmesiyle geçeceği inancı hâkimdir. Sulu terme ve kuru temre şeklinde iki ayrı ocak vardır.

1. Doğanbey Kasabası’nda temrenin tedavisi için okutulur. Bu okumayı kadınlar için Ayşe Erişkin, erkekler için Sandıkçı Mehmet denilen kişi yapar. Bu okuma üç gün sürer, temre olan yer çizilir ve üzerine şifa ayetleri yazılır.¹⁶⁸

2. Sekli Köyü’ndeki temre ocağına termesi olan kişi Cuma günü beyaz bir soğanla ocağa gider, orda soğanın kabuğuna yazarlar. Soğanı ahırda bir yere sokarlar, soğan kurudukça siğilde kurur.¹⁶⁹ Bu tür uygulamalar birçok köy ve kasabada da görülür.

¹⁶⁷ Baybal, *a.g.m.*, s. 667.

¹⁶⁸ Şerife Erişkin

¹⁶⁹ Fatma Şen

13) UYUZ

1. Doğanbey Kasabası'ndaki kükürtlü suyla kişi kaşınan yerini veya bütün vücudunu yıkarsa kaşıntının geçeceğine inanılır.

2. Uyuz olan kişi ayva ağacının altında soğuk suyla yıkanır ve silkinirse geçeceğine inanılıyor.¹⁷⁰

14) YARA

1. Çivril Köyü'nde vücutta çıkan yara ve çıbanlara, iyileşmesi amacıyla çivi çakılır. Ağızda çıkan yara ve uçuklara ise harabe evlerde ateş yakılır.¹⁷¹

2. Vücutta çıkan yara ve çıbanların necis olduğuna inanılır. Böyle necis olan yaralar, başka canlıların necis olan dışkılarıyla ancak tedavi edilebileceği düşünülür. Bunun altında “pisliği pislik temizler” anlayışı yatar.

3. Vücudunda çıban çıkan kimseye körsü (köstebek) eti yedirilir.

15) YILANCIK HASTALIĞI

Hacıdan yilancık taşı getiriliyor. Bu taş vücuda konulur, yilancık yerine geldiğinde ise yapışıp hastalığı tedavi edeceğine inanılıyor.¹⁷²

F) UĞUR VE UĞURSUZLUKLA İLGİLİ İNANÇLAR

1) İNSANLARLA İLGİLİ İNANÇLAR

1. Elbisenin düğmesi düşmüş veya herhangi bir yeri dökülmüşse üzerindeyken dikmezler, dikilirse iftiraya uğrayacağına inanılır, bazı yerlerde ise aklının dikileceğine inanılır. Bunlara engel olmak için elbisesi üzerinde dikilen kişinin ağzına çöp verilir.¹⁷³

¹⁷⁰ Hamide Ocak

¹⁷¹ Baybal, *a.g.m.*, s. 667.

¹⁷² Gülsüm Özyurt

¹⁷³ Nefise Samancı

2. Hoşlanılmayan bir durumun başa gelmemesi için kişi kendi kulağını çekerek üç defa tahtaya vurur.

3. Elden ele bıçak, sabun, makas gibi malzemeleri alıp vermek uğursuzluk sayılır.¹⁷⁴

4. Nisan yağmurunun saçı uzatacağına inanılır.

5. Nisan yağmurunun bereket getirdiğine inanılır. Bu nedenle yağmur suyu biriktirilerek içilir. İlk yağmur suyu, bereketli olsun diye eve saçılır.¹⁷⁵

6. El yıkanırken önce sağ elden başlanmalı, sol elden başlamak uğursuzluk getirir.

7. Yiyecekler sağ elle yenilmelidir. Sol el tuvalette kullanılır. Sol elle yapılan işlerde uğursuzluk olacağı düşünülür.

8. Sağ avucu kaşınırsa para gelir, sol avucu kaşınırsa elden para çıkar.

9. Ayak kaşınınca yolculuğa çıkacağına inanılır. Evden çıkarken sağ ayakla çıkılır.

10. Çorap ve ayakkabı giyilirken önce sağ ayaktan başlanır.

11. Kulak çımlarsa birisi tarafından anıldığına işarettir.

12. Üst azı dişlerden birisi düşerse yakın akrabalarından birinin öleceğine inanılır.¹⁷⁶

13. Kesilen ve dökülen saçlar dışarıya atılırsa o kişinin başı ağrır.¹⁷⁷

¹⁷⁴ Ayşe Kınık, D. 1926.

¹⁷⁵ Ayşe Kınık, D. 1955.

¹⁷⁶ Nefise Samancı

¹⁷⁷ Nefise Samancı

14. Sağ gözün seğirmesi ile misafir geleceğine inanılır. Sağ göz seğirse iyi sol göz seğirse kötü haber geleceğine inanılır.

15. Gece tırnak kesmek uğursuzluk getirir.

16. Birisi hakkında konuşulurken “*kulağı çınlasın*” denilir. Bir kişinin kulağı çınladığında başka bir yerde kendisi hakkında konuşulduğu düşünülür.

17. Kahkaha ile gülmek iyi olmayıp acı ve üzücü bir haberle karşılaşacağına inanılır.

18. Komşu komşuya öğleden sonra evinden acı, tatlı, tuzlu ve benzeri gıda ya da alet, edevatın verilmesinden sakınılır. Uğursuzluk getireceğine inanılır.¹⁷⁸

19. Geceleyin dikiş dikmek uğursuzluktur.

20. Ayna kırmak uğursuzluk getirir.

21. Üstünler Kasabası’nda kırmızı renk iyiye işaret değildir. Bu rengi taşıyan elbiseyi giyenin başına bazı felaketler ve olumsuzluklar gelir.¹⁷⁹

22. İmrenler Kasabası’nda oluk altından geçilmesinin uğursuzluk getireceğine inanılır.¹⁸⁰

23. Sadıkhacı Kasabası’ndaki inanca göre ise iki kadının arasından erkeğin geçmesi uğursuzluktur.¹⁸¹

2) HAYVANLARLA İLGİLİ İNANÇLAR

1. İki kişi arasından kara kedi geçmesi uğursuzluk sayılır.

¹⁷⁸ Nefise Samancı

¹⁷⁹ İsmail Sütçü, Yenidoğan Kasabası, D. 1971, İmam.

¹⁸⁰ Baybal, *a.g.m.*, s. 668.

¹⁸¹ Baybal, *a.g.m.*, s. 668.

2. Köpek uluması uğursuzluk sayılır ve o evden ölü çıkacağına inanılır.
3. Baykuş ötmesi uğursuzluk sayılır ve o haneden birisinin öleceği düşünülür.
4. Yılan, kişinin önünden geçerse veya karga kimin evinin önünde öterse ona müjdeli haber geleceğine inanılır.
5. Yılan yakmak yağmur getirir.¹⁸²
6. Kurbağaların çoğalması yağmur yağacağına habercisidir.
7. Leylekler sürü halinde gelirse bolluk, bereket olacağına inanılır.
8. Karınca yuvasını devamlı gözeten, üzerine basmayan kimselerin zengin olacağına inanılır.¹⁸³
9. Rüyada yılan görenin düşman sahibi olacağına inanılır.
10. Bir kişinin önüne tavşan çıkması uğursuzluktur. Uğursuzluğu gidermek için gidilen yoldan geri dönülür.¹⁸⁴
11. Çakal ulumasını iyi saymazlar.
12. Çocukların sağlık ve esenliği için bir uğur sayılarak kesilen akika kurbanının kemikleri kırılmadan ayrılması gerektiğine inanılır.
13. Kurtağzı bağlama, hocaya bağlattırılır. Bu kaybolan evcil hayvanın kurtlar tarafından parçalanmasını önlemek için yapılır. Bunun için ağzı açık bıçağa “*İnşirah Sûresi*” ve bir takım ayetler okuyarak dua yapılır. Hayvan bulunduktan sonra ise bu işlem bozulur.

¹⁸² Fadime Söğütlü

¹⁸³ Şerife Erişkin

¹⁸⁴ Nefise Samancı

14. Elin veya vücudunun bir yerine uğur böceği konan kişi şanslı sayılır. O gün kişinin bütün işlerinin iyi gideceğine inanılır.

15. Leyleği ilk uçarken gören kişinin yolculuğa çıkacağına, o sene hep gezeceğine inanılır.

16. Leyleği gören “*saçımı uzat*” diye bağırsa, saçının uzayacağına inanılır.

17. Karahisar Köyü’nde gece yolculuk yaparken arabanın önünden tilki geçmesi, yolculuğun iyi geçeceğine, kazasız belasız rahat bir şekilde gidilecek yere varılacağına, yolculuğun bereketli ve kazançlı geçeceğine işarettir.¹⁸⁵

18. Üstünler Kasabası’nda Hasan Ali Çetinel ve Musa Biber’in aktardığına göre eşeklerin anırması hayra dalalet etmez, iyiye yorulmaz.¹⁸⁶

19. Ezan okunurken uluyan köpek uğursuzluk getirir, o ezanı okuyan kimsenin günahkâr olduğuna dalalet eder ve mutlaka uluyan o kepeğin susturulması gerekir. Bu inancın Ağılönü Köyü’ndeki bir başka versiyonu da, ezan okunurken köpeğin uluması, tilkinin çığlık atması ya da horozun gece yarısından evvel ötmesi bir insanın yakında öleceğine işarettir. Yeşildağ Kasabası’na ait inançlardan birisi de akşam-yatsı arasında öten horozun iyi sayılmadığıdır. Zira bu inanişe göre, akşam öten horoz şeytani görmüştür.¹⁸⁷

20. Ağılönü Köyü’nde, baykuşun harabe yerlerde yaşaması nedeniyle, konduğu bacanın bile zamanla yıkılıp harabeye döneceği inancı hâkimdir.¹⁸⁸

3) GÜNLERLE İLGİLİ İNANÇLAR

1. Doğanbey Kasabası’nda arife günü çorap örmek uğursuzluktur.¹⁸⁹

¹⁸⁵ Baybal, *a.g.m.*, s. 668.

¹⁸⁶ Baybal, *a.g.m.*, s. 668.

¹⁸⁷ Baybal, *a.g.m.*, s. 667-668.

¹⁸⁸ Baybal, *a.g.m.*, s. 667.

¹⁸⁹ Bedriye Hatipoğlu

2. Doğanbey Kasabası'nda Salı günü elişine başlamak uğurludur.¹⁹⁰

3. Doğanbey Kasabası'nda Salı günü yolculuğa çıkılmaz, yolculuk yapılmaz, yapıldığı, çıkıldığı takdirde Salı sallanır, bela ve musibete düşer olur.

4. Akçabelen Kasabası'nda, ezan okunurken “*Eşhedüenne Muhammeden rasullulah*” kısmında başparmaklar öpülerek göze sürüldüğü takdirde, o gözlere cehennem ateşinin dokunmayacağına inanılır.¹⁹¹

5. Üstünler Kasabası'nda arife günü gün doğmadan önce bütün çeşmelerden zenzem aktığına inanılarak bazı insanlar o vakitte kaplarına su doldururlar.

6. Çiftlik Köyü'nde arife günü banyo yapılırsa veya gusül abdesti alınırsa, ölünün boğazından su geçer. Yine arife günü dikiş dikilirse, ölenin ciğerine iğne batacağına inanılır. Bayram günü uyuyana domuz güttürürler. Cuma günü ev süpürülmez. Akşam tırnak kesilmez.¹⁹²

7. Arife günü, yakını ölen kişi dikiş dikmez.

8. Arife günü iş yapılmaz.

9. Sabah erken kalkan kişinin rızkı bol olur.

10. Sabahleyin sağ tarafından kalkan kişi için o günkü işleri hayırlı, sol tarafından kalkan kişi için o günkü işleri kötü gider.

11. Akşamleyin Sakız çiğneyen kişi ölü eti çiğnediğine inanılır.

12. Cuma günü ömür kısılır diye tırnak kesilmez ve uğursuzluk getirmesin diye ev temizliği yapılmaz.

¹⁹⁰ Ayşe Öpöz

¹⁹¹ Baybal, *a.g.m.*, s. 668.

¹⁹² Baybal, *a.g.m.*, s. 668.

13. Gece tırnak kesmek, ıslık çalmak iyi sayılmaz. Islık çalan kişinin cinleri etrafına toplayacağı inancı vardır.

14. Cumartesi günü yorgan kaplamak uğursuzluk sayılır.¹⁹³

15. Güneş ve ay tutulmasında teneke çalmak silah atmak ve gürültü çıkararak tutanların güneş ve ayı bırakacaklarına inanılır.¹⁹⁴

16. Aşağı Esence Kasabası'nda Cuma günü ev süpürülmez, şayet süpürülürse meleklerin kanadının kırılacağına inanılır.

17. Huğlu Kasabası'nda herhangi bir işe Salı günü başlanacaksa, o iş yerine bir gün önceden, takım-taklavat bırakılıp gelinir. Ancak Salı günü işe öyle başlanır.¹⁹⁵

18. Yeşildağ Kasabası'nda bir kişi ilkbaharda yılanı görürse güçlü canlı ve hareketli olacağını hisseder. Kaplumbağayı görürse yavaş, güçsüz ve hareketsiz olacağına inanılır. Yine bir kişi ilkbaharda leyleğin uçtuğunu görürse, nasibinin uçup gittiğini hisseder ve anlar. Aynı mevsimde leyleğin uçtuğunu görmezse o zaman nasibi de uçmamış demektir. Bu kasabadaki başka bir inanç ise akşamleyin komşuya süt verilmemesidir. Şayet süt verilirse, malların hepsi ölür. Süt verilirse de üzerine maşayla ateş kuru atılır.¹⁹⁶

19. Çiçekler Köyü'nde akşam ezanından sonra eve demir veya o cinsten bir şey sokulmaz. Aksi hareket edilirse o eve ölüm gelir. Köyde bir de Cuma günü veya ölü bulunduğu zaman çamaşır yıkanmaz. Sebebi ise toprağın yarılmaması içindir.¹⁹⁷

20. Evde güvercin besleyenlerin sabah namazından sonra güvercinleri salması gerekir. Salınmadığı takdirde bela getireceğine inanılır.

21. İki bayram arası nikâh kıymak ve düğün yapılması uğursuzluk sayılır.

¹⁹³ Kezban Mumcu

¹⁹⁴ Kezban Mumcu

¹⁹⁵ Baybal, *a.g.m.*, s. 668.

¹⁹⁶ Baybal, *a.g.m.*, s. 668.

¹⁹⁷ Baybal, *a.g.m.*, s. 668.

22. Dağ armudunun yazın çok olması kışın soğuk ve uzun geçeceği anlamına gelir.

23. Gece yıldız kayarsa birinin öleceğine inanılır.

24. Cuma günü ana rahmine düşen çocuğun dindar olacağına inanılır.

25. Pazartesi başlayan işler ağır gider.

26. Adaköy Kasabası'nda İmam Ali Yüksek'in (1973) verdiği bilgiye göre, bayram namazından sonra pınardan su doldurulup getirilirse bu su çok şifalıdır. Hastalıkları iyileştirir, küs karı kocayı barıştırır. Bu su zemzem suyu derecesindedir.

G) MUHTELİF KONULARLA İLGİLİ İNANÇLAR

1. Bulaşık hemen yıkanmaz sabaha kalırsa şeytan yalarmış.

2. Doğanbey Kasabası'nda un öğütülüp eve getirildiğinde bereketli olsun diye bir avuç tavuklara saçılır. Bu un çuvalının üstüne şeytan girmesin diye demir konulur.¹⁹⁸

3. Çay bardağın içinde iki kaşık gelirse ikinci kez evleneceğine veya ikiz çocuğu olacağına inanılır.¹⁹⁹

4. Dağ armudu veya dağ alıcı fazla olursa kış mevsiminin uzun ve şiddetli olacağına inanılır.²⁰⁰

5. Doğanbey Kasabası'nda Cuma vakti mal sahibinin elini kolunu bağladığında nasibi bağlanmaması için çözdürülür.²⁰¹

6. Eşya kaybolduğunda “şeytan aldı götürdü, satamadan getirdi” diye söylendiğinde bulunacağına inanılır.

¹⁹⁸ Fadime Söğütlü

¹⁹⁹ Hilmiye Adanar

²⁰⁰ Ayşe Kınık, D. 1926.

²⁰¹ Şerife Erişkin

7. Misafir ardından misafir gelirse ayaklarını sürüyerek geldi denir.

8. Çocukların beş taş oyunu oynaması yağmur yağmasını engellediğine inandığı için uğursuzluk sayılır.

9. Doğanbey Kasabası'nda ekmek eğlerken ilk ocaktan inen ekmeği yemezler diğer ekmeklerin arasına karıştırırlar. Yiyen olursa kocasının tekrar evleneceğine inanılır.²⁰²

10. Kişi elişine başlıyorsa ilk içeri giren koşarak gelir ve “*kolay gelsin*” der böylece işin çabuk biteceğine inanılır.

11. Doğanbey Kasabası'nda inek doğurduğunda ilk sağılan süt bol ve bereketli olması için akan suya dökülür.²⁰³

12. Çayı yarım bırakanın düğünü kışın olur (zor olur).

13. Kişinin elişi çok dolaşıyorsa kişinin düğününün tez olacağına inanılır.²⁰⁴

14. Genç kızlar ayna kırarlarsa kismetlerinin kapanacağına inanılır.

15. Dolaşan ipliğin düğümünü açan kadının kaynanası ile iyi geçineceğine inanılır.

16. Kahkaha ile gülmek iyi olmayıp acı ve üzücü bir haberle karşılaşacağına inanılır.²⁰⁵

17. Tuvalette türkü şarkı söylemeyi ve konuşmayı iyi saymazlar.

18. Kapı eşiğinde oturulması şeytan çarpacağı düşüncesiyle iyiye yorulmaz.

²⁰² Bedriye Hatipoğlu

²⁰³ Şerife Erişkin

²⁰⁴ Fadime Söğütlü

²⁰⁵ Nefise Samancı

19 Görülen güzel bir rüya başkasına anlatıldığı zaman gerçekleşmeyeceğine inanılır.

20. Boş beşiğin sallanması iyiye gelmez.

21. Harman yapılırken bir çul serilir üzerine bir taş konulur ve zahireler bunun üzerine dökülür. Bu taşın bereket sembolü olduğuna inanılır.²⁰⁶

22. Ayakta ekmek yenilmez, su içilmez, yiyen ve içen şeytan çeker. Otur da ye derler.

23. Bir kişi karısı için kestiği kurbanın kalbini siyah olarak görürse karısının fesat olduğuna, kendisine karşı düşmanlığı olduğuna inanılır.²⁰⁷

24. Hırsızlık yapan kimseye okunmuş nohudu yedirirsen ölür.

25. Soğan ve yumurta kabuğunu cin ve şeytan toplayacağına inanıldığı için yakılmaz.

26. Çayın içinde çöp çıkması misafir gelmesine işarettir.

27. Konuşmayan çocukların ağızını cami anahtarıyla açtırlarsa geçeceğine inanılır.

28. Üzüm asmalarına nazar değmesin diyerek delikli taş asılır.

29. Elden ele bıçak, sabun, makas gibi malzemeler alıp verme uğursuzluk sayılır.

30. Gece ev süpürülürse fakirlik geleceğine inanılır.

31. Merdiven altından geçmek uğursuzluk sayılır.

²⁰⁶ Keziban Mumcu

²⁰⁷ Hamide Ocak

32. Kur'an-ı Kerim açık kalırsa şeytan okuyacağına inanılır.

33. Yeni araba, mobilya, ev, vs. gibi şeyler alındığında kuyruğu eğri derler. Bunu düzeltmek için çocuklar ve arkadaşlar kurban veya pasta çörek gibi şeylerle kutlarlar.

34. Ağaç ve damlara yuva yapan hayvanların yuvasını bozmak uğursuzluk sayılır.

35. Makas ağzı açık bırakılmaz, bırakılırsa kötülüklerin geleceğine inanılır.²⁰⁸

36. Bıçak birisine verilirken keskin tarafında verilmez uğursuzluk olacağına inanılır.

37. Yeni yapılan binanın temelinde kurban keserek, kan akıtmak o binayı uğurlu kılar ve musibetlerden korur.

38. Eşyaların besmelesiz çıkarıldığında şeytanın giydiği söylenir.

39. Elmanın veya portakalın kabuğu hiç parçalanmadan bıçakla soyulup, yastığın altına koyulursa gece uyurken evleneceği kişiyi göreceğine inanılır.

40. Nar tanelerini hiç dökmeden yiyen kişinin dileğinin olacağına inanılır.

41. Kişi yıldız kaydığını görürse ve bu anda dilek tutarsa o dileği gerçekleştirir.

42. Kibleye karşı ayak uzatmak iyi sayılmaz.

43. Rüyada ip gören yola gider.

44. Gök gürleyip, şimşek çakınca salâvat-ı şerif, kelime-i tevhit getirilir.

²⁰⁸ Nefise Samancı

45. Çiftlik Köyü’nde soğan kabuğuna basanın cin tarafından arpılacağına inanılır.

46. Yunuslar Köyü’nde sobada veya ocakta ateş cıs cıs diye ses çıkarırsa, dedikodunun yapıldığına inanılır.²⁰⁹

47. Gölkaşı Köyü’nde balık ağına, balığı çok tutturur inancıyla besmele yazılı kurşun takılır.²¹⁰

48. Erkekler namazdan çıkıncaya kadar kadınların namazlarını kılamayacağı inancı vardır.

49. Yeşildağ Kasabası’nda bir ananın oğlu gurbete çalışmaya giderken arkasından su dökülür. Bunun sebebi oğlanın kazancı bol olsun, memleketine gelirken de sular seller gibi aksın çabuk gelsin diye.²¹¹

50. Tuvalete tkrmenin Şeytanın içeceği olacağı düşünüldüğü için hoş karşılanmaz.

51. Güneş ve ay tutulmasında teneke alarak veya silah atarak tutanların ayı ve güneşi bırakacağına inanılır.

52. Huğlu Kasabası’nda herhangi bir yere oturmaya gidilirken Şayet gidenlerin önünden kara kedi geçmişse, o gün ziyaret ertelenir. Aksi taktirde evine gidilecek kişilerle misafir olacaklar arasına kara kedinin gireceğine inanılır.²¹²

53. stnler Kasabası’nda hamur yoğrulurken hamurun kabın dışına sıçraması o hamur üzerine misafir geleceğine işarettir. Çiftlik Köyü’nde ise “*ekmek yapılırken hamur sırarsa misafir gelir*” Şeklinde dile getirilir.²¹³

54. Akşam elden dışarı ateş verilmez.

²⁰⁹ Baybal, *a.g.m.*, s. 671.

²¹⁰ Baybal, *a.g.m.*, s. 671.

²¹¹ Baybal, *a.g.m.*, s. 672.

²¹² Baybal, *a.g.m.*, s. 671.

²¹³ Baybal, *a.g.m.*, s. 671.

55. Ateşi söndürmek için su dökülmez, ateş toprakla örtülür.

56. Kül üzerine basanı şeytanın çarpacağına inanılır.

57. Bayındır Kasabası'nda sihir ve büyü olduğu inanılan kişilerin ölünün yıkanan suyunu içerse geçeceğine inanılır.²¹⁴

58. Üstünler Kasabası'nda kabakulak hastalığı geçirmekte olan kişinin kulağı üzerine kırmızı bez örtüldüğü zaman geçeceğine inanılır.²¹⁵

59. Saçlar tarandıktan sonra dökülen saçlar dışarıya atılırsa baş ağrısı yapacağına inanılır.

60. Hayvanlar hastalandığı zaman rahatsızlığını gidermek için yem okutulur.

61. Üzümlü Kasabası'nda Ahmet Uzun'un (1974) verdiği bilgiye göre vücudun bazı yerlerinde şişlikler olan kişilere "gözsüz"(köstebek) denilen hayvanın eti yedirilince geçeceğine inanılır.

H- MÜBAREK GÜNLERLE İLGİLİ MANEVİ HALK İNANÇLARI

1. HİDIRELLEZ

Bütün Türk dünyasında canlı olarak yaşatılan inançlardan birisi Hızır inancıdır. Hıdrellez günü ile her yıl hafızalarda tazelenen Hızır figürü şüphesiz, Türk insanın sahip olduğu çok önemli ve tarihi bir inanç olarak Türk vicdanında yaşamış ve hâlâ da yaşamaya devam etmektedir. Türk milleti, bütün kültüründe bu inancın izlerini göstermiştir. Türk edebiyatından, Türk destanına, Türk masallarına, Türk tasavvuf edebî ürünlerine varıncaya dek, şairi, edibi, köylüsü, şehirlisi, genci ve ihtiyarıyla bu inançta bütünleşen Türk insanı, Hızır figürünü hafızasında yaşatmış, Hızır'a tahsis edilen günde gerçekleşmesini beklediği ümitlerini onun sahip olduğu mânevî gücüne havale etmiştir. Şüphesiz Türklerin, Hızır inancına bu denli sahip çıkmalarında İslâmiyet'i kabulleri ana

²¹⁴ İsmihan Bayındır

²¹⁵ İsmail Sütçü

etken olarak görülecektir. Türk milleti, İslâm'ın Tevhit inancını zedelemeyen, bazı unsurları da İslâm'la beraber yaşatmaya devam etmiştir. Türklerin, Hızır inancı konusunda sahip olduğu bazı unsurların, gerek İslâmi çevrelerden intikal ettiğini ve gerekse daha önceki kültürlerden birer kalıntı olarak gerektiğini de kabul etmek zorunda olduğumuzu belirtmekte yarar var.²¹⁶

Hıdrellez büyük çoğunlukla Anadolu ve Balkan Türkleri arasında bilinmektedir. Eskiden Rûz-i Hızır (Hızır Günü de) denilen Hıdrellez, halk arasında yaygın inançlara göre, Hızır ile İlyas'ın bir araya geldiği günün hatırasına kutlanmakta olup, Hızır-İlyas birleşik kelimelerinin halk telaffuzunda aldığı bir biçimi yansıtmaktadır.²¹⁷ Hızır-İlyas birliği İslâm'ın temel kaynaklarının dışında şekillenmiştir. Kur'an-ı Kerim'de İlyas Peygambere tahsis edilen olayın, Hızır ile ilişkisi görülmemektedir.²¹⁸ Hıdrellez gerçekte Hızır ve İlyas'ın bir araya geldiği gün olduğu inancı altında, kışın sona erip yaz mevsiminin başlamasının günü olarak kutlanmaktadır. Hızır ve İlyas hakkında hayli zengin ve renkli İslâmi literatür mevcut olduğu halde, bu literatürde Hıdrellezin etrafında teşekkül eden inanç, âdet ve geleneklerin İslâmi olmayan kaynaklardan geldiğinin açık bir delilidir.²¹⁹

İslâm inancında Hızır'ın kaynağını Kur'an-ı Kerim'in 18. suresi olan Kehf Sûresi teşkil eder. Kehf Sûresi'nin 60-82 ayetleri Hz. Musa ile Hızır'dan bahsetmektedir. Oysa Kur'an'da açıkça Hızır ismi geçmez. Bu açıklamayı yapan hadîslerdir. Hızır, Allah'ın kendisine “*İlm-i Ledün*” verdiği bir şahsiyet olarak görülür. Bu çerçevede içerisinde Hızır, insan idrakinden uzak olan kader konusunda Allah'ın kendisine verdiği ilim sayesinde, bazı şeyleri bilebilir. İşte Kur'an-ı Kerim'de ve sahih hadîslerde dile getirilen Hızır'a atfedilen bu olağanüstü hal, İslâm dünyasında yücelmesini sağlamış ve çabucak diğer kültür kalıplarıyla bütünleşerek yeni bir şekil almıştır. Böylece Hızır figürü her geçen gün folklorik unsurlarla zenginleşmiş, Türk insanının inanç dünyasına iyice yerleşmiştir. İşte bu Hızır figürü Türk kafasında efsaneleşmiş ve Türkler buna fazlasıyla önem vermişlerdir. “*Her geceyi Kadir, Her gördüğünü Hızır bil*”, “*Kul daralmayınca Hızır yetişmez*”, “*Hızır gibi yetişti*” sözleriyle

²¹⁶ Mehmet Aydın, *Türklerde Hızır İnancı*, S.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Konya, 1986, S. 2, s. 51.

²¹⁷ Ahmet Yaşar Ocak, *İslam-Türk İnançlarında Hızır Yahut Hızır-İlyas Kültürü*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Sayı: 30, Ankara, 1990, s. 141.

²¹⁸ Aydın, *a.g.e.*, s. 63.

²¹⁹ Ocak, *a.g.e.*, s. 142.

Türk halkı Hızır motifini kalbinin derinliklerine kadar sindirmiştir.²²⁰ Hıdrellezle ilgili inanışları sıralayacak olursak;

1. Hıdrellez günü kişi neye sahip olmak isterse onun resmini bir yere çizer veya taşlarla resmini yaparlar. Böylelikle dileklerinin gerçekleşeceğine inanırlar.

2. Hıdrellez günü uyumanın iyi olmayacağına inanılır.

3. Hıdrellez günü ne yaparsan bütün sene onu yapacağına inanılır.²²¹

4. Hıdrellez günü bereketli olması için sebze ekilir.²²²

5. Hıdrellez günü yoğurt mayasız yapılır. Eğer tutarsa Hızır ve İlyas Peygamber'in oradan geçmiş olduğuna inanılır.²²³

6. Gölkaşı Köyü'nde bayanlar kendi aralarında eğlence yaparlar, nişanlı kızlar oynarken kaynanaları altın takar veya giysi hediye ederler.²²⁴

7. Hıdrellez günü herkes kapı veya pencere önüne yemek bırakır. Hızır gelince yemesi için ağzı açık tutulur.²²⁵

8. Hıdrellezden bir gün önce elinde şişe, heybe ve sepet olan üç kadın bütün evleri dolaşarak herkesin gönlünden koptuğu kadarıyla yağ, bulgur ve yumurta toplarlar. Bulguru heybeli kadına, yağı şişeli olana ve yumurta da sepetli olan kadına verilir. Bulgur ve yağdan pilav yapılır ve yumurta da haşlanır. Herkes toplanır bunlar yenip piknik yapılır.²²⁶

9. O gün yedi yumurta ve yedi çeşit ot yerler.

²²⁰ Aydın, *a.g.m.*, s. 58-65.

²²¹ Hilmiye Adanar

²²² Hamide Ocak

²²³ Keziban Mumcu

²²⁴ Türkan Günaydın, Yeşildağ Kasabası, D. 1930, Ev Hanımı.

²²⁵ Keziban Mumcu

²²⁶ Nefise Samancı

10. Hıdrelleze bir gün kala ikinci vakti iki çeşit soğan dikilir. Birine kırmızı birine yeşil kurdele takılır. Ertesi gün kırmızı kurdeleli soğan daha fazla büyümüşse o sene kişi sefa içinde olacaktır. Eğer yeşil kurdeleli soğan büyümüşse o sene kişinin cefa içinde olacağına inanılır.²²⁷

11. Hıdrellez sabahı yağmur yağarsa, bolluk ve bereketin artacağına inanılır.

12. Bugün ateş yakılır ve üzerinden atlanır. Böyle yapınca hastalıkların ve sıkıntıların ateşe döküleceğine inanılır.²²⁸

2. MEVLİT

Mevlidi Şerif, Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in hayatını konu alan naattır ve Süleyman Çelebi tarafından yazılmıştır. Dinimizde mevlit okutulması için bir kayıt yoktur.²²⁹

Fakat her yörede olduğu gibi Peygamberimizi övmek, orada okunulan Kur'an ile sevap kazanmak niyetiyle Beyşehir'de sık sık mevlit okutulur.

Mevlit evlerde veya camilerde okutulur. Ölüm, sünnet, nişan gibi merasimlerde yemekli veya yemeksiz olarak okutulur.

3. AŞURE

Gizlilik içerisinde yapılan hayırların yanında açıkça yapılan hayırlar vardır. Açıkça yapılan hayırlardan biri de Aşure'dir. Muharrem ayının 10'unda başlar, bir ay sürer. Bu sürede birkaç komşu birleşerek veya tek olarak da aşure yapabilir. Beraber yapıldığında herkes evinde olanlardan bir miktar getirir. Aşure piştikten sonra gençler mahalleliye dağıtır. Bu şekilde Aşure yapma ve dağıtma âdeti komşular arasındaki ilişkiyi sağlamlaştırmakta, birlik ve beraberlik içinde bulunmalarını sağlamaktadır.

²²⁷ Kezban Mumcu

²²⁸ Kezban Mumcu

²²⁹ Samancı, *a.g.tz.*, s. 20.

Aşure'yle ilgili rivayetler arasında en ilgi çeken şudur: Nuh Tufanı bitip sular çekilince gemi Cudi Dağı'na oturmuştur. İnanışa göre Nuh Peygamber gemide kalan erzakla tatlı bir çorba pişirmiş, tufandan kurtulanlar o günü kutlayarak bayram etmişler ve Nuh Peygamberin pişirmiş olduğu bu çorbadan yemişlerdir.²³⁰

1. Aşure ayı girdiği gün evin eksikleri giderilir. O sene bunlar bereketli olsun diye yıl boyunca kullanılacak gıdalardan bir miktar alınır.²³¹

2. Aşure pişirmeyen kişiler ekmek, yumurta, süt gibi şeyler dağıtırlar.

3. Aşure pişmeyen evde bütün yıl domuz eti kaynar derler.²³²

4. YAĞMUR DÛASI

İlâhî nizam gereği nebatatın gelişebilmesi için, belirli zamanlarda yağmurun bolca yağması gerekir. Yağmur yağmadığında ülkemizin çoğu yörelerinde olduğu gibi Beyşehir İlçesinde de yağmur duası yapılır.

1. Yağmur duası yapılmadan bir hafta önce herkese duyurulur. Bunun için kişi ne gönlünden geçerse malzeme verir. Toplanan yiyecekler yağmur duasının yapılacağı gün pişirilir. Orada bulunanlar bu yemekten yerler. Hoca tarafından yağmur duası yapılır. Kurbanlar kesilir. Beyşehir'de bu tören genellikle soğla denilen yerde yapılır.

2. Bayındır Kasabası'nda yağmur yağdırmak için çocuklar türbeye pişmiş yumurta atarlar. (Bu türbe Aşağı Mahalle'de dir.)²³³

3. Yazıyurdu Köyünde imam Cengiz Sürer'in verdiği bilgiye göre yağmur duasından sonra at kafası yazılır ve onun akarsuya gömülmesiyle yağmurun yağacağına inanılır.

²³⁰ Zeynep Asiye Samancı, *Beyşehir Doğanbey Kasabasındaki Manevi Halk İnançlarına Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi Açısından Bir Yaklaşım*, (Basılmamış Yüksek Lisans Semineri), S.Ü. Sosyal Bilgiler Enstitüsü, Konya, 2007, s. 22.

²³¹ Ayşe Kınık, D. 1955.

²³² Hilmiye Adanar

²³³ İsmihan Bayındır

4. Yağmur duası sırasında küs olanlar bulunursa yağmurun yağmayacağına inanılır.

5. Çocuklar ve birkaç yetişkin yağmur duası öncesi evleri gezerek yağ ve bulgur toplarlar. Toplarken mani söylerler:

*“Yağmur yağmaz orta yer taş olur,
Çocuklar ekmek ister,
Ekinciler rahmet ister.”*

Yağmur duasının yapılacağı yere giderken de,

*“Arabada çamur
Teknede hamur
Ver Allah'ım gani gani yağmur” denir.²³⁴*

6. Yağmur duasında eller ters çevrilir bu durumda parmak uçları aşağıya gelir. Allah'ı Teala âczimizi görüp dualarımızı kabul etmek için dúa yapılacak yere çocuklar ve hayvanlardan zayıf olanlar getirilir.

5. ASKER UĞURLAMA

Askerlik çağına gelmiş yoklama işlemlerini tamamlamış olan gençleri akrabaları ve komşuları askere gitmeden önce ziyaret ederek çeşitli hediyeler getirirler. Askere gidecek kişinin ailesinin durumu iyiye kazasız belasız bir şekilde gidip gelmesi için yemek verirler. Askerler davul zurnayla uğurlanırlar.

1. Askere giden gençlerin arkasından su dökülür. Su gibi gitsin su gibi gelsin diye.

²³⁴ Hamide Ocak

2. Doğanbey Kasabası'nda askere giden gencin eline, özellikle tetik çekeceği parmağına kına yakılır.²³⁵

3. Asker otobüse bindikten sonra orada bulunan çam ağacından yaprak koparılıp saklanır. Yeşil olarak kurursa asker sağ olarak geri dönecek, sarı olarak kurursa şehit olacağı şeklinde inanç vardır.

4. Doğanbey Kasabası'nda askere uğurlanan gencin bindiği otobüs veya arabanın tekerinin altından on kadar taş toplanır. Bu taşlar o kişi askerden gelene kadar saklanır.²³⁶

5. Selki Kasabası'nda askere giden için mevlit okutulur ve dua edilerek otobüse bindirilir.²³⁷

6. HAC

Hacı adayları gitme zamanı yaklaşıncı yakın ve uzak çevresindekilerle helalleşirler. Bazı adaylar yemek verirler. Hacılar hava alanına giderken ve dönüşte konvoylarla uğurlanır ve karşılanır.

1. Hacı adayı uğurlanırken arkasından su dökülür.

2. Hac dönüşü bazı hacılar şükür kurbanı keserler.

3. Hacı ziyaretine gidenler tatlı veya çeşitli hediyeler götürürler. Hacı ise hurma, zenzem, tesbih, namazlık... vb. hediyeler verir.

²³⁵ Ayşe Öpöz

²³⁶ Gülsüm Özyurt

²³⁷ Fatma Şen

I- TEKKE, TÜRBE, OCAK, YATIR VE ZİYARET YERLERİ İLE İLGİLİ İNANÇLAR

1- TEKKE, TÜRBE, OCAK VE YATIR LARLA İLGİLİ İNANÇLAR

Ahi Kemal ve Ahi Mesut gibi dervişler muhtemelen XIII. yy. da Beyşehir kent merkezinde zaviyeler kurmuşlardır. Kentlerin yanında, zaviyelerini köylerde kuran ahi dervişleri de mevcuttu. Özel bir önem atfedilecek tek küçük tekke Beyşehir kent merkezine yakın bir yerde kurulmuş olan Kalenderhane olmalıdır. Beyşehir sancağı sınırları içinde Yatağan Köyü, Şeyh Yatağan zaviyesi etrafında, Hasan Şeyh Köyü, Şeyh Hasan zaviyesi etrafında ve son bir örnek olarak da Kırık Dede Köyü Kırık Dede zaviyesi etrafında kurulmuş ve gelişmiştir. Şeyh veya bir zaviye ehline atfedilen menkıbevi söylentiler köylüler arasında ilgi çekici sohbetlerin konusu olmaya devam etmektedir. Köy ve kasabaların ileri gelenleri aziz şeyhlere karşı hâlâ alaka ve saygılarını yitirmemişlerdir. Bu bölgede, zaviyelerin bulunduğu mekânlar mezar, türbe, makam gibi kutsal sayılan yerler arasındadır. Gönen'de Abdal Dede'nin mezarı köylülerce koruma altına alınmıştır. Sergisaraylılar (Sekli) Şeyh Hasan'ın menkıbelerini hâlâ hatırlamakta ve birbirlerine anlatmaktadırlar. Bu bölgelerin İslâmlaşmasını ve Türkleşmesini sağlayan bu fedakâr ve çalışkan insanların tekkelerinin büyük kısmı ve hayat hikâyeleri şimdiye kadar yazıya aktarılmadığından ötürü kaybolup gitmiştir.²³⁸ Bunlardan bazıları da şunlardır.

a. Eşrefoğlu Türbesi

Şerafettin Süleyman Halil Bey tarafından kendi adını taşıyan caminin doğu duvarına bitişik olarak yaptırılmıştır. Türbenin içine bakıldığı zaman, zemindeki üç sanduka dikkati çeker.²³⁹ Bu yatanlardan birinin Süleyman Bey olduğu muhakkaktır. Diğerleri hakkında rivayetlerinden başka güvenilecek bir vesika yoktur. Memduh Yavuz Bey (süslü) sandukaları yazarken halkın arasındaki şayialara göre birinin Süleyman Bey'in ikincisinin karısının, üçüncüsünün de Süleyman Bey'in babasının olduğunu

²³⁸ Eroğlu, *a.g.e.*, s. 172-174.

²³⁹ Alperen, *a.g.e.*, s. 96-97.

söyler. Bazı rivayetlere göre üçüncü sanduka Süleyman Bey'in oğullarının birisi olduğunudur. Bu konuda yazılı hiçbir vesika yoktur.²⁴⁰

b. İsmail Ağa Türbesi (Süt Dede)

Eşrefoğlu Camii'nin batısında olup, camii kapısının tam karşısında olan İsmail Ağa Medresesinin içindedir. Halk arasında Süt Dedesi Türbesi olarak da bilinen bu türbe İsmail Ağa'ya aittir.²⁴¹

Sütü olmayan veyahut sütü kesilen kadınlar, türbeyi ziyaret ederlerse sütlerinin geleceğine inanırlar. İsmail Ağa'nın şefaatiyle Allah'tan bol bol süt diliyorlar.²⁴²

c. Araplar Türbesi (Yarım veya Anonim Türbe)

Eşrefoğlu Camii'nin kuzey-doğusunda ve Süleyman Bey Türbesi'nin yanındadır. Kare planlı, kubbesi yıkılmış veya yarım bırakılmıştır. Üstündeki kitabeden M.1561 yılında inşa edildiği anlaşılmaktadır.²⁴³

Halk bu türbeye Araplar Türbesi diyor. Burada da yatanın adı sandukasının baş taşında yazılı imiş. Şimdi o taş yok olduğu için yatır Emir'in adını bilmeye imkân yoktur. Bu da Kanûni döneminin emirlerinden birisi idi. Burada camiinin içine ahşap müezzin mahfili yaptıran Mustafa Bey'in babasının gömülü olduğunu tahmin ediyoruz.²⁴⁴

Bu üç türbeyle ilgili Eşrefoğlu Camii imamı İsmail Efe'nin verdiği bilgilerde ilginç uygulamalar vardır. Bunlardan bazıları;

1. Yeni doğan çocukların göbeklerinin camiye konulmasını arzu eden kişiler.

²⁴⁰ Konyalı, *a.g.e.*, s. 63-64.

²⁴¹ Alperen, *a.g.e.*, s. 107.

²⁴² Konyalı, *a.g.e.*, s. 273.

²⁴³ Yaşar Erdemir, *Beşşehir Eşrefoğlu Süleyman Bey Camii ve Külliyesi*, Konya, 1997, s. 118.

²⁴⁴ Konyalı, *a.g.e.*, s. 271.

2. Çocuğu olmayan kadınların türbeden toprak almak isterler, alınan bu toprağa oturarak çocuklarının olacağına inanırlar.

3. Camideki sütunları dolaşarak kâbe'yi tavaf etmiş kadar sevap alacaklarına inanmaları.

4. Nikâhın Eşrefoğlu Camii'nde kıyılması halinde boşanma olmayacağına inanılıyor.

5. Eşrefoğlu Camii'nin sütunlarının insanlar tarafından yapıldığı, üzerinin ise Allah tarafından bir gecede kapatıldığına inanılıyor.

6. Eşeroğlu Camii'nin ortasındaki kar kuyusuna para atıp dilekte bulununca dileklerinin gerçekleşeceğine inanılıyor.

d. Somut Dede Türbesi (Fasıllar Köyü)

Somut Dede'nin kimliği hakkında herhangi bir vesika bulamadık. Bol sulu ittisalinde kara örtülü, âdi taş yapılı bir türbe vardır. Bu türbede yatan sınanmış erginlerden imiş. Ekinlere musallat olan bombullar bu türbeden alınan toprakla def edilmiş. Anlattıklarına göre türbeden alınan toprak ekin tarlasının etrafına serpilir, bir de kapı bırakılırsa Allah'ın izniyle bombullar bu kapıdan çıkıp gidermiş, bu çok sınanmıştır.²⁴⁵

e. Vahit Dede Türbesi (Yeşildağ Kasabası)

Mezarlığın kıyısındaki Vahit Dede Türbesi'ne özellikle çocuğu olmayan ve bazı hastalıklardan muzdarip olanlar gelip dilek dilerler. Yine söz konusu türbenin yakınındaki ağaçlara, elinde siğil çıkanlar siğilin geçmesi için çaput bağlarlar.²⁴⁶

²⁴⁵ Konyalı, *a.g.e.*, s. 328.

²⁴⁶ Baybal, *a.g.m.*, s. 664.

f. Ulukoru ve Uzun Mezarlar (Yenidoğan Kasabası)

“Ulukoru” olarak bilinen çam ormanı içinde bir zaviye kalıntısı ile “Uzun Mezar” adıyla anılan Anadolu erenlerine ait muhtemelen XIII. yy. dan kalma mezarlar yer almaktadır. Erenler Dağı’nda zaviye ve türbesi bulunan Mürsel Baba’nın müritlerinin, koruluğun bitişiğindeki Hıristiyan köyü halkını irşat etmek üzere buraya gönderdiği tasavvuf menkıbelerinde dile getirilmektedir. Ulukoru, ada şeklinde kalmış çam ağaçlarının bulunduğu alana denmektedir. Zamanla ağaçlar kesilmiş, yalnızca “Uzun Mezar”ın sahibi veli zat ve arkadaşlarının buradaki varlığı sebebiyle mekanın “ilili” (büyülü) olduğuna inanılıp korkulduğu için dokunulmamış ve günümüze kadar gelmiştir. “İlikoru” adı da son yıllarda Ulukoru olarak değiştirilmiştir. Yalnız Yenidoğan halkının değil, uzak ve yakın çevre insanının itibar ettiği, yağmur dularının, toplu kutlama ve törenlerin yapıldığı kutsal olan durumundandır.²⁴⁷

g. Dedegül ve Karagöl Efsanesi

Dedegül Dede, gülleri ile ünlü Anamaslar’ın doruk tepesi olup uğurlu sayılan bir dağdır. Karagöl ise, bu dağın eteklerinde küçük bir gölcüktür. Çevre köylerin dilek ve adak yeridir.

Çevre köylülerin anlattıklarına göre; Dedegül Dağı’nın Güldede adıyla yeri bilinmez bir yatır, Uludedesi vardır. Karagöl’e yapılan adakları o karşılar, dede gülleriyle örtülü çayırın pisliklerini gece o temizler; öyle ki gündüzden ne kadar, insan ve hayvanlarca ortalık kirletilirse kirletilsin, Güldede, bunlardan sabaha iz bırakmaz; nasıl ederse eder, pislikleri yok edip ortalığı tertemiz eder.

Çevre köylüler; özellikle çocuk edinme dileklerinde, dilek dilemeye, adak adamaya Karagöl’e çıkarlar. Dilek dilemenin yordamı yöntemi vardır. Dilekçi ilkin dilek pınarından su içer, pınara tahıl taneleri ve bozuk paralar atar, yanındaki uğur ardıcına çaput bağlar. Orada abdest alıp iki rekat namaz kıdıktan sonra, adak davar kesilip kan akıtılır, topluca yenir. Tekrar namaz kılan dilekçi dilek pınarına el atar; eline buğday gelirse oğlu, arpa tanesi gelirse kız olacak demektir. Bundan sonra uyku taşına

²⁴⁷ Abdüsselam Uluçam, “Beyşehir – Yenidoğan Beldesinin Kültürel Donanımı”, *Beyşehir ve Yöresi Sempozyumu Bildiriler Kitabı (11 – 13 Mayıs 2006)*, Beyşehir/Konya/Türkiye, s. 5.

upuzun uzanan dilekçi uykuya yatar. Dua eder ve uyur. Eğer dileği gerçekleşecekse düşünde Güldede'yi görür ve dede ona dileğini muştular.²⁴⁸

Bir özellik atfedilmeyen diğer yatırları şöyle sıralayabiliriz:

1. Bayavşar Köyünde “Hacı Abdullah Efendi” isminde bir yatır vardır.
2. Akçabelen Kasaba'sında “Hasan Kalfa” isimli bir yatır vardır.
3. İsa Köyü'nde bulunan tekkeye herhangi bir yeri ağrıyan kişiler giderek dua ederler ve oradan aldıkları toprağı ağrıyan yerlerine sürerler.
4. Karadiken Köyü'ndeki Merkez Camii'nin alt kısmında üç tane yatır vardır.
5. Gölyaka Köyü'ndeki Tekke Mahallesi'ndeki Tekke Dede'yi yağmur duası yapılacağı zaman ziyaret ederler.
6. Üstünler Kasabası'nda “Kurra Efendi Hoca”nın türbesi vardır.²⁴⁹
7. Bayındır Köyün Aşağı Mahalle'de bulunan tekkeye yağmur duası yapılacağına gidilir ve bu işlem sırasında çocuklar tekkeye yumurta atarlar.²⁵⁰
8. Gönen Kasabası'ndaki Tekke Dede isimli bir yatır var. Saygı ve hürmet amaçlı ziyaret edilmektedir. Bu yatırın bulunduğu yerin her zaman ıslak olduğu, yatırın abdest aldığına inanılıyor Gönen halkı her gün bir kere mutlaka yatıra uğrayıp dua ederler.²⁵¹
9. Çivril Köyü'nde karşımıza çıkan Aysun Ocağı, ciltte çıkan kabarcık ve yaraları tükürükle tedavi eden bir konum arz etmektedir.²⁵²

²⁴⁸ Eyüboğlu, *a.g.e.*, s. 161-162.

²⁴⁹ İsmail Sütçü

²⁵⁰ Ayşe Duvarcı

²⁵¹ Hilmiye Adanar

²⁵² Baybal, *a.g.m.*, s. 664.

10. Bademli Köyü'nde körsü rahatsızlığı için çok eskiye dayanan ve ocak olarak bilinen bir eve gidilir. Bu evde Hacı Ali Badem veya çiftçilikle uğraşan Erdoğan isimli şahısla muhatap olunur. Şifa bulmak için gelen kişiler biraz para verirler. Parayı alan kişi de yumurta alıp tarlaya gömdüğünde körsü hastalığının geçeceğine inanılıyor.²⁵³

11. Bayındır Köyü'nde Kürdiler ocağında denilen yel ocağı var. Ayakları ağrıyan kişiler köyün girişinde oturan Keziban Kurt'a gider. Bu kimse ağrıyan yeri temsili olarak bıçakla kıyar ve böylece iyileşme olacağına inanılır. Ayrıca köyde temre ocağı da mevcuttur.²⁵⁴ Mesutlar Köyünde de temre ocağı vardır.

12. Sevindik Kasabası'nda sürekli ağlayan çocukların götürüldüğü ocak var.

13. Doğancık Köyü'nde yılanlık ocağı vardır.

14. Aydaş ocaklarıyla ilgili bilgiler çocuklarla ilgili kısımda ele alındı.

2) ZİYARET YERLERİYLE İLGİLİ HALK İNANÇLARI

a. Karagöl (Kurucuova)

Anamas Dağı'nın zirvesindeki Karagöl diye anılan göle, çocuğu olmayan kadınlar kurbanlık hayvanlar götürüp gölü yedi sefer dolaştırıp hayvanı kurban ederler. Namaz taşı adıyla anılan yerde iki rekabet namaz kılar ve çocuğu olması için dua ederler. Karagöl'ün yanındaki pınara para, atnalı, koyun ve keçi yünü atıyorlar. Bunları çocukları adına çektirerek gelecekte çocuğun nasıl biri olacağı belirleniyor.²⁵⁵

²⁵³ Baybal, *a.g.m.*, s. 664.

²⁵⁴ İsmihan Bayındır

²⁵⁵ Samancı, *a.g.t.*, s. 25.

b. Yörük İni Mağarası (Çamlık)

Mağara, Beyşehir'e 54 km uzaklıktadır. Türkiye'nin en büyük mağaralarından birisidir. 9 km uzunluğunda bir yeraltı dehlizidir. Astım ve bronş gibi göğüs hastalıkları için iyi gelen bir havası vardır.²⁵⁶

c. Ali Pınarı (Karahisar)

Suyun birçok hastalıklara şifa olduğuna inanırlar. Bu sudan evlerine götürürler ve arılık adı altında suyun içine para atarlar.²⁵⁷ Kaynağın çamurundan ciltteki yaralara sürülünce iyileşeceğine inanılır.²⁵⁸

d. Bada Pınarı (Karahisar)

Aydaş hastalığına şifa olduğuna inanılır. Hasta olan çocukları veya elbiselerini bu pınarda yıkarlar, pınara bozuk para atarlar ve oradaki çalıya bez bağlayınca hastalığın geçeceğine inanırlar.²⁵⁹

e. Sevindik Kasabası

Kasaba halkı dileklerinin kabul olması için çok yaşlı ardıç ağacının dallarına eski bağlarlar ve o ağacın altında tavuk veya horoz keserler.²⁶⁰

Sevindik suyu, ağaçlıklı bir yörede, dibi mermerli, üstü açık bir havuzun içinde kaynayan suyun içimi karaciğer ve safra yollarında etkili bulunmaktadır.

Sevindik Kasabası ılıcası: köylülerin Sevindik pınarı dedikleri ılık su pınarı, sağlık tesisleri çok olan bir sudur. Bu suda iştahsızlar yıkanınca iştahlarının arttığı ifade

²⁵⁶ Samancı, *a.g.t.*, s. 25.

²⁵⁷ Baybal, *a.g.m.*, s. 665.

²⁵⁸ Samancı, *a.g.t.*, s. 25.

²⁵⁹ Baybal, *a.g.m.*, s. 665.

²⁶⁰ Baybal, *a.g.m.*, s. 665.

ediliyor. Zayıflarda az zamanda şişmanlarmış. Bu su vücudun kirini pasını derhal çıkarıyormuş.²⁶¹

f. Koca Kaya (Karahisar)

Hasta olan çocuk veya hayvan bu kaya etrafında dolaştırılır ve oraya para atarlar.²⁶²

g. Köşk Hamamı (Hüyük)

Yerden kaynak sıcak su, hem içmeye, hem de banyo yapmaya elverişlidir. Yaz kış sıcaklığı 36 derecedir. Suyun içilmesi böbrek taşlarına, iltihap, nefrit ve saç dökülmesine etkili olmaktadır. Banyosu ise nevroloji, nefrit ve cilt hastalıklarına yararlıdır.²⁶³

h. Yenidoğan Kasabası

Yenidoğan'da bir çocuk hastalanınca veya iyice zayıf düşünce ormanın kenarında bir çam ağacı var oraya götürürler. Bu ağacın kök dalı toprağın seviyesinden yüksek, altından çocuk geçebilecek şekilde boşluk var. Bu boşluktan çocuk her defasında Nas, Felak, İhlas ve Ayet'el-Kürsi okunarak üç defa geçirilir, ağacın dalına bez bağlanır böylece hastalığın iyi olacağı ümit edilir.²⁶⁴

Kasabada “ağlayan ağaç” diye bilinen bir ağaç var. Bu ağaçtan bir dal alan kimsenin ertesi gün tekrar orada olacağına inanılıyor. (Denenmiş ama olmamış)

Kasabadaki imamlardan Mustafa Karadağ'ın (1963) aktardığına göre “Şakir'in Çeşmesi” denilen çeşmeden şifalı su aktığına inanılıyor.

²⁶¹ *Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak – Hüyük) 2000 Rehberi*, Konya, 2000, C. 1, s. 117.

²⁶² Samancı, *a.g.tz.*, s.26.

²⁶³ Eyüboğlu, *a.g.e.*, s. 149.

²⁶⁴ Samancı, *a.g.t.*, s. 26.

1. Doğanbey Kasabası

Doğanbey Kasabası'nda uyuz, kaşıntı, kabarma gibi hastalıklarda şifa için gidilen ve oradan su alınıp banyo yapılıncaya iyi olduklarına inandıkları kükürtlü su bulunmaktadır.²⁶⁵

Doğanbey Kasabası'ndaki erenler dağında üçgen şeklindeki taşın arasından insanlar geçtiğinde günahlarının döküldüğüne ve bu taşın içinden geçerken sıkışanların günahlarının çok olduğuna inanılıyor.²⁶⁶

Damlapınar'da (Miligöz ve Hacıellez denilen yerde) çocuklar aydaş olduğunda gidiliyor. Çocuklar buraya getirilip iki dünyadan birini seçsin diye dua ediyorlar. (Ya iyileşsin ya da ölüp kurtulsun diyerek.) Buraya getirilen çocuk için bir kazan konulup temsili olarak çocuk pişiriliyor.²⁶⁷

Damlapınar'da Erenkilit denilen dağın yüksekçe bir yerinde namaz kılınan taş vardır. Bu taşın alanı, elleri ve dizleri konulan yerlerin parlak olduğu söyleniyor. Oraya çıkan mutlaka namaz kılar ve dua eder.

i. Yeşildağ Çamurluğu

Birleşiminde; kalsiyum, magnezyum, sodyum ve karbonat gibi maddeler bulunur. Romatizma, siyatik, lumbago, cilt ve deri hastalıklarına iyi geldiği gözlenmiştir.²⁶⁸

j. Karaardıç (Huğlu Kasabası)

Huğlu Kasabası'ndaki Karaardıç, köy mezarlığının güneyindedir. Mezarlığın ilerisindedir. Kayapınarı denilen kaynak vardır. Pınar önündeki tepelikte vaktiyle bir zaviye olduğu söyleniyor. Köylüler öteden beri yağmur duasına buraya çıkarlarmış. Mezarlığın içinde köyün karaardıçı vardır. Türkiye'de bu kadar kalın ve uzun ardıç

²⁶⁵ Şerife Erişkin

²⁶⁶ Ayşe Öpöz

²⁶⁷ Selma Erten

²⁶⁸ Eyüboğlu, *a.g.e.*, s. 150.

ağacı yokmuş. Ağacın her tarafına binlerce minicik torbalar içinde hamur bağlandığını ve çivilendiğini gördüm. Kılavuzlarım bana üç İhlas bir Fatıha ile buraya bağlanacak hamur torbasının her çeşit çıbanları derhal geçirdiğine inanıldığını söylediler.²⁶⁹

²⁶⁹ Konyalı, *a.g.e.*, s. 354.

II. BÖLÜM

BEYŞEHİR İLÇESİNDEKİ MANEVİ HALK İNANIŞLARININ DİNLER TARİHİ VE DİN FENOMENOLİJİSİ AÇISINDAN TAHLİLİ

Beyşehir İlçesinde de insanlarımız yurdumuzun her yöresinde olduğu gibi bir takım halk inançlarıyla iç içe yaşamaktadır. Bu inançlardan bir kısmı hâlâ canlılığını korurken, bir kısmı zaman içinde kaybolmuştur.

Halk inançları, halkın geçmişten günümüze taşıdığı inançların bütünüdür. Halk inançlarını kimileri, insanın sınırlı bir varlık olması, bunun yanında beklentilerinin, ümitlerinin, isteklerinin, arzularının sınırsız olmasının insanı arayışa yönlendirdiğinden hareketle inançları izaha girişmektedir. Bu görüşte olanlar, insanın önünü alamadığı istekleri yanında korkuları, kaygıları, endişeleri olan bir varlık olmasının, inanişinin şekillenmesinde etkili olduğunu düşünmektedirler.²⁷⁰ İnsan kendisi için olduğu gibi yakınları, arkadaşları, yaşadığı toplum ile ilgili de kaygıları bulunmaktadır. Bu yüzden insan, kendisinden çok üstün, aşkın bir varlığa veya varlıklara sığınma ihtiyacı hissetmektedir. Etrafında olup bitenleri, tabiat olaylarını, beklenmedik gelişmeleri, olağanüstülükleri anlamlandırmak istemektedir. Bu yüzden halk inançları toplum hayatında bu denli etkin bir yerinin olması açısından değerlendirilmektedir.²⁷¹

Türkiye’de ve Türk dünyasında halk inançları oldukça yaygın ve etkindir. Bu inançların bir kısmı eski Türk inançlarından bir kısmı da, Türklerin karşılaştığı toplumlardan gelmiştir. Bu bakımdan halk inançları tarihi bir köke, derinliğe sahiptir ve her açıdan anlamlıdır, değerlidir. Bunlar "hurafedir, batıldır, dine aykırıdır. "Mülahazaları ile bir kenara itilerek halk inançlarının işlevini ortadan kaldırmak mümkün değildir. Bu inançları yok saymak da, anlamadan, çözümlemeden reddetmek de, onların halk tarafından kabul görmesini benimsemesini engellemez.²⁷²

²⁷⁰ Ahmet Hikmet Eroğlu, *Türk Halk İnançlarına Giriş*, Aziz Andaç Yayınları, Ankara 2006, s.1

²⁷¹ Eroğlu, *a.g.e.*, önsöz. 1

²⁷² Eroğlu, *a.g.e.*, önsöz. IV

Bu mânevî halk inançlarının hem Dinler Tarihi açısından hem de Din Fenomonoloji açısından tahlilini yapmaya çalışarak bu inançların arka planındaki dini zenginliği ortaya koymaya çalışacağız.

Beyşehir ve çevresinde etkin olduğu bilinen ilk toplum Hititler (Etiler)'dir. Hitti dini hayatı, kutsal hayvan yönünden çok zengindir. Nitekim bu muhtevayı, Hitit sanatının en somut örneklerinden olan ve şu an kalıntılarını görebileceğimiz Eflatunpınar ve Fasıllar anıtları en güzel biçimde anlatmaktadır. Anadolu'nun Hitit sonrası dönemi de çok yoğun bir sihir inancı ile dolup taşmıştır. İşte Beyşehir yöresinde şahit olduğumuz hayvanlara yönelik ve hastalıklara karşı girişilen işlemlerin gerisinde Hititlerin din anlayışının etkisi olabilir kanaatindeyiz. Hititlerden hemen sonra, M.Ö. 1200 yıllarında bölgeye hakim olan Frigyalılar, bereket tanrıçası olan Kybele etrafında odaklanan Kybele (Sibel) dinini ön plana çıkarmışlardır. Hem bereket ve bolluğa atıflar yapan, hem de Orgiastik törenleri ihtiva eden bu dinin, Beyşehir yöresinin inançları arasına sıkışabileceğini düşünüyoruz. Yine M.Ö. II. Yüzyılın sonlarından başlayarak XI. Yüzyıl sonlarına kadar çok uzunca dönem Beyşehir yöresinde kendini hissettiren Roma hakimiyeti, birtakım paganist unsurları da taşıyarak Hıristiyanlık dinine sahip çıkmıştır. Hatta XIV. Yüzyılın sonlarına kadar Beyşehir'in bazı yörelerinde Hıristiyan nüfus vardır. Hal böyle olunca, bu uzun süreçte bölgeyi etkileyen Hıristiyan inanç ve kültürünün izlerini bugün yaşatılan bazı halk inançlarında bulmak çokta şaşırtıcı değildir.²⁷³

Anadolu'da yaygın olan ve kökeni çok karışık olan mânevî halk inançlarından birisi de doğumla ilgili inançlardır. Ailenin devamı için önde gelen şart çocuk sahibi olmaktır. Türk aile yapısında soyunu devam ettirecek "ocağını tütürecek" bir çocuğun olmasına çok önem verilmektedir. Ancak bazı nedenlerden dolayı bu arzular gerçekleşmemektedir. Bunun sebebi çoğu zaman biyolojik nedenlerdir. Tıbbi imkânları olmayan insanlar, sebebi tıbben tespit edemedikleri için çocuk sahibi olmak amacıyla çeşitli yollar aramaktadır. Bir de tıbbi çareler arayıp bunlarla yetinmeyen başka çare arayışı içine girenler vardır.²⁷⁴ Beyşehir'de bu arayış ve istekler hacdan gelen deve etini çocuğu olmayan kadına yedirmek, çocuğu olmayan kişiyle aynı isimde olanlardan toplanan parayla altın alınması ve takılması veya bu parayla anne adayının hacdan

²⁷³ Baybal, *a.g.m.*, s. 672.

²⁷⁴ Eroğlu, *a.g.e.*, s. 99-105

kumaş getirtip elbise yaparak giymesi, türbeyi ziyaret ederek çocuk dileğinde bulunulması gibi çeşitli inançların oluşmasına yol açmıştır.

Anadolu'nun bazı bölgelerinde Şamanist Yakutlar'da ve Altaylar'da tespit edilen ağaç kültü de vardır. Evladı olmayan Yakut kadını bir nevi çam ağacına tapınarak dua ettiği gibi Beyşehir köylerinden birinde bir ihtiyar ağacın yanında dua edilerek ve ağacın altından geçerek çocuk isteyen köylü kadınların bulunduğu müşahede edilmiştir.²⁷⁵ Hocamızın bu söylediği kasabayı bilmesek de Beyşehir yöresinde pek çok yerde bu tür uygulamalara rastlıyoruz. Ağacın, insan hayatıyla ilgili görülmesi aslında onun devamlı yeniden dirilen bir varlık sıfatıyla bizzat hayat taşıyıcısı olduğu inancıyla bağlantılı olmasındandır. Bunun için eskiden olduğu gibi günümüzde de Anadolu'da mezarların ağaç altlarına yapılması yahut mezarlara ağaç dikilmesi geleneği sürmektedir. Bazı ağaçlardan ise bizzat tedavi amacıyla kök kısmındaki suyu, yaprağı, meyvesi veya çevresindeki taş ve toprak, vücudun ağrıyan yerine sürülmek veya yenilmek sûretiyle şifa beklenilmektedir.²⁷⁶

Anadolu'da hamile kadınla ilgili inanç ve uygulamalar da geniş yer bulur. Her şeyden önce hamile kadın zayıf ve tehlikelere karşı korumasız kabul edilmektedir. Onun ve taşıdığı çocuğun maddi olduğu gibi manevi olarak da kader birliği içinde bulunduğu inanılmaktadır. Hamile kadının çeşitli yiyecekler istemesi "aşerme" olarak nitelendirilmekte, onun istekleri mutlaka yerine getirilmeye çalışılmaktadır. Aksi takdirde çocuğuna zarar geleceği düşünülmektedir. Bu inançlar hamile kadının davranışlarının doğacak çocuğu olumsuz etkileyecek bazı eylemlerden kaçınmaya ve olumlu davranışlarda bulunmaya sevk eder. Hamile kadının, çirkine bakmasına, kapı eşiğine oturmasına izin verilmez. Buna karşılık hamile kadın, güzel şeylere baktırılır, çocuğunun güzel olması için ayva yedirilir. İlçede çocuk doğduktan sonra, anne ve çocuk için yapılan uygulamalardan bazıları şunlardır: Kırklama, diş bulguru, çocuğun göbeğinin gömülmesi ki kesilen göbeğin gömüldüğü yerin çocuğun gelecekteki hayatına etki edeceğine inanılır. Müslümanlar yeni doğan çocuğun kulağına ve cinlerin tahakkümü altına girdiği farz edilen kimsenin kulağına ezan okurlar. Türkiye'de yeni

²⁷⁵ Abdülkadir İnan, *Müslüman Türklerde Şamanizm Kalıntıları*, A.Ü.İ.F.D., S.1, Ankara, 1952, s. 29.

²⁷⁶ Galip Atasagun, *Ziyaret Fenomeni*, S.Ü.İ.F.D., Sebât Ofset Matbaacılık, Konya, Bahar-2006, s. 44-45.

doğan çocuğa isim verilirken, ilk hafta zarfında, sağ kulağına ezan okunduktan sonra, verilecek isim üç kere tekrarlanır.²⁷⁷

Beyşehir İlçesinde de daha önce belirttiğimiz âdetler dışında böyle bir uygulama görülmesi de doğum yapan kadınların korunması ile ilgili karşımıza çıkan en ilginç örneklerden birisi de Hindistan'da erkeğin, loğusalar gibi loğusalık rolü oynadığı “Cauvade” âdetidir. Bu âdete göre, karısı doğum yaptıktan sonra erkek yatağa giriyor ve doğum yapan bir kadın rolünü oynuyor. Böylece erkek doğum yapan kadından ruhlari uzaklaştırıyor ve geçek hayatla teması sağlanıyor.²⁷⁸ Bu örnek bize doğum sonrası anne ve çocuğunun korumasının sadece tek bir bölgeye has bir olay olmadığını dünyanın her tarafında farklı şekillerde uygulama alanı bulunduğunu gösteriyor.

Beyşehir İlçesinde de çocuklarla ilgili inanışlardan en ilgi göreni aydaşlıktır. Çocuk zayıf ve çelimsizse aydaş olduğuna inanılır. Aydaş olma inancının kök itibariyle Babil'e, Asur'a kadar uzanan bir tarihi olduğu düşünülebilir. Sabii olan milletler yeryüzündeki hareketlerini gökteki yıldızlara bağlıyorlar ve bunun için de gökteki Ay'a, Güneş'e ve diğer yıldızlara bir ilah gözüyle bakıyorlardı. Gökteki yıldızların, ayın ve güneşin yeryüzündeki insanların kaderini etkilediğine inanılan bu inanca göre, yeryüzündeki olaylar gök cisimlerinin etkisiyle olmaktadır. Dolayısıyla aynı günde doğmuş olan çocukların aynı paralelde gelişmediği veya birinin cılız ve hastalıklı olduğu görülünce Anadolu'da bazı kişilerin çocuğunun "Aydaş" olduğuna inandıkları görülmektedir. Aydaş olma etrafında meydana getirilen inançlar. Mezopotamya bölgesindeki Sabiilik inançlarının bir kalıntısı olarak düşünülebilir.²⁷⁹ İlçede aydaşlıktan kurtarmayla ilgili çocuk pişirme, köprü altından akan su ile yıkama, Hacıellez'e götürme, tezekle tartma, ipe ölçme, aydaş ocaklarına götürme veya bazı karışımlar yaparak bunlarla çocuğu yıkama gibi birçok uygulama görülür. Yıldızlara inanmayla ilgili Kur'an-ı Kerim'de İbrahim (as)'ın kavmine: “*Âlemlerin Rabbi hakkında zannınız nedir(ki o'na böyle ortaklar koştunuz)*” Yıldızlara bir göz attı: “*Ben hastayım*” dedi. *Bunun üzerine arkalarına dönüp oradan kaçtılar.*²⁸⁰ Sabii'lerin bu inancına Kuran'ı Kerim de de işaret edilmiştir.

²⁷⁷ Galip Atasagun, *İlahi Dinlerde (Yahudilik, Hıristiyan ve İslam'da) Dini Semboller*, Sebati Ofset Matbaacılık, Konya, 2002, s. 81.

²⁷⁸ Gustav Mensching, *Dini Sosyoloji*, Çev. Mehmet Aydın, Damla Ofset, Konya-2004, s. 29

²⁷⁹ Aydın-vd., *a.g.e.*, s. 132.

²⁸⁰ Sâffat Suresi, 37/ 87-90

Sosyolojik açıdan birbirine çok bağı olan Arkaik dinde, belirli aile tanrıları şüphesiz aile cemaatine ve ailenin oturduğu eve göre düzenlenmiş. Kutsal bir cemaat olan ailevi cemaat, evin içinde bu kutsal dışı cemaatin geri planda ilahiliği demek olan **Le Sanctum'a** saygı gösterdiği ve onun yerleştirdiği kutsal bir mekâna sahiptir. Mesela Yunanlılarda ailenin içinde yaşadığı büyük bir odanın ortasında **Hestia** denilen sabit bir ocak, bu kutsal mekânı teşkil ediyordu. Birçok yerde yeni doğan çocuğun aileye kabulü için ocağın etrafında dolaştırıldığı görülmektedir.²⁸¹ Aile ocağı kavramın da bu düşünceden gelmiş olması muhtemeldir. Dünyanın her tarafında yaşayan Türk toplulukları evliliği kutsal bir müessese olarak görmekte ve bu müesseseyi özenle korumaktadır. Türklerde ailenin sembolü ev, evin sembolü de ocak olarak kabul edilmektedir. Evliliğin kültürel, duygusal, töresel özellikleri vardır. Devamı ve sağlamlığı böyle çok çeşitli etkenlere bağımlı olan bu kutsal müessesenin kurulması ile ilgili birçok inanç ve uygulama bulunmaktadır.²⁸²

Bir aile ferdinin bir başka aileye girişi demek olan evlenmenin önemli ve tehlikeli olduğunu kabul etmemiz gerekir. Yabancı insan karşısında, arkaik insanın belirli ve temel tavrı, yabancı ve düşman tanrısal güçlerden, bir diğer ailenin ruhlarından ve şeytanlarından yabancıların iştirak ettiği ve evlilik ile dahil olduğu ailenin içine getirdiği aile ruhundan korktuğu şeklindedir. Belirtilen bu güçlükler daima ve yerde evliliğe bağı sihirselleştirilmiş merasimlerle ve âdetlerle örtülmüştür. Evliliği kuşatan bu âdetler, yabancı bir kişinin farklı tabiatlı bir ailenin içine girmesiyle meydana getirilen krizi aşmaya imkân vermekte ve nişanlıların karşılıklı maruz kaldıkları tehlikeyi de bertaraf etmektedir.²⁸³ Beyşehir İlçesinde yeni aileye her türlü zararlı etkiden koruma, mutluluğunu sağlamak, uğur ve bereket getirmesi için gelin alınırken dualar edilir, başından para, buğday, şeker saçılır. Evlenen çiftin başına para, buğday, şeker gibi şeylerin saçılması gibi âdetler, kötü ruhların kandırılıp evli çiftten uzaklaştırmak amacıyla çok eski devirlerden itibaren uygulanan âdetlerin günümüzdeki yansıması olduğunu söyleyebiliriz.

İnsan doğar, büyür ve ölür. Doğa'da aynıdır. Mevsimler birbirini takip eder, her bahar yeni gelin gibidir. Tüm doğa canlanır, toprak ürün verir. Tarihin ilk çağlarından

²⁸¹ Mensching, *a.g.e.*, s. 29-33.

²⁸² Eroğlu, *a.g.e.*, s. 122.

²⁸³ Mensching, *a.g.e.*, s. 81-82

itibaren doğa olayları merak uyandırmıştır. Günümüze kadar ulaşan birçok batıl inanç, çoğunlukta bu mükemmel kozmik düzene ulaşabilmenin bir yolu olarak düşünülmüştür. Dinsel – büyüsel inançlara bağlı olarak gelişen, süs-süslenme ve giyim kuşam örneklerinde kişinin toplumsal yerini belirlemede etkindir. Takı takmak, kına yakmak, evlenme, ölüm gibi geçiş ritlerinde dinsel, büyüsel, cinsel ve toplumsal amaçlara yönelik nitelikte süs eşyası takmak, koku sürmek ve giyinmek, süslenmenin belli başlı biçimleridir. Nazardan korunmak için çocukken ve yeni evli gelinde görülen iki kaşın ortasına benek koyma, göze sürme çekme gibi uygulamalar vardır. Düğünlerde gelinin kaşları arasına konulan üç yuvarlak benek ve kına gecesinde gelinin elinin üzerine kınayla yapılan üç yuvarlak benek şeklinde görülür. Bu, Ay'ın üç evresini yeni, dolun ve eski (son) hallerini anaerkil devirlerin kadın kabile reisinin genç kızlık, gelinlik ve kocakarılık evrelerini hatırlatır. Meselâ, Karaali Beldesi'nde bu işaretlerin evlilikte konulması kadının ancak evlendiğinden itibaren üreyebileceğinin gerçeğidir. Bu yüzden kadın evliliğin ilk yıllarında bu üç benekle gezer. Bu da genç kızlılığın unutulmaması, kadın olmanın farkındalığı ve bir gün yaşlanacağına hatırlanması şeklinde yorumlanır. Kanın ve toprağın ifadesi olan kırmızı renk doğum ve doğurganlığın teminatıdır. Türklerde kırmızı bir ergenlik simgesi olarak geleneklere yansımıştır. “Al” duvak, “Al” şalvar gibi giyim parçalarında sıkça kullanılan bu renk “üremeyi” sembolize etmiş ve üreyebilen varlığı kutsal kılmıştır. Eril ve dişil prensibin simgesi üçgenlerin yan yana kullanmasından oluşan “zig-zag” motifi düğünlerde gelin üzerinde kullanılan en önemli sembollerdendir. Kapak kuşağın, beli dolayan kısmındaki zig-zagla yapılır. Bunlar kadının doğurganlığına, nazari bakışın dağılmasını sağlanmak istemiş ve zıt üçgenlerin birbirinin ortasına konulan mavi boncukla nazar resmedilmiştir. Şamanizm’le ilgili bazı kaynaklarda şaman külahı çeşitli biçimlerde tasvir edilmiştir. Oldukça yüksek, tepe kısmında kuş tüyleri ve alın kısmında boncuk, deve boncuğu, püskül gibi sarkıntılarla tezyin edilen şaman külahı ile Karaali beldesi gelin başı arasındaki benzerlik dikkat çekicidir. Sadece Karaali beldesine değil Beyşehir’e bağlı birçok köy ve kasabada gelinin başına “cıga” yapımı yaygın olarak kullanmıştır.²⁸⁴

Ölümlle ilgili halk inançlarının etkin sebeplerinin birisi ise kendisi için ölümü dilemeyen insanın, aynı zamanda sevdiklerinden ayrılmak, onları kaybetmek istememesidir. İnsanın ölen yakınlarına duyduğu sevgi ve yakınlığı hayattayken tam

²⁸⁴ Şahin, *a.g.m.*, s. 16-22.

olarak ifade edemediğini düşünmekte veya kaybettiği yakınlarına hayatta iken yaptığı bazı davranışlardan dolayı pişmanlık duymaktadır. Onlarla ilgili hâlâ bir şeyler yapmak istemektedir. Bu durumda ölen kişinin yaşayanlara hâlâ etkide bulunabileceği, onlara fayda sağlayabileceği veya zarar verebileceği kuşkusu öne çıkmaktadır. Diğer nedenlerden birisi de ölen kişinin gittiği yerde rahat edebilme arzusudur. Ölen kişinin gittiği yerde rahat edebilmesi, bazı inanç ve uygulamaların doğmasına neden olmaktadır. Bu uygulamaların yerine getirilmesi, ölen yakınlarının acılarının hafifletilmesini de sağlamaktadır.²⁸⁵ Beyşehir ilçesinde ölünün arkasından yedi gün yetmiş bin tespih çekilir, hatim yapılır, mevlit okutulup “bişi” yapılır, devir (altüst) görülür. Alt-üst görme ölünün ibadet borçlarının ödenmesi için yapılır. Alt-üst görme ölenin yaşına göre hoca tarafından namaz ve oruç borçları hesaplanır ve bu para fakirlere ulaştırılır. Doğanbey Kasabası’nda ise Alt-üst görmeyle ilgili en ilginç uygulama ise ailenin ölen büyüklerinin Alt-üstü görülmemişse yeni ölen kişinin ki görülmez. İlk önce büyüklerininkinin görülmesi gerekir. Ölen kişilerin giysilerinin fakirlere dağıtılması da ölenin öteki dünyada rahat etmesi için yapılan bir uygulamadır. Bu uygulama ölüyü kabrinde rahatlatmaktan ziyade geride kalanların psikolojik olarak rahatlatılmasına yöneliktir. Bu uygulama zamanla dini bir görev gibi kabul edilmeye başlanmıştır. Halbuki oruç tutamayanlar için fidye verilebileceği temel dini bilgiler kitaplarında yer alırken namaz borcunun para ile ödenebileceğinin hiçbir dayanağı yoktur.

Ölü ile ilgili bu gibi uygulamalar Kazaklarda ve Kırgızlarda ölünün günahlarının yaşayanlar tarafından alınarak bir çeşit aklama şeklinde olmaktadır. İmam olarak seçtikleri kişi cenazede bulunanlara ölenin günahlarını boyunlarına alıp almadıklarını sormakta, onlar da ölenin günahını kendi üzerlerine aldıklarını söylemektedirler. Orta Asya’da Türkler arasında benzer uygulamalar görülür.²⁸⁶

Yuğ (aş) töreni, (ölü aşı): Defin töreni ve ölümler kültüyle bağlı en eski ve iptidai törenlerden biridir. “Ölü Aşı” töreninin en ilkel şekli Tayga Ormanları’nda kalmış olan Şamanist boylarda müşahede edilmiştir. Bu aş verme, definin üçüncü, yirminci, kırkıncı günü veya yıl dönümü gibi zamanlarda yapılır. Anlaşıyor ki aş dönemini en eski

²⁸⁵ Eroğlu, *a.g.e.*, s. 129.

²⁸⁶ Kemal Polat, *Beşikten Mezara Kırgız Türklerinde Gelenek ve İnanışlar*, T.D.V.Yayınları, Ankara 2005, s. 217–219.

devirlerden beri bütün Türk ulusları devam ettirmiştir.²⁸⁷ Şimdi bizde uygulanan defin, hastanın bişi yapma, elli ikinci gün gibi âdetleri Şamanist geleneklerden kalmaktadır. Yedi gün ölünün evinden bir şey çıkarılmaz inancı da bu kalıntılar arasındadır.

Ölünün arkasından ilk yedi, kırkinci ve elli ikinci günlerde mevlit okutulmakta ve yemek verilmektedir. Yörede elli ikinci gün ölünün eti kemiğinden ayrıldığına inanılır ve ölünün rahat etmesi için o gün yemek verilir ve Kur'an okutulur. Kadının cenazesinin eşine ve erkek çocuklarına gösterilmemesi ise ölen kadının artık onlara haram olduğunu düşündükleri içindir. Kadın artık dünya değiştirdiği için bu uygulamanın dini bir boyutu yoktur.

Ruhlar, geride kalan çocukları ve aileleriyle çoğu zaman birlikte olurlar. Evlerini ziyaret ederler. Onların dindar ahlâklı bir hayat sürmelerini isterler. Türkiye'nin çoğu bölgelerinde de Cuma gecelerinde ata ruhlarının evlerini ziyaret ettiği inancından dolayı insanlar, o gece Kur'an-ı Kerim okumaya önem verirler. Kur'an okunmadığında, eve gelip de Kur'an okunmasını bekleyen ata ruhların üzülp, mahzun bir şekilde evden ayrıldığına inanılır.²⁸⁸ Türkler ata ruhlarını memnun etmek için çeşitli uygulamalar yapmışlardır. Bunlardan birisi de onların mezarlarının korunmasıdır. Yatırlara, türbelere verilen önemin bir nedeni de budur. Beyşehir İlçesinde de Cuma geceleri, arife günleri ölümlerin arkasından Kur'an okumak ve belirli zamanlarda hatim yapmak yaygın bir gelenektir.

Ziyaret fenomenine asıl olunan konu; yatır, türbe, kümbet, tekke, ziyaret, dede mezarı gibi çeşitli isimlerle anılan ve çoğunlukla kendilerine veli, evliya, eren, ermiş, âbid, zâhid, âlim, sofı, seyyid, şeyh, gâzi, mübarek, pir, dede, baba, abdal yahut şehit gibi türlü isim ve sıfatlar verilerek mânevî güç ve meziyetlerine inanılan kişilerin yattıkları kabûl edilen yerlere, belli hacet, dilek, istek ve muratlarla yapılan ziyaretler ve bu çerçevede oluşmuş olan inanç ve uygulamalardır. Bu anlamda olan ziyaretin, yine Türkçemizde oldukça yaygın bir kullanıma sahip bulunan “adak” ile yakın ilişkisi bulunduğuna işaret etmeliyiz.²⁸⁹ Türbelere, yatırlara verilen önemin nedeni ise halkımız türbelere özellikle çeşitli usullerle dilek tutmak ve dua etmek için gitmektedirler. Bu

²⁸⁷ Abdülkadir İnan, *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1972, s. 189-192.

²⁸⁸ Eroğlu, *a.g.e.*, s. 71-75.

²⁸⁹ Atasagun, *a.g.m.*, s. 34.

mekânların gelen insanlar için her türlü sınırdan uzak yüce mekânlar olduğu noktası önemlidir. Bu mekânların kutsal ile özdeşleştiği veya kutsalın bizzat yer aldığı mekânlar olarak düşünülmesi, Dinler Tarihi açısından önemlidir. Burada üzerinde durulması gereken kısım halkımızın bu kutsallıkla bütünleşmeyi ve bu ziyaret fenomenini, dindarlığın bir boyutu olarak göstermesidir. İnsanlık tarihi boyunca insanlar kutsalın tezahürlerinin bulunduğu birçok sembol, mitoloji ve tabiatüstü varlıklar ortaya koymuştur. Mezar ve türbe ziyaretlerini de bunların bir neticesi olarak görebiliriz. Dini tarihte kutsalın tezahürleriyle temasta dikkat çeken diğer bir yön ise kutsala gösterilen ilginin yayılma göstermesidir. Birinin yaptığını gören bir başkası, önce onu taklit etmekte, daha sonra işin sırrını öğrenerek inanmakta ve daha içten bir taleple oraya gelmektedir.²⁹⁰Bu sadece türbeler için değil şifalı kabul edilen sular, kutsal kabul edilen taşlarla... vs. içinde yapılmaktadır. Mezar ve türbelere gösterilen ilginin arkasında dini tarihte görülen "Ecdada tapınma" inancıyla sıkı ilişkisinin olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Ecdadın ruhuyla aileyi koruduğuna inanılır.

İlkel toplumlarda aile birimi, bilinen modern Batı toplumunda olduğundan daha çok güçlü ve kapsamlıdır. Bu birim sadece yaşayanları değil, aynı zamanda bir ölçüde ailenin ölmüş bulunan bireylerini de kapsar. Genel olarak ataya tapınma adı verilen bu uygulama, kısmen bu birliğin ifadesi ve kısmen de zaman ve mekan sınırlarından kurtulmuş olan ata ruhunun, tekrar geri dönmemesi ve yaşayanlara zarar vermemesi için gönlünün alınıp teveccühünün kazanılmasını isteyeceği düşüncesiyle bağlantılıdır. Atalara tapınmada bazen korku motifi hakim olarak görünür. Bunlarla beraber, çoğu kere de korkunun yerini gerçek saygı alır. Mezar ve türbe ziyaretlerinin temelini sadece buna dayandırmak eksik olabilir. Dini kökenli bir zenginliğe sahiptir ancak kültürel, psiko-sosyal ve tarihi boyutunu da unutulmaması gerekir. Türklerin İslâmiyet'i kabullerinden sonra ata mezarlarına bağlılıklarının İslâmi motiflerle zenginleştiğini görmekteyiz. Bu bağlılık İslâm döneminde Allah'ın güç ve kudreti ile yakınlık içinde olduğu kabul edilen ve türbe sakinleri olarak düşünülen evliya mezarlarına yöneltilmiştir. İslâm öncesi dönemde Şamanların yüklendiği görevlerin bir kısmını İslâm döneminden sonra türbe, tekke ve ocaklara yüklenmiştir.²⁹¹

²⁹⁰ Aydın-vd., *a.g.e.*, s. 132.

²⁹¹ Yakup Kılınc, *Karaman ve Çevresindeki Ziyaret Yerlerinin ve Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi ve Din Olgusu Açısından Tahlili*, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2004, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), s. 47-48.

Evliya saydıkları ulu kişilerin türbelerine orada biten ağaçlara çaput bağlamak suretiyle yapılan pratik, kuzey ve orta Asya uluslarının eski dinleri olan Şamanizm'e mahsus önemli unsurlardan biridir. Şamanist Türklerin inanışlarına göre, her dağın, her kutlu pınarın, göl ve ırmakların, kutlu ağaçların "izi" sahipleri vardır. Bu "izi" Göktürk'lerde "yer-su" ile ifade edilir. Onların inanışlarına göre bu iziler kişiden kurban isterler. Kurban sunmayanlara zararları dokunur. Ancak bu ruhlar çok kanaatkârdır. Bunları bir paçavra parçası, bir tutam at kılı hatta kurban niyetiyle atılan bir taş parçasıyla tatmin etmek mümkündür. İşte Türkler Müslüman olduktan sonra bu âdetlerini büsbütün bırakmamışlar ve Müslümanlaştırmak istemişlerdir. Türbelere uygulanan diğer bir pratik ise mum yakma âdetidir. Türbelerde kandil (mum) yakma âdeti Fenikelilerden intikal etmiş bir ananedir. Fenikeliler Sur şehrinin ilahı olan "Melkares"ın heykeli önünde devamlı kandil yakarlardı. Hıristiyanlıktan önceki Helenler ve Romalıların da mezarları ve mezar taşları üzerinde meşaleler yaktıkları bilinmektedir. Eski çağlarda yalnız, "aziz" sayılanların değil, başka ölümlerin de mezarlarında mum veya ateş yakma bir nevi kurban sayılırdı. Kabir başına, mezar taşına mum yakan kişi oradaki yatırıla kendisini bütünleşmiş, ondan bir parça olmuş gibi kabul ediyor. Ama bizim inancımıza göre ancak Allah'a iltica eder ve ona sığınılır.²⁹² Genellikle yatırlar, erenler, evliyalar, dedeler, türbe ve mezarlar birbiriyle eş anlamlı olarak belirtilmektedir. En eski yatırların, çoğu zaman Anadolu'ya fetih ve İslâmlaştırma mücadelesinde kahramanlıklar, kerametler, faziletler gösteren kimselere ait olduğu düşünülmektedir. Bunlara müteakip tarikat öncülerini, şeyhleri, pırları, babaları ve dedeleri zikredebiliriz. Günümüzde de tarikatlara mensup şahısların çoğunun türbe, mezar, tekke ziyaretlerine, dilek ve adakta bulunma işlerine çoğu zaman taraftar olduklarını ve çeşitli menkıbeler anlatarak ziyaretçileri, bu tür davranışlara teşvik ettiklerine şahit olunmaktadır. Anadolu halkı burayı kendilerine vatan yapan insanları ebedileştirmek, yaşadıkları hayatı onlarla paylaşmak istemiş, bu sebeple vatanın asıl sahipleri olarak düşünülen ve birçoğu yüce dağ başında mekân tutmuş kişiler olarak tahayyül ettiğimiz bu Alperenlere birer makam tahsis etmiş, bu yerleri de ziyaret ederek onlara karşı vefa borçlarını yerine getirmeye çalışmışlardır.²⁹³

Kurban uygulamasını kanlı ve kansız olarak iki kısımda inceleyebiliriz. Kansız kurban "saçıl" denilen şeylerden veya kutlu sayılan yerlerdeki ağaçlar veya ağaçlara

²⁹² Kemalettin Erdil, *Yaşayan Hurafeler*, T.D.V.Yayımları, Ankara, 1999, s. 57-58.

²⁹³ Atasagun, *a.g.m.*, s. 41-42.

bağlanan bezden oluşmaktadır. Günümüzde Anadolu'nun çeşitli yerlerinde ve diğer Türk ülkelerinde yatırlara, türbelere, böyle kutlu sayılan yerlerdeki ağaçlara çaput bağlamak ve dileklerin kabul edilmesini ummak yaygın bir âdettir. Düğünlerdeki gelin eve girerken başına atılan tarım ürünleri, şeker, para saçılması Anadolu'nun genelinde yaygındır. Düğüne giden davetlilerin evlenen çifte verdiği veya hediye olarak taktığı paraya da "saçı" denilmektedir.²⁹⁴ Bu âdet daha öncede bahsettiğimiz gibi yeni aileye giren ferdi kötü güçlerden korumak için yapılan uygulamalardandır. Kurban bayramında kesilen hayvana binerek Sırat köprüsünün geçileceği inancı da kanlı kurbanın önemini vurgular.

Eski inanç kalıntılarının, sihir, büyü pratiklerinin karışması, kaynaştırılmasına kadar, insanın dini idraki –burada İslâm dini- seviyesi nispetinde, ihtiyaçlar, istek ve ihtiraslarını gerçekleştirmek zorluğu veya imkânsızlığı, güvensizlik, vb. gibi sebeplerle kendi varlığını aşan, kendisine imkânlar sağlayabilecek türlü yerlere veya varlıklara yönelmesi gibi din psikolojisi bakımından çok dikkate değer bir olgu ile karşılaşılıyor. Dinde Allah'a yönelik ve ondan bir şeyler elde etmeye çalışmak, kaderini bu yolla değiştirmek, kendisine faydası, yardımı dokunan varlığa adaklar sunmak gibi. Türbelere, yatırlara, ağaçlara, pınar kıyısındaki çalılara bez bağlamak, kendi üzerinden veya eşyasından bir parçayı bu uğurlu, kutsal tanınan yere bırakarak onunla teması muhafaza ederek burası ile bağlantı kurduğu görülüyor. Şahıs niyetinin karşılığını bir adakla veya hediyeyle ödemeye çalışıyor. Eğer bir karşılık ödemezse dileğinin yerine gelme ihtimalini de çok az görüyor. Allah'ın varlığı ve İslamiyet'in anlam ve ruhu üzerinde gereken etraflı bilgiye sahip olmamak kadar, alışkanlık, görenek, insan psikolojisinin, insan varlığının zaaflarını, telkin altında kalışını da dikkate almamız gerekiyor.²⁹⁵

Halk inançları arasında önemli bir yere sahip olanlardan bir tanesi de nazardır. Nazar, bir kişinin diğer bir kişiye kötü gözle bakması veya kıskanmasıyla ortaya çıkan ve kıskanılan kişide meydana gelen iç sıkıntısı veya mânevî rahatsızlık verdiği inanan kötü haldir. Kurşun dökme, iğde dalı, kafatası, delikli taş, nazar boncuğu, yumurta kabuğu, muska gibi şeyler asmak veya taşımakla geçeceğine inanılır.

²⁹⁴ Eroğlu, *a.g.e.*, s. 83-84.

²⁹⁵ Tanyu Hikmet, *Ankara ve Çevresinde Adak ve Adak Yerleri*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1967, s. 329-330.

Anadolu'da hâlâ yaşatılan bu mânevî halk inançlarını, Müslüman Türk halkı İslâm dini ile birlikte yaşatmaya devam etmektedir. Binalara iğde dalı veya hayvan kafatası asma âdeti, üzerinde durulmaya ve tahlile muhtaçtır. Hayvan kafatasının yeni yapılmış bir binaya asılması olayı eski bir kabile inancının kalıntısı olarak görülmektedir. Çünkü bazı ilkel kabileler, kendilerinin bir hayvandan veya bir bitkiden türediklerine inanmaktadırlar. Bu inancın bazı Türk boylarında da olduğunu görüyoruz. İşte bu ilkel kabile dinleri daha sonra bir takım şekiller değiştirerek yeni yapılan binalara asılan hayvan kafatası veya iğde dalı şekliyle devam edip gittiği görülmektedir. Böylece evlere asılan kafatası ve iğde dalı hem o evi hem de o evin sahibini korumaktadır. Bu koruma daha sonraki dönemlerde nazara karşı bir tedbir olarak düşünülmüştür. Aslında bu işlemin arka planında kötü ruhlara ve kötü göze karşı korunma olayı dikkat çekmektedir. Bu madde hayvan kafatası, iğde dalı olduğu gibi mavi boncuk da olabilmektedir. Bu maddenin görevi, nazarın kaynağı olan varlıktaki, öldürücü veya hasta edici gücü bertaraf ederek onu taşıyan insanı veya eşyayı korumaktır. Kötü ruhlara ve hastalıklara karşı bir koruma ameliyesi olarak görülen bu işlemlerin kökünün tek bir yerden çıktığını söylemek oldukça zordur.²⁹⁶ Nazara karşı bu tür uygulamalar neredeyse her evde görülmektedir.

Daha önce düğün kıyafetlerinde görünen zig-zag motifleri “gözü” ifade etmek için kullanılır. Sivri bir kaşın altında bir nokta şeklinde resmedilir. Göz dünyanın aynasıdır. Nazara karşı kullanılan muskaların çoğunlukla üçgen biçimde kullanılması, bunların göze benzetilmesi suretiyle cini daha uzaktan kaçırmayı amaçlar. “Kem gözü” bir bakış terk eder terk etmez civardaki sayısız cinlerden biri bunun üstüne atlayarak gider ve gözün baktığı insan, hayvan ya da eşyaya zarar verebilir. Göz enerji yayabildiğine göre kendine geleni de def edebilmektedir. Cinlere karşı kullanılan silah, düşmanın kendi silahı yani “gözüdür.” Üçgen formu da bir kurama göre stilize bir “gözdür”.²⁹⁷

Kurşun dökme, üzerinde durulması gereken bir konudur. Kurşun dökme ile amaçlanan şey nazar olayını ortadan kaldırmak, kötü gözün sebep olduğu kırgınlığı, hastalığı bertaraf etmektir. Bunun için dökülen kurşunun aldığı girintili, çıkıntılı şekliyle nazar edenin gözünü çıkarmak gibi bir niyet yatmaktadır. Fakat kurşun her

²⁹⁶ Aydın-vd., *a.g.e.*, s. 131.

²⁹⁷ Şahin, *a.g.m.*, s. 20.

zaman girintili, çıkıntılı şekiller almamaktadır. Bunun için dökülen kurşun yuvarlak şekil alıyorsa, kurşun dökme işi tekrarlanır. Bu tekrar genellikle üç defa yapılmaktadır. Kurşun dökerken söylenen “Benim elim değil Fatma Ana’mızın eli” sözü ise, düşmanın gözünü çıkarmanın aslında kurşun dökenin eli olmayıp Hz. Muhammed (S.A.V.)’ın kızı Fatma Ana’mızın eli olduğu anlatılmak istenmektedir. Diğer taraftan büyüünün taklit prensibine göre yapılmış ve işlenmekte olan bu pratiğe “Fatma Ana” gibi dinsel unsurların nüfuz etmeye başladığını görüyoruz. Böylece aslında büyü pratiği olan kurşun dökme olayına dini bir takım unsurlar da karışmış oluyor.²⁹⁸

Kurşun dökme âdeti de Şamanizm geleneklerindedir. Şamanistlerde buna “kut kıyma” denir ki “kut dökme” demektir. Kötü ruhlardan birinin çaldığı kutu, yani “talih, saadet unsurunu” geri döndürmek için yapılan bir sihri ayindir.²⁹⁹

Nazara karşı korunma tedbiri olarak çocuklara, at, dana, inek... vb. hayvanlara, ev, dükkan, otomobil gibi eşyalara nazar boncuğu, at nalı, üzerlik otundan yapılan kolyeler veya kurt, ayı, kartal, leylek gibi hayvanların dişi, tırnak ve kemiklerinden yapılan nazarlıklar takılmaktadır.³⁰⁰

Hz. Muhammet (S.A.V.)’in nazar gerçektir demesi, bu inancın dini yönden de dayanağı olmuştur. Fakat Hz. Muhammed’in nazarı kabul etmesine rağmen, nazardan korunmak için yapılacak çeşitli pratiklerin ve takılan eşyaların günah olduğunu söylemesi bu pratiklerin ortadan kalkmasını sağlayamamıştır.

Türk halk inançlarında taş ile ilgili inanç ve uygulamalara çok eski dönemlerden beri rastlanmaktadır. Türkler, tarihten beri bazı taşları kutlu saymışlar, onlar ile ilgili sihri uygulamalarda bulunmuşlardır. İslâm müelliflerine ait rivayetlere göre, Nuh peygamber Türkistan’ı, oğlu ve Türk’ün babası sayılan Yafes’e verdiği zaman ona bu kurak ülkede ne yapacağını sorar babası da oğluna yağmur yağdırma kudretini bahşeder ve üzerinde “İsm-i A’zam” dâsası yazılı olan bir taş verir. İhtiyaç halinde bu yazılı taş ile Allah’a dâa edilerek yağmur yağdırılır. Buna “Yada Taşı” adı verilir.³⁰¹ Bunlardan

²⁹⁸ Mehmet Aydın, “Konya’daki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi Açısından Tahlili”, *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Konya, 1985, sayı 1, s. 31

²⁹⁹ İnan, *a.g.m.*, s. 29.

³⁰⁰ Erdil; *a.g.e.*, s. 52.

³⁰¹ Atasagun, *a.g.m.*, s. 45.

günümüze kadar gelen yada (cada, sata, yat) taşı inancı vardır. Anadolu'nun bazı yerlerinde her tehlikeden koruyacağına inanılarak çocuklara takılan taşta yat taşı, yat boncuğu denildiğine işaret ediliyor. Taşların büyü, tılsım ve muska gibi kullanılmaları yanında bu inancın Türkler arasındaki kökleri Orta Asya'daki inançlara kadar götürülmek istenmektedir. Gerçekten de Türklerin İslâmlaşmasından önceki bazı kalıntıların, İslâmiyet'le terk edilmediği, İslâmi menşee ve İslâmi unsurlarla uzlaştırmaya çalışıldığı, Tanrı'dan dilekle, yağmur vb. yağdırma seremonisiyle, sihri, majik davranışın birlikte yürütülmeye uğraşıldığı ve bazen bunun Tanrı kudretinin tecelli vasıtası olarak görülmek istenildiği anlaşılıyor. Taşla ilgili işlemlerde alışkanlığa, usule göre, Fatiha, İhlâs, Yasin surelerinin okunması, Kelime-i Şahadet, Tekbir getirilmesi... Bunu gösteriyor.³⁰² Türkiye'de yağmur duası esnasında yapılan bazı uygulamalar da bu inancın günümüzdeki yansıması şeklinde gözükmektedir. Orta Anadolu'da yağmur duasından önce dere kenarlarından nohut büyüklüğünde 70,000 tane yassı taş toplanmakta hoca tarafından okunarak ve yalanarak çuvallanan taşlar dere yatağına atılmaktadır.³⁰³ Ama bu uygulama Beyşehir İlçesinde mesire alanlarına gidilerek hoca nezaretinde dua etme ve yemek verme şeklinde yapılır.

Nisan yağmurlarıyla da ilgili bir takım pratikler mevcuttur. Eskilerin rahmet dedikleri yağmur, Cenab-ı Hakkın insanlara verdiği en büyük nimetlerden birisidir. İnsanlar yağmurdan bereket bekler, şifa beklerler. Konya yağmurlarının en makbulü Nisan yağmurlarıdır. Yağmur başladığı zaman evde ne kadar kap kacak varsa hepsini çörtlenlerin, olukların altına koyar, yağmur suyu toplanmasını beklerler. Bu toplanan yağmur suyu hacet zamanlarında kullanırlar. Bu sular şifa niyetine rahatsızlıkları geçirmek için içerlermiş.³⁰⁴

Kitlelerin bünyesinde, bazı çevreler özellikle temel büyüye meyildirler. Mesela, hayatın orijinal kuvvetlerine duygularıyla erkekten daha yakın olan kadın, tabiatıyla erkekten çok, halk inançlarına meyyaldir. Meslek sınıfları arasında ise köylülerdir. Onların hayatları ve işleri, köylüleri, esrarlı şeylere, toprağın sırları ile ve karanlık güçler daha sıkı temasa geçirmektedir. Bildiğimiz gibi, eski bir inanç, yeni bir din

³⁰² Tanyu Hikmet, *Türklerde Taşlarla İlgili İnançlar*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1968, s. 189-191.

³⁰³ Eroğlu, *a.g.e.*, s. 66.

³⁰⁴ A. Sefa Odabaşı, *Geçmişten Günümüze Konya Kültürü*, Konya Kültür Müdürlüğü Yayınları, Damla Ofset, Konya, 1993, s. 117.

tarafından mağlup edilmiş, ancak inatla eski inanç muhafaza edilmiştir. Yine, avcılar ve denizciler özellikle sihirsel halk inanışlarına meyyaldirler. Bu ise rahat bir şekilde açıklanabilir. Çünkü bu meslekler, insana özellikle bağımlılığı tattırırlar. Bu bağımlılık içinde insan, akli ile ve mesleki kabiliyeti ile hakim olamadığı bir durumda bulunmaktadır. Bundan dolayı, hedefi etkilemek veya elverişli bir rüzgar elde etmek için kurşun dökme gibi büyü işlemine başvurmaktadır. Özellikle, halk inancına eğilim gösteren meslekler arasında askerliği de sayabiliriz. Her zaman ölümün tehdit ettiği insanlar olarak askerler, öldürücü kurşundan korunmak için sihirsel halk inancının vasıtalarına sığınarak korunuyorlardı.³⁰⁵ Muska, kurşun dökme gibi vasıtalarla koruma yöntemleri ilçede yaygındır.

Beyşehir yöresinde karşımıza çıkan inançlardan biri de güneş ve ay tutulması ile ilgilidir. Güneş ve ayın şeytan tarafından tutulduğuna inanılmaktadır.³⁰⁶ Güneş ve ay tutulduğu zaman Şamanistler bunları kötü ruhların elinden kurtarmak için bağırıp çağırırlar davul çalarlardı. Bu gürültü patırtıların kötü ruhları korkutacağına inanırlar.³⁰⁷ Yörede bu gürültüyü çıkarmak için silah da atılır.

Halkımız arasında bazı kuşların ötmesi, bazı hayvanların uluması çeşitli şekilde yorumlanmaktadır. Bunlardan kimisi uğur, kimisi uğursuzluk, kimisi de ölüm işareti olarak kabul edilmektedir. Hayvanların insanlarda bulunmayan kimi yetenekleri, sezimleri, biçimsel özellikleri, uğurlu ya da uğursuz sayılmaları bu türden inançların oluşmasında ve evrensel bir çizgiye erişmesinde büyük bir rol oynamaktadır. Bu tür hayvanların içerisinde köpek ve baykuşla ilgili inançlar çok yaygındır.³⁰⁸

Diğer bahsedeceğimiz inançlardan biri de günlerin uğur ve uğursuzluğudur. Haftanın bazı günlerini uğurlu, bazı günlerini uğursuz saymak, uzmanlara göre Yahudi ve Hıristiyan âdetlerinden geçmiştir. Oysa İslâm'da günün güne üstünlüğü yoktur. Günler, gün olmak bakımından birbirinin aynıdır.³⁰⁹

³⁰⁵ Mensching, *a.g.e.*, s. 139-140.

³⁰⁶ Erdil; *a.g.e.*, s. 77.

³⁰⁷ İnan, *a.g.e.*, s. 29.

³⁰⁸ Erdil, *a.g.e.*, s. 29.

³⁰⁹ Erdil, *a.g.e.*, s. 82-84.

Bütün bunlara karşı İslâm dininde varlığı kabul edilmeyen inançların ortadan kaldırılmasında halk eğitime önem verilmesi, toplumun dünya ve hayat görüşünün olgunlaştırılması, türlü ihtiyaçların, güvenliğin ve huzurun sağlanması, bunlara benzer başka tip ve çeşitteki inançlara sapma eğilimleri dikkate alındıkça, batıl inanç, hurafe tipli eski kalıntıların gittikçe etkisinin azalması sağlanacaktır. İslâm ilahiyatı ile halk inanışları arasındaki ilişkiler konusunda R.Hortman şöyle demektedir: “*Şuurlu bir Müslüman, kurbanı ve yaptığı adağı sadece Allah'a yaklaşmayı ümit ettiği veliye sınırlı bir değer atfederken, netice olarak ta, veliye hitaben doğrudan bir yardıma çağırmayı, ona yalvarıp yakarmayı da kınamaktadır. Basit bir halk adamı ise daima bu şuurun bilincinde değildir. O, veliden bizzat yardım bekler, onu yardıma çağırır ve ona yalvarır.*”³¹⁰

³¹⁰ Mensching, *a.g.e.*, s. 150-151.

SONUÇ

Millet olarak çok zengin ve oldukça köklü bir kültürümüz vardır. İnsanlar aynı, coğrafya aynı, ama bazı değerler âdet ve inanışlar farklı; çünkü her bir insan başka bir dünyadır. Aralarında sadece 1-2 km. olan köyler arasında bile belirgin farklılıklar olan bu kadar zengin bir kültüre sahip ülkede yaşıyoruz. Bu kültürün küçük bir parçası olan Beyşehir İlçesindeki mânevî halk inançları üzerine tezimi oluşturduk.

Türkiye'nin birçok yerinde olduğu gibi Beyşehir İlçesinde de ilçe halkı bir takım mânevî halk inançlarıyla iç içe yaşamaktadır. İlçe halkı bu inançları mutlu ve üzüntülü günlerinde hayatlarının bir parçası olarak yaşamakta ve bu inançlarla bütünleşerek ümitlerini canlı tutmaktadırlar. Bu inançların başında aile ile, doğumla ve çocuklarla ilgili birçok inanç dikkatimizi çekmektedir. Yine ülke insanımızın hayatında gençlerin vatani görevlerini yapmak üzere askere gitmeleri gibi olaylar, halkın bir takım gelenekleri canlı şekilde yaşattıklarını göstermektedir. Ayrıca halkımızın çok önem verdiği Hacca gitme, Hidrellez, Aşure ve mevlit gibi kutsal kökenli bir takım dini uygulamalar da ilçe halkında zengin şekilde kendini göstermektedir. Ayrıca Anadolu'da çok yaygın olan "Nazar değmesi", "Kurşun dökme", "Aydaş olma" ve "büyü", gibi işlemlerinde ilçe halkının hayatında önemli bir yer tuttuğu görülmektedir.

Sonuç olarak Beyşehir ilçesinde görülen bu mânevî halk inanışlarının birçoğunun gerisinde dini tarihin çok eski dönemlerinden kalma bir takım inançların şekil değişiklikleriyle kendini gösterdikleri görülmektedir. Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi açısından ilçede yaşayan bu inançların tahlili, tarihin en eski dönemlerinden bu yana insanla kutsal arasındaki ilişkilerin bir tezahürü olarak değerlendirilebilir. Bu açıdan düğün törenlerinde tatbik edilen kına gecesi törenleri gibi işlemlerde tarihin çok eski dönemlerinde görülen birbirine düşman olan aile ruhlarının barıştırılması işleminin âdeta bir tekrarı dikkat çekmektedir. Kız evi ve oğlan evi arasındaki bir takım merasimlerin icra edilmesi eski dönemlerdeki aileler arasındaki işlemlerle paralellik arz etmektedir. Yine kurşun dökme, aydaş olma gibi âdetlerin aslında eski büyü törenlerinin birer kalıntısı olduğunu söyleyerek değerlendirmek mümkündür.

Beyşehir İlçesinde çok zengin bir dini fenomenler dizisinin varlığını tespit etmek mümkün görülmektedir. Biz de bu çalışmamızda bu zengin fenomenleri elimizden geldiği kadar Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi açısından değerlendirmeye çalıştık.

Bunlar ve benzeri konularda ortaya çıkan bir fenomen eski kavimlerden günümüze kadar ulaşmış inanç kalıntılarıdır. Bu inançlar zamanla şekil değiştirerek varlıklarını sürdürmüşler ve İslâmi şekillere sahip olmuşlardır. Bu şekilleri İslam dini onaylamadığı halde birçok fenomen ortaya çıkmıştır. Bunun en büyük sebebi ise toplumumuzun İslamiyet'i yeterince bilmemesi ve İslâmiyet'in uzmanlar tarafından yeterince anlatılmamasından kaynaklanmamaktadır. Bu konuda uzmanlara ve uzmanlaşma konusunda çalışan bizlere düşen görev, toplumu bilinçlendirip onlara İslâm'ı tam bir şekilde öğretmektir.

BİBLİYOGRAFYA

KİTAPLAR

Alperen, Bilal Bülent, *Beyşehir ve Tarihi*, Büyük Sistem Dershanesi Matbaası, Konya, 2001.

Atasagun, Galip, *İlahi Dinlerde(Yahudilik, Hristiyanlık ve İslâmda) Dini Semboller*, Sebat Ofset Matbaacılık, Konya 2002

Aydın, Mehmet - Atasagun, Galip - Aras, Ahmet – Öztürk, Nermin – Baybal, Sami, *Konya Merkezindeki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi Açısından Değerlendirilmesi*, Damla Ofset, Konya, 2006

Erdemir, Yaşar, *Beyşehir Eşrefoğlu Camii ve Külliyesi*, Mesut Matbaası, Beyşehir, 1999.

Erdil, Kemalettin, *Yaşayan Hurafeler*, T.D.V. Yayınları, Ankara, 1999.

Eroğlu, Ahmet Hikmet, *Türk Halk İnanışlarına Giriş*, Aziz Andaç Yayınları, Ankara, 2006

Eroğlu Mehmet Akif, *Osmanlı Yönetiminde Beyşehir Sancağı (1522-1584)*, Anadolu Matbaacılık, İzmir, 1998.

Eyüboğlu, Bilal, *Dünden Bugüne Beyşehir*, Kuşak Ofset, Konya, 1979.

İnan, Abdulkadir, *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, Türk Tarih Kurum Basımevi, Ankara, 1972.

Kılıncı Yakup, *Karaman ve Çevresindeki Ziyaret Yerlerinin ve Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi ve Din Olgusu Açısından Tahlili*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), S.Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2004.

Konya İl Yıllığı, (1973).

Konyalı, İbrahim Hakkı, *Abide ve Kitabeleriyle Beyşehir Tarihi*, Neşre Hazırlayan: Ahmet SAVRAN Atatürk Ü. Basımevi, Erzurum, 1991.

Mensching, Gustav, *Dini Sosyoloji*, Çev.Mehmet Aydın, Damla Ofset, Konya, 2004

Odabaşı, A. Safa; *Geçmişten Günümüze Konya Kültürü*, Selçuklu Belediyesi, Konya Kültür Müdürlüğü Yayınları, Damla Ofset, No: 13, Konya 1993.

Ocak, Ahmet Yaşar, *İslam-Türk İnançlarında Hızır Yahut Hızır İlyas Kültürü*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Sayı. 30, Ankara, 1990

Polat, Kemal, *Beşikten Mezara Kırgız Türklerin'de Gelenek ve İnanışlar*, Ankara, 2005

Samancı, Zeynep Asiye, *Beyşehir İlçesinde Kurban Adet ve Görenekleri*, (Basılmamış Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Kayseri, 2004

Samancı, Zeynep Asiye, *Beyşehir Doğanbey Kasabasındaki Manevi Halk İnançlarına Dinler Tarihi ve Din Fenomenolojisi Açısından Bir Yaklaşım*, (Basılmamış Yüksek Lisans Semineri), S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2007.

Tanyu, Hikmet, *Ankara ve Çevresinde Adak ve Adak Yerleri*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1967.

Tanyu, Hikmet, *Türkler de Taşla İlgili İnançlar*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1968.

Tarihten Bugüne ve Geleceğe Uzanan Konya Beyşehir (Derebucak – Hüyük) 2000 Rehberi, C. I, Konya, 2000.

MAKALELER

Arslan, Mustafa, “Beyşehir Yöresi Yer Adlarının Kültürel Boyutu”, *Beyşehir ve Yöresi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, (11-12 Mayıs 2006) Beyşehir/Konya/Türkiye, s. 471-499.

Atasağun, Galip, “Ziyaret Fenomeni” Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sebati Ofset Matbaacılık, Konya, Bahar 2006, Sayı.21,s.33-60

Aydın, Mehmet, “Konya’deki Manevi Halk İnançlarının Dinler Tarihi Açısından Tahlili,” Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Selçuk Üniversitesi Basımevi, Konya, 1985, sayı.1/19-34

Aydın, Mehmet, “Türklerde Hızır İnançları”, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Selçuk Üniversitesi Basımevi, Konya, 1986, sayı. 2/51-77

Ayva, Aziz, “Beyşehir Gölü Üzerine Anlatılan ‘Göl Üzerinden Yürüyerek Geçme’ Motifi Üzerine”, *Beyşehir ve Yöresi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, (11-12 Mayıs 2006) Beyşehir/Konya/Türkiye, s. 76 – 84.

Baybal, Sami, “Beyşehir Yöresinde Yaşayan Bazı Halk İnançları Üzerine”, *Beyşehir ve Yöresi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, (11-13 Mayıs 2006) Beyşehir/Konya/Türkiye, s. 660-674.

Göde, Halil, Atay, “Beyşehir ve Isparta Civarında Anlatılan Göl Efsaneleri”, *Beyşehir ve Yöresi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, (11-12 Mayıs 2006) Beyşehir/Konya/Türkiye, s. 243-247.

Göner, Sinan, “Efsanelere Göre İnsan Kaynaklarından Kaynaklanan Yerleşim Yerleri Adları ve Beyşehir Adı”, *Beyşehir ve Yöresi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, (11-12 Mayıs 2006) Beyşehir/Konya/Türkiye, s.705-709.

İnan, Abdulkadir, “Müslüman Türklerde Şamanizm Kalıntıları”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. 1., Ankara 1952. s.19-31

İslam Ansiklopedisi, “*Beyşehir*”, T.D.V. Yayınları, Güzel Sanatlar Matbaası C. VI, İstanbul, 1992. s.84-85

Şahin, Yüksel, “*Konya Beyşehir İlçesindeki Karaali Beldesi Kadın Kıyafetleri*”, V. Milletlerarası Halk Kültürü Kongresi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997, s. 10-25.

Uluçam, Abdusselam, “*Beyşehir-Yenidoğan Beldesinin Kültürel Donanımı*”, Beyşehir ve Yöresi Sempozyumu Bildiriler Kitabı, (11-12 Mayıs 2006) Beyşehir/Konya/Türkiye, s. 5-13.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.hurafeler.com>, 10/03/2008

KAYNAK ŞAHISLAR

Ayşe Duvarcı	(D. 1950-Bayındır Köyü)	Ev Hanımı
Ayşe Çakar	(D. 1936-Doğanbey Kasabası)	“
Ayşe Kınık	(D. 1926-Doğanbey Kasabası)	“
Ayşe Kınık	(D. 1955-Doğanbey Kasabası)	“
Ayşe Öpöz	(D. 1973-Doğanbey Kasabası)	“
Ayşe Samancı	(D. 1952-Derebucak İlçesi)	“
Bedriye Hatipoğlu	(D. 1926-Doğanbey Kasabası)	“
Fadime Söğütlü	(D. 1974-Doğanbey Kasabası)	“
Fatma Şen	(D. 1966-Selki Kasabası)	“
Fatma Yaşar	(D. 1965-Emen Köyü)	“
Gülsüm Özyurt	(D. 1962-Göynem Kasabası)	“
Hamide Ocak	(D. 1933-Eylıklar Köyü)	“
Hatice Akteke	(D. 1934-Derebucak İlçesi)	“
Havva Akutsa	(D. 1965-Gökçimen Köyü)	“
Hilmiye Adanar	(D. 1962-Emen Köyü)	“
İsmail Sütçü	(D. 1971-Yenidoğan Kasabası)	İmam
İsmihan Bayındır	(D. 1973-Bayındır Köyü)	Ev Hanımı
Kezban Mumcu	(D. 1946-Kıstıfan Köyü)	“
Nefise Samancı	(D. 1947-Derebucak İlçesi)	“
Neslihan Ceviz	(D. 1976-Beyşehir İlçesi)	“
Nezehat Kalaycı	(D. 1958-Bayındır Köyü)	“
Nimet Turan	(D. 1975-Doğanbey Kasabası)	“
Rahime Ayık	(D. 1970-Doğanbey Kasabası)	“
Sabiha Gürbüz	(D. 1973-Bayındır Köyü)	“
Selma Erten	(D. 1934-Doğanbey Kasabası)	“
Şerife Erişkin	(D. 1928-Doğanbey Kasabası)	“
Şerife Muştı	(D. 1980-Bekdemir Köyü)	“
Türkan Günaydın	(D. 1930-Yeşildağ Kasabası)	“
Zehra Civan	(D. 1976-Bayavşar Köyü)	“

BİLGİ FORMU

* İsminiz ve Yaşınız :.....

* Bulduğunuz Köy, Kasaba veya Mahallenin İsmi:.....

* Bulduğunuz yerde bulunan türbe, yatır, tekke... vs. gibi ziyaret yerleri varsa isimleri ve ne amaçla ziyaret edildiği.

*Türbe:.....

* Yatır:.....

*Tekke:.....

* Ocak:.....

*Kutsal Ağaçlar:.....

* Şifalı Su:.....

* Delikli Taş:.....

* Bulduğunuz yerde evlilik, düğün, nişan, ölüm, doğum, nazar, çocuklar, hastalıklar veya çeşitli konularla ilgili yörede uygulanan (batıl inanç veya hurafe de olarak isimlendirilen) ilginç inançlar varsa kısaca bilgi veriniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

* Bulduğunuz yörede halk bu inançlarla ne kadar inanıyor ve ne kadar ilgi gösteriyor?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....